

MYSTICKÁ NAUKA MISTRA ECKEHARTA Z HOCHHEIMU

*Ze staroněmčiny přeložil
a vysvětlivkami
opatřil*

KAREL WEINFURTER



1934

SPOLEK PSYCHE V PRAZE

Tak píše svatý Lukáš: „Za onoho času byl poslán Bohem anděl Gabriel. — Budiž pozdravena, Milostiplná, Pán s Tebou!“

Když se mne tážete: „proč se modlíme, proč se postíme, proč činíme dobré skutky, proč jsme křtění a proč (což jest věcí nejvyšší) se stal Bůh člověkem?“ tu odpovídám:

„Proto aby se Bůh v duši narodil a duše zase v Bohu.“¹⁾

Veškerá podstata všeho zrní znamená pšenici a veškerá podstata všech kovů je zlato, a veš-

¹⁾ Tato slova jsou podstatou celé nauky mystické. Kdepak se dočteme v některé knize katolické o zrození Boha v člověku? O tomto nejvyšším a nejdůležitějším tajemství nechťejí nic vědět a nakonec na ně úplně zapomněli a prohlašují pouze: „Čiň dobře, účastni se svátostí, choď do kostela, a po smrti duše tvoje bude uvedena do království nebeského.“ V tom je právě podstatný rozdíl mezi naukou křesťanskou a naukou mystickou.

Pozn. překl.

keré zrození se týká člověka. Proto praví Mistr: „Sotva kde nalezneme nějaké zvíře, ledaže by bylo podobenstvím člověka.“²⁾

„Za onoho času.“ Jestliže nějaké slovo je přijato do mého rozumu, tu je nejdříve něčím tak čistým a netělesným, že v pravdě je pouze slovem! Ale konečně, když je proměním v představu, stane se něčím obrazným. A teprve po třetí bude vysloveno, a sice zevně ústy. Ale to není nic jiného než projevení se onoho vnitřního slova. Tak také věčné slovo jest vnitřně proneseno, a sice v srdci duše, v její nejvnitřnější a nejčistší oblasti. Ale v hlavě duše, t. j. rozumu, vykonáno jest zrození. — Kdo nemá nic jiného než nějaké tušení nebo nějakou naději v něco podobného, věděl by rád, jak k takovému zrození dochází a co k tomu napomáhá.

Svatý Pavel praví: „Když byl čas naplněn, poslal Bůh svého Syna.“

Svatý Augustin vykládá, že to bylo „vyplnění času.“ Den jest naplněn tehdy, když že dne již nic nezbyvá. Tolik je jisto, že všechen čas musí zmizeti, když má dojít k takovému zrození.³⁾

²⁾ Mistr tím míní, že vše nejvyšší v rostlinstvu se týká zrna pšeničného, poněvadž je nejužitečnější, v říši kovů zlata, poněvadž je nejdražší a v říši živočišné člověka, protože jedině v člověku může dojít k onomu záračnému zrození se Boha v duši lidské. Pozn. překl.

Neboť nic není, co by tolik bránilo vyplnění, jako čas a stvoření. Není pochybnosti, že čas nemá nic co činiti ani s Bohem ani s duší. Kdyby duše mohla býti časem dotčena, nebyla by duší. A kdyby Bůh mohl býti dotčen časem, nebyl by Bohem. Když bychom však připustili, že čas by se mohl nějak dotknout duše, tu Bůh by se v ní nikdy nemohl zrodit. K tomu musí veškerý čas odpadnouti, anebo ona musí odpadnouti od času svými snahami a svými tužbami.

A ještě jiný výklad o vyplnění času. Kdo by uměl a měl moc takovou, že by mohl čas a vše, co se stalo za oněch 6.000 let a co se ještě stane, až nakonec, stáhnouti v jednu dobu, v jedno přítomné teď, bylo by to vyplněním času. To jest ono nyní věčnosti. Neboť tehdy duše v Bohu veškeré věci spatří nově a svěže a přítomně, s veškerou rozkoší, jakou teď mohu míti jenom nad věcmi smyslnými. Četl jsem v jedné knížce od člověka, který mohl tyto věci probadat: „Bůh tvoří teď svět právě tak, jako prvního dne, když jej stvořil.“ A to právě vytváří jeho bohatství. Duše, která má býti v Bohu člověka, musí odpadnouti od času a čas od ní. Musí se vyšinouti do výše, a musí státi

³⁾ Tím praví zakrytě Mistr Eckehart, že mystické znovuzrození v lidské duši se děje tehdy, když člověk se ocitl „mimo čas“. To znamená, že člověk vstoupil, třebaže byl dosud v hmotném těle, do věčnosti. Potom teprve je čas naplněn. Pozn. překl.

úplně strnule v tomto bohatství božím. Tam je šir i dálka, které však nejsou ani daleké, ani široké! Tam pozná duše veškeré věci a pozná je v jejich dokonalosti.

„Byl poslán anděl.“ Mistři učí, že počet andělů přesahuje veškeré pomyslení. Je jich tak mnoho, že žádné číslo jich nevyjádří. Ba, není ani myslitelné! Ale kdo by uměl pochopiti rozdíl mezi bezpočtem a mnohostí, tomu by byla stovka tolik jako jednička. Kdyby v Božství bylo třeba sto osob, tu přece ten, kdo by mohl chápati bezpočet a mnohost, nespátlil by nic jiného než jediného Boha.

A tu se diví nevěřící lidé a mnozí neučení křesťané, a také mnozí kněží vědí o tom právě tolik, jako by věděl kámen: představují si tři osoby jako tři krávy nebo tři kameny. Ale kdo umí rozeznávat v Bohu bezpočet a mnohost, ten také poznává, že tři božské osoby jsou jediným Bohem.⁴⁾

A anděl stojí tak vysoko, že naši nejlepší Mistři učí, že každý z nich má svoji zvláštní podstatu. Kdyby byl nějaký člověk, který by měl vše, co měli kdykoliv všichni lidé, a jakou měli kdy moc nebo jakou budou ještě mítí a

⁴⁾ Zde mluví Eckehart o velikých tajemstvích božské bytosti. Právě tak všichni Mistři, kteří dosáhli za živa nebo po smrti spojení s Bohem, jsou s ním zajedno a splývají s ním tak, že kdo by se díval přímo na Boha, uviděl by miliony Mistrů, kteří odešli k Bohu před námi.
Pozn. překl.

moudrost a vše ostatní, tu by to byl zázrak. A přece by to byl jen člověk a stál by ještě hluboko pod anděly.

A tak tedy každý anděl má svoji podstatu pro sebe a jest jiný než všichni ostatní, tak jako zvířata se od sebe liší, jsou-li jiného druhu.

V tomto množství andělů je právě základ Božího bohatství. A kdo si to představí, obdrží jakýsi pojem, jak je Bůh bohatý! Andělé dokazují boží moc tak jako množství rytířů dokazuje moc svého pána.

A všichni tito bezčetní andělé, třebaže jsou tak vznešení, musí spolupůsobiti a pomáhati, když se má Bůh v duši zrodit. To znamená, že z takového zrození mají radost a blaženost — jinak při tom však pracovat nemusí! Stvořené bytosti nemají při tom vůbec co činit, neboť Bůh působí toto zrození sám. Jenom při tom přísluší andělům služba. Vše, co k tomu přispívá od andělů nebo jiných tvorů, jest „služba“.

„A anděl se jmenoval Gabriel.“ — Učinil to, co mu bylo nařízeno a vlastně se jmenoval právě tak málo Gabriel jako Konrád. Nikdo nemůže věděti jméno anděla. Odkud má anděl svoje jméno, tam nevnikl dosud nikdy rozum Mistra, ani jiného člověka, možná že anděl nemá vůbec jména!

Duše nemá také žádného jména. Tak jako nelze najíti pro Boha vlastního jména, tak také

nelze najít jména pro duši — ačkoliv o tom jest napsáno mnoho velkých knih!⁵⁾

Ale pokud je andělům určena nějaká práce, dáváme jim podle toho jméno. Někdo je na příklad tesař. Ale to přece není jeho jméno, nýbrž je to jméno díla, ve kterém je mistrem. Jméno Gabriel obdržel onen anděl podle práce, kterou měl vykonati, podle svého poselství. Neboť Gabriel znamená „sílu“. A v tomto zrození se uplatňoval Bůh — a uplatňuje se dosud — jako síla.

Co znamená každá síla přírody? To, že sama sebe může vyvinouti. Co znamená každá přirozenost, když je součinná při tvoření? Že může sama sebe vytvořiti. Přirozenost mého otce chtěla — uvnitř jeho lidské podstaty — vyvoditi otce. Poněvadž k tomu nestačila, tu chtěla učiniti alespoň něco, co by mu bylo v každém směru, nejpodobnější, a zplodila — to nejpodobnější, co mohla, totiž syna! A když je síly ještě méně, anebo když se stane nějaká nehoda, tu taková síla přinese otci tvora, ještě méně podobného lidské bytosti.

Ale v Bohu je neomezená síla. Proto v tomto zrození vytváří svůj obraz — vše, čím je, pokud se týká moci a pravdy a moudrosti, vše to rodí v duši neomezeně.

⁵⁾ To se týká t. zv. knih kabbalistických, které se obírají nejen jmény božími, ale také jmény andělů a jiných duchovních bytostí. Pozn. překl.

Svatý Augustin praví: „Co duše miluje, tomu se podobá. Miluje-li pozemské věci, tu se stává pozemskou. Miluje-li Boha, tu bychom snad mohli říci: ‚Stane se pak Bohem?‘ Kdybych to řekl, znělo by to neuvěřitelně těm, jejichž smysl je k tomu slabý a kteří toho nechápou. Proto toho neříkám a odkazuji je na Písmo, které praví: ‚Pravil jsem, že jste bohové!‘

„A ve!“ To znamená, „bez bolestí!“ Kdo jest bez stvořeného, ten je bez bolesti a bez pekla, a ta bytost, která jest tvorem nejméně a která má z tvora na sobě nejméně, má nejméně bolesti. Říkám někdy: Kdo má ze světa nejméně, ten má z něho nejvíce. Nikomu nepatří tolik světa jako tomu, kdo se celého světa vzdal. Víte, proč je Bůh Bohem? Proto, že je bez stvořených bytostí! V čase neřekl nikdy svého jména. V čase je stvoření a hřích a smrt. Ty tři tvoří jaksi společnost. A když se duše odloučila od času, tu nemá také ani bolesti, ani pekelných muk. Dokonce protivensství jest jí radostí. Vše, co si lze jen představit, pokud se týká rozkoše a radostí a žhavé lásky, vše to, kdybychom to porovnávali s rozkoší, která je pocíťována v tomto zrození, nebude ničím!

„Buď pozdravena, Milostiplná!“ — Nejmenší skutek — milosti — je vyšší povahy než všichni andělé. Svátý Augustin praví: Dílo milosti, které Bůh působí, jako když obrátí hříšník a učiní ho novým člověkem, jest něco

mnohem většího, než kdyby Bůh stvořil nějaký nový svět. Neboť tak snadno je Bohu obrátit nebesa i zemi, jako mohu obrátit v ruce jablko. Tam, kde v duši je milost, je duše pak čistá a Bohu podobná a Bohu příbuzná. A přece jenom ve skutečnosti milost nezpůsobí nic — tak jako v onom zrození, o němž jsem právě mluvil, není žádného působení. Milost ne učiní žádných skutků. Svatý Jan neučinil nikdy žádného znamení.

A přece jenom práce, která jest uložena andělovi Bohem, je tak vznešená, že nikdy smysl Mistra nebo člověka by ji nepochopil. Od této práce jakoby odpadla tříška, jako když odpadne tesařovi, který ji odťal. — Jediný pohled stačí, aby anděl při své nepatrné práci, pohnul nebesy a z toho se zazelená a rozkveté vše, co žije na zemi.

Užívám rád výrazu „pramen“, třebaže to znělo podivně, ale my musíme mluvit podle svého smyslu. Jedním pramenem je to, kde Otec ze sebe zrodí svého jednorozeného Syna. A z téhož pramene vyvěrá také milost a proudí z něho. Druhým pramenem jest to, kde tvorové plynou z Boha. Ale tento pramen je vzdálen onoho, z něhož prýští milost tak, jako nebesa od země.

Milost nepůsobí: Tam, kde pozemský oheň jest ve své pravé podstatě, tam nepálí a nespáluje. Jenom horko, které z ohně vyzařuje, pálí. Ale tam, kde horko jest ještě uzavřeno v pod-

statě ohně, tam nehoří a je neškodné. A přece jenom je i tam, když je v ohni uzavřeno, tak daleko od podstaty ohně, jako nebesa od země.

Milost nezpůsobuje žádného díla — je k tomu příliš vznešená. Působení je jí vzdáleno jako nebesa od země. Milost jest býti zajedno s Bohem, býti v něm a s ním. A to znamená „Bůh s tebou!“ A to pak následuje.

„Bůh s tebou!“ Potom se stane zrození. Nikomu se nemá zdáti nemožné dojíti až k tomu.⁶⁾

I kdyby to bylo sebeobtížnější, co mi na tom sejde, když to způsobí On? Veškerá Jeho přikázání mohu prováděti snadno. Ať mi rozkáže cokoli, nepovažuji to za nic, je mi to vše maličkostí — pokud mi dá k tomu svoji milost. Mnozí říkají: nemáte této milosti! A tu odpovídám: Toho je mi líto! Ale když po tom ani netoužíš, je mi toho líto ještě více! Jestliže toho nemůžete mít, tu mějtež po tom alespoň touhu! Ale když nemůžeme mít ani touhy, tu tužme alespoň po takové touze!

Jako pravil David: „Toužil jsem, Pane, po touze ve Tvou spravedlnost!“

A abychom po Bohu toužili tak, aby Bůh sám chtěl zrodit se v nás, k tomu nám dopomáhejž Bůh! Amen!

⁶⁾ To znamená, že nikdo se nemá domnívati že by se v něm nezrodilo Božství. Pozn. překl.

Království boží je blízko.

(Kázání podle Lukáše XXI., 31.)

„Musíte věděti, že království boží je vám blízko!“ praví náš milý Pán. Ano, ono je v nás! Také svatý Pavel praví, že naše spása je nám blíže než se domníváme.

Musíte tedy věděti, jak blízko je nám království boží. Je třeba, abychom si smysl těchto slov vysvětlili.

Kdybych byl králem, a kdybych o tom sám nevěděl, tu bych králem nebyl. A když mám pevné přesvědčení, že jsem králem, a když všichni lidé se mnou jsou toho mínění, a kdybych věděl jistě, že všichni lidé tomu věří, tu jsem králem a veškeré poklady královské jsou moje.

Kdyby mi však scházelo něco z těchto tří věcí, tu bych králem být nemohl.

Právě tak naše spása je spojena s tím, že známe a víme o nejvyšším dobru, totiž o Bohu.

Mám v duši sílu, která jest pro Boha skrz naskrz proniknutelná. Jsem si tím tak jist, jako že žiji, že nic mi není tak blízko jako Bůh — ba právě Bůh je mi blíže než já sám sobě.

Moje bytí spočívá v tom, že Bůh je mi blízko a že je mi přítomen. On je také přítomen v kameni nebo kusu dřeva, ale ony toho nevědí. Kdyby dřevo vědělo o Bohu, a kdyby si uvědomilo, jak je mu blízko, tak jako je si toho vědom nejvyšší anděl, tu dřevo by zažívalo stejnou blaženost jako nejvyšší anděl!

Proto jest člověk blaženější než kus dřeva, poněvadž Boha poznává a ví, jak je mu Bůh blízko. Člověk požívá tím více blažeností, čím více je si toho vědom, a méně, čím je si toho vědom méně. Není proto blažen, že Bůh je v něm, a že je mu tak blízko, a že člověk má Boha, nýbrž jenom proto, že Boha poznává — jak blízko je mu a jak je mu milý a přítomný.

„Člověk má poznati, že království boží je blízko.“ Když přemýšlím o království božím, tu často se zamlčuji nad nezměrností této pravdy. Neboť boží království jest Bůh sám s veškerým jeho bohatstvím.

Boží království není maličkostí: Kdybychom přemýšleli o všech světech, které by mohl Bůh stvořiti, není to ještě Jeho celá říše. Ve které duši království boží vždycky vychází a jest jí viditelné, té již nesmíme kázati, ani ji nesmíme poučovati. Ona obdrží sama dostatečné

poučení a bude si jista věčným životem. Kdo ví a poznává, jak blízko je mu království boží, ten může říci s Jakubem: „Na tomto místě jest Bůh — ale já jsem toho nevěděl.“⁷⁾

Ve všech bytostech jest nám Bůh stejně blízko. Moudrý člověk praví: Bůh rozprostřel svoje síť přes veškeré bytosti, takže ho v každém můžeme najít a poznati — jen když máme k tomu schopnosti!

Jenom ten poznává Boha, praví jeden Mistr, kdo s Ním ve všem je stejný. Bohu v bázní sloužiti je dobře, sloužiti mu z lásky jest lépe, ale kdo dovede spojit lásku a bázeň, ten je na tom nejlépe.

Vést život v Bohu, klidu a odpočinku, je dobré, vésti život, plný bolestí s trpělivostí, je lepší, ale býti klidný v životě plném bolestí, jest nejlepší.

Když by někdo šel přes pole, modlil se a poznal Boha, anebo když by byl v kostele a Boha poznal, tu poznávali v kostele Boha lépe, protože je na klidném místě, pochází to od

⁷⁾ Království boží se projevuje nejbezpečněji vnitřním ohněm, který jako věčná lampa hoří uprostřed prsou v duchovním srdci. Kdo v sobě rozžal mystickým cvičením tuto věčnou lampu a třeba jen cítil její plamen, má v sobě projevené království boží a o něm platí slova Kristova: „Cokoliv byste učinili bratřím mým, Mně jste učinili.“ A musíme se mít věru na pozoru, abychom nějak neublížili takovému bratru nebo sestře, poněvadž existuje duchovní zákon, který nemilosrdně trestá každého, kdo by ublížil Kristovu bratru nebo Jeho sestře.

Pozn. překl.

jeho nedokonalosti, ale není to z Boha. Neboť Bůh je stejný ve všech věcech a na všech místech a je vždycky ochoten dáti se stejným způsobem, pokud na něm záleží, poznati. A kdo skutečně Boha nalezl, ten Ho nalézá všude ve stejné míře.

Svatý Bernard praví: Proč moje oko poznává nebe a nikoliv moje nohy? Proto, že moje oko je nebi podobnější než moje nohy. Má-li moje duše Boha poznati, tu musí býti jako nebe. Co tedy duši přivádí k tomu, aby Boha poznala a nahlédla, jak je jí Bůh blízko?

Jenom toto: Nebe netrpí žádného cizího vlivu, žádné bolesti ani nouze a nic, co by je mohlo z člověka odstraniti, nemůže do nebe vniknouti.

Tak pevná musí býti také duše, má-li Boha poznati. Tak pevná, že do ní nemůže vniknouti ani naděje, ani bázeň, ani starost, ani radost, ani láska, ani utrpení, aniž cokoliv jiného, co by ji uvedlo z rovnováhy.

Dále jsou nebesa na všech místech stejně daleko od země. Proto také duše má býti stejně vzdálena všech pozemských věcí, aby nebyla něčemu blíže než jinému. Duše má zůstati stejnou v lásce i utrpení, v majetku i strádání. Ať se děje cokoliv, má k pozemským věcem býti úplně mrtvá, tichá a státi vysoko nad nimi.

Nebe je čisté a nezkaleného jasu, a nedotýká se ho ani čas, ani prostor. Nic tělesného v něm nemá místa a není také zahrnuto do času. Jeho otáčení se děje neuvěřitelně rychle, ale jeho běh

sám je bez času, naproti tomu však čas vychází z jeho běhu.

Nic nebrání duši poznati Boha jako čas a prostor! Čas a prostor jsou vždycky kusé věci, ale Bůh jest jediný.

Má-li tedy duše poznati Boha vůbec, tu Ho musí poznati nad časem a nad prostorem, Neboť Bůh není ani jedno, ani druhé, jako tyto rozmanité věci — Bůh jest Jedinost!

Má-li duše Boha viděti, tu nesmí zároveň obrátiti zrak na některé věci, které patří do času. Když totiž čas a prostor anebo jiné obrazy vyplňují její vědomí, tu duše nemůže naprosto Boha spatřiti.

Má-li oko spatřit barvu, tu musí samo nejříve se zbaviti všech barev. Má-li duše spatřit Boha, tu nesmí míti nic společného s nicotností. Kdo Boha vidí, poznává také, že veškeré bytosti jsou ničím. Když porovnáváme jednu bytost s druhou, tu zdá se býti krásná a zdá se být něčím, ale když ji porovnáváme s Bohem, není ničím.⁸⁾

A já pravím dále: Má-li duše spatřiti Boha, tu musí také zapomenouti sebe a sama

⁸⁾ Zde zakrytým způsobem podává Mistr Eckehart návod k mystické koncentraci, když praví, že má-li duše Boha viděti, nesmí upírat pohled na jiné věci, které patří do času a prostoru. To znamená, že duše se musí úplně vyprázdnit a že musí udržovati jen jedinou představu — Boha, nebo že musí, ještě lépe, zbaviti se vůbec všech představ. Mistr Eckehart musil ovšem k tomuto návodu použít obrazného rčení, poněvadž nesměl prozraditi veřejně tajemství mystické koncentrace. K tomu nebyla doba zralá.

Pozn. překl.

sebe ztratiti. Neboť pokud sebe sama vidí a pokud ví, že je, potud nemůže viděti Boha.⁹⁾

Jestliže však duše k vůli Bohu se vzdává svého já a vzdává-li se také všech věcí, tu se zase nalézá v Bohu. Když se v Bohu pozná, tu pozná v Bohu také sebe a veškeré věci, od nichž se odloučila, a sice způsobem dokonalým.¹⁰⁾

Máme-li poznati nejvyšší dobro, máme-li poznati věčnou dobrotu, tu v pravdě je mohu poznati jenom tam, kde jsou samy v sobě, a ne kde jsou jenom v kuse. Mám-li poznati pravé bytí, tu je musím poznati tam, kde opravdu je, totiž v Bohu, a nikoliv tam, kde je onoho bytí jenom kousek, totiž v bytostech.

Proto v Bohu jediné je celek. V Bohu jest jediné božské bytí. V člověku není celé lidstvo, neboť jeden člověk není všemi lidmi. Ale v Bohu pozná duše také celé lidstvo a také všechny věci ve vyšším smyslu, neboť pozná vše podle své vlastní podstaty!

⁹⁾ Zde jsou další doklady mystického učení Mistra Eckeharta, který již tehdy na počátku třináctého století se nebál říci a napsati, že člověk může viděti Boha. Právě tak mluvil také Rama Krišna. Z toho vidíme jasně, že všichni Mistři mluví stejně a že potvrzují stejné pravdy. Také je zde důležitá věta, že duše musí zapomenouti a ztratiti sama sebe, má-li Boha viděti. Kdo zná techniku mystické koncentrace, jak je vypsána ve třech dílech Ohnivého Keře, pochopí snadno, proč se tak musí dít. Jiné cesty k Bohu není. Pozn. překl.

¹⁰⁾ Proto také pravil Kristus, že kdo svou duši miluje, ztratí ji, ale kdo se jí vzdává, ten ji nalézá. Tato slova Kristova mají týž smysl. Pozn. překl.

Kdo by sám bydlil v krásně vymalovaném domě, ví o tomto domě mnohem více než jiný, který tam nikdy nepřišel, třebaže o onom domě velmi mnoho slyšel vyprávěti. A tu jsem o tom tak pevně přesvědčen, jako o vlastním životě nebo o životě božím: má-li duše se spojit s Bohem, tu musí to učiniti mimo čas a prostor!

Jenom taková duše zná Boha a ví, jak blízko je království boží, to jest Bůh sám s veškerým svým bohatstvím.

Mistři ve svých školách se velmi mnoho namáhají pochopiti, jak jest pro duši možno poznati Boha. Žádá-li Bůh od lidí mnoho, tu nepochází to z božské přísnosti, poněvadž Bůh chce, aby se duše rozšířila tak, aby mohla velmi mnoho přijmouti, a aby Bůh mohl jí velmi mnoho dáti.¹¹⁾

Nikdo nechť se nedomnívá, že by bylo obtížno dospěti tam, ačkoliv se to zdá býti obtížným a na počátku je to také obtížné, máme-li se odloučiti od všech věcí a všem věcem zemřítí.¹²⁾

Ale vejdemo-li tam, tu žádný život není tak snadný a veselý a žádoucí, jako tento. Neboť Bůh je tak horlivý, že je stále u člověka a ukazuje mu, jak má k Němu přijíti — jen chce-li člověk uposlechnout. Nikdy po ničem člověk

¹¹⁾ Mistři míní zde Eckehart theology, kteří neznají mystiky a kteří nemohou pochopiti těchto věcí.

Pozn. překl.

¹²⁾ Tato věta se týká mystické smrti a odpoutání se od zevního světa.

Pozn. překl.

tak netoužil, jako Bůh po tom, aby člověka přivedl k těmto věcem, a aby člověk Ho měl neustále.

Bůh je vždycky připraven, ale my jsme ne-
připraveni. Bůh je nám blízko, ale my jsme Ho
vzdáleni. Bůh je uvnitř, ale my jsme venku.
Bůh je u nás doma, ale my jsme cizinci!

Prorok pravil: „Bůh vede spravedlivé úzkou
cestou na širokou silnici, aby dospěli do šíře
i dálky“, což znamená vstoupiti do pravé svo-
body Ducha, kterýžto duch se s Bohem stal
Duchem jedním. A abychom všichni Boha ná-
sledovali tak, aby nás přivedl k sobě, k tomu
nám pomoz Bůh! Amen.

III.

O spravedlivých.

(Kázání o Knize Moudrosti V., 16.)

„Spravedliví budou žítí věčně a je-
jich odměnou jest Bůh.“

Pohlédněme blíže na tento výrok, ačkoliv
zní prostě a obvykle — ale je to přece jenom
slovo výtečné a pozoruhodné.

„Spravedliví budou žítí věčně!“ Kdo
jsou to ti spravedliví? Jedno Písmo praví: Sprave-
dlivý je ten, kdo každému dá jeho. Jsou tedy
spravedliví ti, kteří Bohu, svatým a andělům
a bližním dávají to, co jim patří.

Bohu patří čest!

Kdo jsou ti, kteří Boha ctí? To jsou lidé,
kteří úplně vystoupili sami ze sebe, a kteří ne-
baží po ničem svém, ať běží o věci veliké nebo
malé, kteří nehledají nic ani pod sebou, ani nad
sebou, ani vedle sebe, kteří nehledají ani statky,
ani čest, ani pohodlí, ani radost, kteří nebaží

ani po Bohu, ani po svatosti, ani po odměně, ani po království nebeském. To jsou ti, kteří „vyšli ze všeho, co jest jejich.“ Tito lidé uctívají Boha, neboť oni jemu vzdávají čest a dávají Mu to, což jest jeho.

Ale svatým a andělům máme dávat radost. A jaký to zázrak všech zázraků. Cožpak člověk v tomto životě může dávat radost těm, kteří jsou v životě věčném? Ano, jistě!

Každému svatému jest údělem taková blaženost a taková nevýslovná radost každým dobrým skutkem, každou dobrou vůlí, každým dobrým přáním, takže žádná ústa toho nemohou vyslovit a žádné srdce toho nemůže promyslit.

Jak je to možno?

Poněvadž Boha tak nesmírně milují a jsou Mu tak oddáni, že Jeho čest jest jim milejší než jejich vlastní blaženost!

Ale nejsou to jen svatí a andělé, neboť Bůh sám má z toho takovou radost, jako by to byla Jeho blaženost, jako by na tom spočíval Jeho život, Jeho blaho, Jeho štěstí.

Ó, pomyslete jen, že kdybychom neměli činiti nic jiného než Bohu sloužiti pro tuto velikou radost, kterou mají ti, již jsou ve věčném životě a kterou má i Bůh sám, — tu že bychom to měli činiti ze všech sil. — Ale k tomu ještě to přináší pomoc těm, kteří jsou v očistci a také pokrok těm, kteří ještě žijí.¹³⁾

Takový člověk jest spravedlivý jedním způsobem. A v druhém smyslu jsou to ti spravedliví, kteří přijímají od Boha vše, ať je to veliké nebo malé, milé nebo nemilé, bez rozdílu jedno i druhé.

Kdybys vážil jedno více než druhé, tu by to nebylo správné. Musíš se naprosto vzdát své vlastní vůle. Při jedné příležitosti jsem nedávno uvažoval: kdyby Bůh chtěl to, co já, tu chtěl bych přece to, co On!

Mnozí lidé chtějí ve všem míti svoji vůli. Ale to je zlé, neboť v tom vězí již hřích! Jiní jsou o něco lepší. Ti chtějí sice to, co chce Bůh a proti jeho vůli nechtějí nic, ale kdyby byli nemocní, tu by si asi přáli, aby byli z boží vůle uzdraveni. Tak si to přejí všichni tito lidé, aby Bůh byl podle jejich vůle — místo aby oni byli podle vůle Jeho.

Ale spravedliví nemají vůbec žádné vůle. To, co chce Bůh, je jim vše správné, třeba jejich protivenství bylo největší. Těmto lidem je spravedlnost na takové výši, že kdyby Bůh nebyl spravedlivý, tu by se o to ani za mák nestarali. Stojí tak pevně na spravedlnosti a vyšli tak úplně ze sebe, že se nestarají ani o pekelná muka, ani o nebeské radosti, ani o nic jiného.

¹³⁾ Každý náš dobrý skutek a každá naše dobrá myšlenka a každé naše dobré přání pomáhá nejenom všemu žijícímu lidstvu, nýbrž také duším, které trpí v neviditelnou a ještě k tomu způsobuje nesmírnou radost Bohu, andělům a svatým.

Pozn. překl.

Ano, kdyby veškerá muka těch, kteří jsou v pekle, a veškeré bolesti, které až dosud jsou trpěny na zemi, a jež ještě budou trpěny, byly postaveny před spravedlnost, tu by se tito lidé o to nestarali ani jako o jednu nit plátna!

Tak pevně stojí při Bohu a spravedlnosti.

Pro spravedlivého člověka není nic ničivějšího a horšího než to, co by se protivilo spravedlnosti.

Řekl jsem: spravedlivý zůstává si vždycky stejný. Jak se tomu má rozumět? Nuže, když jedna věc někoho ještě těší a jedna ho zarmucuje, tu není takový člověk dosud spravedlivý. A dále kdo v jedné době je veselý a ve druhé méně nebo vůbec ne, ten má ještě daleko ke spravedlnosti. Kdo totiž spravedlnost opravdu miluje, ten stojí v ní pevně. A co miluje, jest jeho podstata a nic ho od toho neodvrátí a o nic jiného se také nestará. Proto také pravil svatý Augustin:

„Kde duše miluje, tam vlastně je a tam dává život.“

Naše slovo lze vyslechnouti prostě a zcela obyčejně, a přece jenom zřídka se nalezne jeden člověk, který by chápal, co v něm vězí. A já netvrdím příliš mnoho, když pravím, kdo pochopil pojem spravedlivého a spravedlnosti, ten rozumí všemu, co jsem řekl.

Spravedliví budou žítí věčně! — Nic není pod sluncem tak milého a žádoucího jako žítí. A

není života tak zlého a obtížného, jakému je podrobena větší část lidí, ale přece jen člověk chce žít.

Jedno místo Písma praví: Čím je kdo smrti blíže, tím je více trápen. A přece jen, třeba byl život sebe horší, člověk chce přece žít.

Pročpak jíš? Pročpak spíš? Abys žil! Proč bažíš po statku a cti? To víš velmi dobře! Ale proč žiješ? Abys žil.

A přece jenom nevíš, proč žiješ. Život je tak žádoucí, již sám o sobě, že již k vůli němu jej chce každý mít.

I ti, kteří jsou v pekle ve věčném trápení, nechťeli by ztratit života přes trápení a peklo! Neboť také jejich život je tak ušlechtilý, že do nich vniká bezprostředně z Boha. Proto chtějí žít.

Co je tedy můj život? Ano, můj život je podstatou božskou! Jestli tedy můj život vlastní podstata boží, tu musí to, co je boží, být také mým. A boží bytí musí vyplňovati bytí moje — jinak to není možné! Oni žijí (t. j. spravedliví) věčně „u Boha“, jsou tedy Jemu rovni! Nic nad to nebo pod tím. To, co činí, činí u Boha a co Bůh činí, to činí u nich! Jak praví svatý Jan: „A slovo bylo u Boha“. Ono Slovo bylo úplně stejné a nikoliv nad Bohem nebo pod ním, nýbrž s ním jednotné.

Když Bůh člověka stvořil, tu učinil ženu z boku muže, aby mu byla rovna. Neučinil ji

ani z hlavy, ani z nohou, neboť pak by nebyla ani mužem ani ženou, nýbrž učinil ji tak, aby se Mu úplně rovnala.

Tak také spravedlivá duše má býti u Boha, má býti s ním zajedno, má býti jeho rovnorodá společnice, nic méně a nic více!

Kdo jsou ti, kteří jsou takto Bohu rovni?

Ti, kteří se nerovnají žádné bytosti a kteří se rovnají jedině Bohu! Božské bytosti není nic rovno, neboť u Něho není ani postavy, ani tvaru. Duše, které jsou mu tedy rovny, dostávají od Otce vše, co jest Jeho, neboť On jim nic nezadržuje, ať má cokoliv.

Ze všeho takovým duším dává stejný díl. Ale při tom je nutno předpokládati, že takové duši vše, co komu patří, musí býti protivné a cizí a vzdálené, ať je to dobro nebo zlo!

Veškerá láska k tomuto světu je zbudována na sebelásce a jestliže tuto sebelásku opustíš, tu jsi opustil celý svět.¹⁴⁾

Otec rodí ve věčnosti Syna, jako svůj obraz. „Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.“ Tedy bylo to, co Otec a mělo stejnou podstatu. Ale teď pravím dále: „V mé duši zrodil Syn! Nejen že jest duše u Něho a On u ní, jako je mu rovna, nýbrž On jest v ní. A Otec rodí svého

¹⁴⁾ Doporučuji všem mystikům i těm, kteří mají hluboký zájem o náboženství, aby uvažovali o těchto odstavech, neboť zde jsou líčeny velmi jasně zvláštní poměry, které zavládají mezi Bohem a jeho spravedlivými, totiž adepty. Pozn. překl.

Syna v duši právě tak jako ve věčnosti — ne jinak. On to musí učinit, ať je mu to milé nebo trapné. Bez přestání ho rodí.

A já pravím dále: Mne rodí jako téhož Syna! Ano, a nerodí mne jenom jako svého Syna, ale rodí mne jako sebe a sebe jako mne, a rodí mne jako svoji vlastní bytost, jako svoji vlastní podstatu! Z nejhlubšího pramene prýští z Ducha Svatého a tam jest jenom jeden život, Jedna bytost, jedno dílo!

Vše, co Bůh činí, jest jedno, proto mne rodí jako svého Syna, aniž by kdy nastoupil nějaké rozloučení. Můj tělesný otec není vlastně mým otcem, neboť ten jest jím jenom v malém díle své podstaty a já jsem od něho oddělen — on může býti mrtev a já žiji. Ale ovšem nebeský Otec jest opravdovým Otcem, poněvadž jsem Jeho a vše, co mám, jest od Něho, a jako syn jsem tím, čím jest On, a ničím jiným.¹⁵⁾

A poněvadž Otec koná jenom jedno dílo, činí také tento skutek — staví mne na místo svého Syna, při čemž není prázdného odloučení.

Svatý Pavel praví: „Všichni budeme v Boha proměnění a přetvoření.“

Všimněte si tohoto podobenství! Když ve svátosti jest chléb proměněn v tělo Páně, tu třeba oněch chlebů bylo sebe více, přece jsou

¹⁵⁾ To vše se týká vnitřního mystického znovuzrození a poměru duše k Bohu. Jsou tu pro každého mystika věci zcela nové a neznámé. Pozn. překl.

jenom jedním tělem. Nebo dejme tomu, že veškeré ony chleby by byly proměněny v můj prst, tu všechny by byly pouze jedním prstem. A kdyby můj prst byl zase zpět proměněn v chléb, tu musí být jeden chléb právě tolik jako druhý. Neboť co jest proměněno v něco jiného, je s tím zajedno. Právě tak, když bych byl proměněn v Boha, takže mne staví na místo své vlastní bytosti a abych byl s ním stejný a jediný, tu při živém Bohu jest pravda, že mezi mnou a Bohem není rozdíl!

Bez přestání rodí Otec svého Syna. A jestliže je Syn již zrozen, tu již nic nepřijímá od Otce — poněvadž vše již má! Jenom v okamžiku, kdy je zrozen, přijímá od Otce. V tom spočívá pravda, že také my nemáme Boha o nic prositi jako někoho cizího.

Náš Pán řekl ke svým učeníkům: „Nenazval jsem vás svými sluhy, nýbrž přáteli!“

Kdo jiného o něco prosí, je sluha. A ten, kdo prosbu vyplňuje, jest pán.

Nedávno jsem si myslel: Mám snad od Boha něco přijmouti, nebo od Boha něco žádati? V té věci jsem se oddával vážným úvahám, neboť když bych od Boha něco přijal, tu bych stál pod Bohem — jako sluha, který stojí pod svým pánem právě tím, že pán mu dává. Ale tak to nemá být s námi ve věčném životě! Řekl jsem kdysi na tomto místě — a je to dosud pravda: tam, kde člověk přijímá Boha zvenčí,

ten nemá to, co je pravé. Nemáme Boha hledati mimo sebe nebo se domnívati, že by byl mimo nás, nýbrž přijímati Ho jako svoje vlastní, jako něco, co je v nás!

Nemáme také Bohu sloužiti ani prováděti svoje dílo z nějaké příčiny: ne k vůli Bohu, nebo božské cti, a také ne k vůli něčemu, co je mimo nás, nýbrž jediné k vůli tomu, co je v nás! — Jako naše podstata, jako náš vlastní život.

Mnozí prostí lidé se domnívají, že musí Boha viděti, jako by stál zde a oni tam. Něco takového není! Bůh a já jsme jedno v poznávání. A právě tak vtáhnu-li Boha do sebe s láskou, tu zase já vcházím do Boha.¹⁶⁾

Někteří učí, že spása nespočívá na poznání, nýbrž jediné na vůli. Ti mají nepravdu. Kdyby totiž spočívala jediné na vůli, tu by zde nebylo jen jediné. Ale ovšem, působení a vytváření se jsou jedno. Kdyby tesař nepůsobil, tu by také nevznikl dům. Jestliže sekera odpočívá, tu odpočívá také vznikání.

¹⁶⁾ V posledních odstavcích píše Mistr Eckehart o některých věcech, které se budou zdáti neškoleným a nezkušeným mystikům protismyslné, jako na př. to, že nemáme o nic Boha prositi. Připomínám tu, že také mnozí jiní mystikové psali podobně, třebaže jinými slovy, protože to souvisí s naprostým odevzdáním se do vůle boží. Také na př. Mistr Rama Krišna nechtěl prositi své božské Matky za uzdravení, když byl na smrt nemocen, ačkoliv mohl býti zdrav snad v jediném okamžiku, kdyby to byl učinil. Kladu tedy na srdce všem čtenářům, duchovně založeným, aby těchto věcí

Bůh a já jsme jedno v tomto postupu působení. — On působí a já se stávám. Oheň v sobě proměňuje to, co je mu přivedeno, a mění jeho podstatu. Dřevo nemění oheň v sebe, nýbrž oheň mění dřevo.

A tak také my budeme v Boha proměněni, abychom Ho potom poznali, jaký jest — praví svatý Pavel.

Ale takové bude naše poznání: Správně poznám já Jeho, jako On mne, nic méně a nic více, nýbrž stejně.

„Spravedliví budou žítí věčně a jejich odměna jest u Boha“ — a to je vše oním vyrovnáním s Bohem, o kterém jsem mluvil. Abychom spravedlnost milovali jen k vůli ní a k vůli Bohu bez otázky, k tomu nám dopomáhej Bůh! Amen.

nekritisovali, poněvadž toho nejsou schopni a protože se tím dopouštějí jenom chyb a zavádějí se tím do bludiště, kam je svádí pasvětlo lidského rozumu. Tyto věci a tyto nauky od velkých Mistrů je nutno přijímat tak, jak jsou, bez výhrady, bez odporu a beze všeho rozumového uvažování, neboť jinak je vlastně poskvrňujeme a ničíme tím posvátnou příležitost poznati duchovně božská mysteria, která se nám takto podávají.

Mluví-li takový veliký Mistr, jako Eckehart, je to právě tak, jako by k nám mluvil některý apoštol, nebo adept, nebo světec. Jsou to slova boží a taková slova musíme přijímat bez námitek a bez úvah a jak praví Mistr Kerning „slepě věřit“. Potom takové svaté semeno zapadne do duše a přinese ovoce.

Vysoká mystika není filosofie nebo scholastika, nebo theologie. V těchto disciplínách se možno hádat a možno posuzovat a rozumovat, ale nikoliv ve vysoké mystice. To je pro čtenáře nebo pro čtenářskou společnost mystickou vždycky jenom na škodu.

Pozn. překl.

IV.

Návod k životu nazíravému.¹⁷⁾

Čte-li člověk rád o Bohu, nebo rád o něm slyší mluvit, tu pochází to z božské milosti a pro duši je to nádhernou hostinou. Zaměstnávají se Bohem v myšlenkách, je sladší nad med. Ale Boha poznati, to je dokonalá útěcha pro uslechtilou duši! A úplně se spojití v lásce s Bohem, to je zase věčná radost.

A tuto radost můžeme již zde okusiti, a sice v té míře, jak se k tomu člověk hodí.¹⁸⁾

Ale těch je velmi málo, kteří se hodí skrz naskrz ke zření božského zázračného zrcadla.

¹⁷⁾ Život nazíravý není nic jiného než duchovní cvičení, které člověku dá schopnost viděti věci, jinak neviditelné. Je to tedy návod k mystickému cvičení.

¹⁸⁾ Ne každý člověk má stejnou míru božské milosti k těmto věcem a proto také ne každý dojde stejného stupně božského poznání, neboť to záleží na jeho dřívějším vývoji. Proto také v mystice nemohou všichni stejně postupovati a nedostávají stejných darů, nýbrž postup i dary jsou rozmanité. Proč a jak se to děje, to je tajemství boží a nelze o tom vůbec hovořit.

Pozn. překl.

A málo je těch, kteří vůbec obdrží na této zemi život nazíravý.¹⁹⁾

Mnozí začnou — ale nedokončí toho!

To pochází odtud, že nedostiž konali ono dílo činné, o kterém se mluví v životě Marty. Tak jako orel odhodí svoje dítě, které se nemůže dívat do slunce, tak se také děje duchovnímu dítěti. Kdo chce vysoko stavět, ten musí pevně začít a položit silný základ. Správným základem je: předobrazný život a cesta našeho Pána Ježíše Krista. On sám pravil: „Já jsem cesta, pravda a život!“

Chce-li duše, jak praví Dionysius, následovati Boha do božské pustiny, tu musí právě tak zevně tělo Kristovo následovati do jeho dobrovolné chudoby.²⁰⁾

„Takový člověk žije lenošivě!“ Ale svatý Bernard odpovídá: „To nenazývám leností, když čekáme na Boha! Ale je to práce nad každou prací pro toho, kdo toho ještě správně nesvede!“

Ale kdo chce Boha hledat, musí Ho hledat v božství! Vždyť také praví Kristus: „Kdyby ti chtěl zbraňovati otec nebo matka nebo kdokoliv

¹⁹⁾ Božské zázračné zrcadlo není nic jiného, nežli lidská duše posvěcená a pokřtěná Duchem Svatým, která vidí Boha v sobě jako v zrcadle, neboť ona jest obrazy božím a proto je božím zrcadlem. Pozn. překl.

²⁰⁾ Boží pustina je obraz, který je znám také v Tibetu a v Indii. Je to dokonalá mystická koncentrace, ve které duše zažívá nejdříve úplnou prázdnotu, a kdy je ode všeho opuštěna. Pozn. překl.

jiný, tu opust' to vše a služ Bohu bez překážky!"

Anebo to povíme řečí filosofů: Člověk, který je dotčen působením první příčiny, nepotřebuje hledati rady u lidského rozumu. Má se řídití tím, co stojí nad veškerým rozumem, neboť je dotčen první skrytou pravdou.

Přemýšlíme-li o svatých činech, které vyšly z chudoby našeho Pána nebo z jeho pokory, tu sami netoužíme po pravdě a naše myšlenky jsou zbytečné! Ale jestliže po tom také toužíme, a jestliže při tom se pilně sami nepřičiníme, jak k tomu přijíti, je to také zbytečné!

Člověk by byl rád pokorný — ale nechce býti opovrhován. Ale býti zavrhován a opovrhován, to je dědictvím ctností.

Člověk by byl také rád chudý — bez strádání! Také jsme rádi trpělivými — jenom když při tom nepřichází protivenství a nepříjemnosti! A tak je to se všemi ctnostmi!

Také dobrovolní chudí sestupují do údolí pokory a neběrou útěchy z věcí pomíjejících. Potom následuje pohana a protivenství, čímž je člověk nejlépe zkoušen, aby sebe poznal. A v té míře, jak člověk sama sebe poznává, v téže míře může dojíti k poznání Boha.

Ach, děti, kteří trpíte hanobením, a jestliže vás svět zneuctívá, tu přepadněte sebe zároveň se světem a pomahejte si vzájemně v opovržení.

Náš Pán Ježíš Kristus pravil: „Sluha není nad Pána. Jestliže vás svět nenávidí, tu vězte, že před tím nenáviděl i mne!“

Je nutno našemu Pánu přinést daň za vše, co pro nás učinil! Nalézáme ovšem lidi, kteří částečně následují našeho Pána — ale ne ve všem. Dbají statků a radostí a cti, ale to by se jich příliš dotklo, kdyby se měli sami zapřít. A jsou mnozí, kteří nebaží po cti a nehledají ji, ale jestliže jim padne čest do cesty, tu to na ně učiní přece jenom dojem.

Svatý Bernard praví: Když dojde člověk až tam, že zatouží po tom, co jen málokdo žádá: po hanbě, zavržení a opovržení, a když to přijímá rád a stejně dobře, tu dojde k míru a k pravé svobodě, které musíme mít k pravému zření božského zrcadla, totiž k dokonalému klidu a k onomu osvobození, jež zabraňuje jakémukoliv pohnutí.²¹⁾

Také náš Pán praví: „Zůstanete-li při mých slovech, tu pravda vás osvobodí!“ Ale v tom spočívá svoboda duše: když na sobě nenalézá pražádné viny, a když u sebe netrpí žádné duchovní nedokonalosti.

Ale ještě vyšší musí mít svobodu: aby nic, co má jakékoliv místo, nenáviděla, a aby nic takového při ní nebylo. A nejvyšší stupeň do-

²¹⁾ Slovo pohnutí znamená zde hnutí mysli při do-
brém, které nás potkalo. Pozn. překl.

konalosti jest, že duše se povznese sama nad sebe tím, co jest a když vplyne do bezedné propasti svého praobrazu, do samého Boha.

Proto dává náš Pán Ježíš Kristus rady vzdáti se všech věcí, abychom měli tím méně překážek. Veškerý čas, jak praví svatý Bernard, ve kterém se nezaměstnáváš Bohem, počítej za čas ztracený. A dále: nejjemnější pokušení, které člověka může potkat, jest zaměstnávat se příliš zevními skutky. A dále: nevím, co by lépe připravovalo člověka ke království božímu, než to, když nehledáme svoji vlast mezi zevními věcmi.

Nejmenší vnitřní skutek jest vyšší a ušlechtlejší než největší skutek zevní. A přece: také nejušlechtlejší vnitřní skutek musí býti odstraněn, když Bůh má čistě a pouze státi před duší. To jest nejlepší dílo, které můžeme učiniti, abychom se připravovali na spojení s přítomným Bohem a abychom je očekávali se stálou pilností.

Tak praví svatý Pavel: „To jest nejlepší — spojití se s Bohem!“

K tomuto sjednocení musí se duše vzdáti nejen všeho zevního, nýbrž také všech skutků duchovních a vnitřních, tak, aby Bůh byl působitelem zcela bezprostředně, a aby duše trpěla jen božím dílem, aby se mu podrobovala a byla zcela poslušna, tak, aby Bůh mohl v duši zroditi svého jednorozeného Syna přesně tak jako v sobě.²²⁾

A to je spojení, ve kterém duše v jediném okamžiku je sjednocena s Bohem více než se všemi skutky, které by kdo mohl provést, ať jsou to skutky tělesné nebo duchovní. A čím častěji toto zrození se v duši stává, tím více jest s Bohem spojena.

Bůh se rodí ve svobodné duši tím, že se jí projevuje zcela novým způsobem, kterého nelze vypsati, a sice osvícením, které již není osvícení, nýbrž samým božským světlem.

Svatý Augustin praví k tomu: Když duše je zanícena božskou láskou, tu se Bůh v duši rodí a Duch Svatý tuto lásku rozhoří.

Proto dal Bůh duši božské světlo, aby ve svém vlastním obraze mohl s radostí působiti. Jenomže žádná bytost nemůže působiti přes onu hranici, která jest jí dána jejím nadáním.²³⁾

Proto také nemůže duše působiti ze sebe přes onu hranici, kterou jí Bůh dal jako ranní dar v podobě její nejvyšší schopnosti.²⁴⁾

²²⁾ Tento poslední odstavec se týká dokonalé mystické koncentrace, ve které duše ztrácí i představu toho, že se na Boha soustřeďuje, ve které duše se stává nicotou a prázdnotou. Jediné tehdy, dosáhla-li duše tohoto stavu, může v ní působiti Bůh zcela bezprostředně podle své vůle. Tyto stavy jsou podrobně popsány v knize indického mudrce Patandžalího, která, dává Bůh, bude brzy dokončena a vydána. Pozn. překl.

²³⁾ Tato věta se týká mystického nadání, které si člověk přinese z předešlého života, anebo z řady předešlých vtělení. Pozn. překl.

²⁴⁾ Touto nejvyšší schopností je právě mystická koncentrace. Pozn. překl.

A třebaže toto světlo bylo božské, je přece něčím, co bylo stvořeno: Stvořitel je jedno a toto světlo je druhou věcí. Proto přichází Bůh v lásce k duši, aby láska ji povznesla tak, aby mohla působiti nad sebe. Láska nevstupuje v činnost tam, kde nenalézá to, co jest jí přiměřeno, anebo kde to sama nevytvořila. Jenom pokud Bůh nenalézá v duši svůj obraz, jen do té míry je v duši činný.

Bezmezná musí býti láska a pak může Bůh působiti podle míry lásky. A kdyby člověk žil třeba tisíc let, přece by jenom mohl lásku zvětšovat. Je to tak jako u ohně: pokud nalézá dříví, potud se pohybuje. A čím je oheň větší a čím silněji í vítr vane, tím více roste.

A nyní dejme lásku na místo ohně a Ducha Svatého místo větru — čím větší je láska a čím silnější Duch Svatý v podobě milosti, tím více vane, a tím více se přibližuje člověk k dokonalému dílu. Ale ne najednou, nýbrž postupně, a sice vzrůstem duše. Neboť kdyby celý člověk najednou byl zachvácen požárem, nebylo by to dobré.²⁵⁾

Duše se sjednocuje s Bohem tak, že milost ji omezuje. Není spokojena s milostí, poněvadž milost jest něco, co patří tvorů. Duše je tak

²⁵⁾ O této věci mluví také mnozí jiní mystikové, na př. Rama Krišna, který řekl, že kdyby některý z jeho žáků byl uveden najednou do jeho duchovního stavu, nesneslo by to jeho tělo. Pozn. překl.

podivně okouzlena, že neví, že sama je, a domnívá se, že je Bohem — tak vystupuje sama ze sebe.²⁶⁾

Ale přece, třebaže duše vyšla ze sebe daleko, přece jenom zůstává dále stvořením. Je to tak, jako bychom kapku vody nalili do sudu vína. Tím kapka není zničena. Dívá-li se duše na sebe, tu vidí Ducha. Dívá-li se na anděla, tu vidí zase Ducha. Ale Bůh je tak naskrz duchem, že u porovnání s Ním duše a anděl jsou skoro něco tělesného.

Kdyby někdo nejvyššího ze Serafů namaloval černou barvou, tu by byla podobnost mnohem větší, než kdyby chtěl někdo namalovati Boha v podobě nejvyššího Serafa. Obraz by byl Bohu nejvš nepodobný!

Kdo tedy chce mítí nazíravý život, musí v Duchu Svatém býti rozpálen nejvšelejší láskou. Dříve než by vědomě chtěl se dopustiti nějakého hříchu, ať malého nebo velkého, tu raději by podstoupil veškerá muka, která by pro něj kdo mohl vymyslet. Kdybychom mohli i nejmenším hříchem tolik duší vykoupiti z pekla, že by jich nikdo nespočítal, tu bychom jich neměli vykupovat. Takovou lásku musíme mítí k Bohu, když v nazírání máme k Němu státi důvěrně.

²⁶⁾ Podobné líčení nalézáme také u Mistra Rama Křišny, který mnohokrát sama sebe považoval za Boha.
Pozn. překl.

Dále musíme mítí odhodlané srdce. A když se k této věci připravujeme, musíme také mítí osamělé místo bez vyrušování.

Tělo dále má odpočívati od tělesné práce, a sice nejenom ruce, ale i jazyk a veškerých pět smyslů. V mlčení může člověk nejsnadněji podržeti svoji čistotu. Není-li naproti tomu tělo odpočinuto, tu snadno můžeme býti přemoženi lenivostí. A tu musíme s největším napětím připustit, aby zavládl rozum, nesený božskou láskou.²⁷⁾

A tím získáme něco, totiž: volné prozírání při stažených smyslech, takže vnitřně sami sebe pozvedáváme k podivuhodné božské moudrosti, která přece pro veškeré stvořené bytosti je naprosto nepochopitelná. Až k výšinám božím se musíme zvednouti! „Člověk se má vzchopiti k výšině srdce a jest povýšen i Bůh!“ praví David.

Potom veškerá nízkost a maličkost tvorů je zahrnuta do výšiny boží.²⁸⁾

²⁷⁾ Zde vidíme, jak Mistr Eckehart výborně rozuměl mystické praksi. Vše, co vykládá, nalezneme také ve všech jógických knihách, starých i novějších. Pozn. překl.

²⁸⁾ Jakmile dosáhl mystik správné koncentrace, dostávají se ihned božská vnuknutí, o nichž žák často ani neví, odkud pocházejí. To nazývá Mistr Eckehart božskou moudrostí, která neustále roste. Tato moudrost je něco zcela jiného než lidský rozum, poněvadž působí bezprostředně, bez veškerého přemýšlení a poučuje mystika o věcech, ke kterým rozum nemá vůbec přístupu. Proto je toto božské vnímání všem ostatním lidem naprosto nepochopitelné. Pozn. překl.

Dále dosáhneme: dokonalosti a pevnosti věčnosti. Neboť zde není času ani prostoru, ani do minula, ani do budoucna, nýbrž vše je přítomně uzavřeno v novém zelenajícím se teď! Tisíc let je tak krátkou dobou a tak rychlou dobou jako okamžik.²⁹⁾

Dále dosáhneme také zážitky mnohonásobných radostí nebeských zástupů. Tolik radostí cítí již Královna nebeského království Maria. Kdyby ostatní nebeský zástup měl jenom tisícovou část její radosti, tu by každý z nich měl přece jenom o mnoho více než pocítila duše. Každý duch se raduje z radosti druhého a užívá této radosti právě tak jako své vlastní, podle své míry.

Každý v království nebeském má bytí, poznání a láskyplné citění k Bohu v sobě v každém jiném duchu, ať je to anděl nebo duše. A v onom rozeznávacím poznávání, jak jeden Bůh jest ve třech osobách a veškeré tři osoby v jednom Bohu, mají tak nevýslovnou, podivuhodnou radost, že veškerá jejich touha je tím vyplněna.

A právě toho, čím jsou naplnění, žádají si bez přestání a po čem touží, to mají neustále

²⁹⁾ Zde se dotýká Mistr jistých mystických stavů vysokého stupně, o nichž nelze nic bližšího psát. Ale z předešlých odstavců ví již pozorný čtenář, že znovuzrození se může stát v duši jen tehdy, když se zbavila času a prostoru. To je možno jen ve vysokém stupni koncentrace.

Pozn. překl.

v nové, zelenající se radostiplné blaženosti. A této radosti mohou používatí s veškerou jistotou z věčnosti do věčnosti.

A proto máme proniknouti do pravdy, k obnažené Jednotě, která je Bůh sám — aniž bychom hledali svého. Tak dojdeme ke zvláštním divům. U těchto divů je třeba, abychom stanuli, neboť lidský smysl nemůže jim přijíti ke dnu a rozuměti jim. Kdo chce přece jenom proniknouti božským zázrakem, ten čerpá snadno svoje vědění — ze sebe sama!³⁰⁾

³⁰⁾ Toto varování je pro všechny mystiky vždycky na místě, neboť i při mystických stavech, které se dostavují na Cestě, navádí nás náš lidský rozum neustále, abychom pátrali, proč se tak děje a jak se to děje. A to vede ke klamu, neboť rozum sám skrytě odpovídá a vysvětluje a tím mystik se uvádí do velikého nebezpečí, ba může to býti jeho zkáza. Pozn. překl.

O odloučenosti.

Četl jsem velmi mnoho spisů a sice stejně od pohanských Mistrů, jako od proroků ze Starého i Nového zákona, a vážně s veškerou pilností jsem pátral, která je nejlepší a nejvyšší ctnost, kterou by se mohl člověk nejvíce přiblížit k Bohu, aby se stal svému praobrazu pokud možno nejpodobnější, jako tehdy, když byl v Bohu³¹⁾, při čemž mezi ním a Bohem nebylo rozdílu, až tehdy, když Bůh stvořil jiné bytosti.

A když všemu tomu, co o tom je psáno, jdu na kořen, pokud můj rozum se svým svědectvím a posudkem může sahati, tu nenalézám nic jin-

³¹⁾ Autor míní tím tak zvaný stav rajský čili adamský, kdy člověk byl s Bohem naprosto spojen a kdy mu byla dána nad celým světem do rukou vláda. Tento stav, jak víme z bible, byl ztracen a nyní musí duše lidská dlouho a dlouho zápasit, aby zase dosáhla onoho stupně svého posvěcení.

Pozn. překl.

ného nežli odloučenost, čistou a prostou
všeho stvořeného.

V tomto smyslu pravil náš Pán k Martě:
„Jednoho je třeba!“ To znamená: kdo chce býti
nezkalen a čist, musí mítí jedno, totiž odlou-
čenost.

Mnozí učitelé chválí Lásku jako věc nejvyšší.
To činí také svatý Pavel, když praví: „Ať se
podrobuji jakémukoliv cvičení, tu nemám-li lásky,
nejsem nic.“

Já ale stavím odloučenost výše než je láska.
Jednou pro to, že nejlepší na lásce jest, že mne
nutí, abych Boha miloval. Ale je mnohem zna-
menitější věcí, když mohu Boha přinutiti k sobě,
než abych se donutil vyšinouti se k Bohu, a
sice proto, že moje věčná blaženost spočívá na
tom, abych byl s Bohem zajedno. Bůh totiž
může snadněji vstoupiti do mne a spojití se
se mnou, nežli já bych se mohl spojití s Ním.
A že odloučenost nutí Boha ke mně, to mohu
dokázati tímto: každá bytost jest nejraději ve
svém vlastním a přirozeném místě. Boží přiro-
zené a vlastní místo jest jednota a čistota. Ale
ty obě spočívají na odloučenosti. Proto Bůh
nemůže jinak než dáti se srdci odloučenému.

Druhý důvod, proč stavím odloučenost nad
lásku, je tento: jestliže láska mne donutí k tomu,
abych k vůli Bohu vše vytrpěl, tu vede mne
odloučenost zase k tomu, abych mohl přijmouti
jen Boha. Ale to je právě věcí vyšší. Neboť

v utrpení shlíží člověk stále ještě na stvoření, jehož prostřednictvím trpí. Naproti tomu odloučenost jest prosta všeho stvořeného.

Ale že odloučenost jest citlivá jenom pro Boha, dokazují tímto: co má býti přijato, musí býti přijato někam. Ale odloučenost jest naprosto nic tak blízko, že není žádné věci na světě, která by byla dosti jemná, aby v odloučenosti nalezla místa — kromě Boha. Bůh je totiž tak prostý a jemný, že v odloučeném srdci nalézá svoje místo. Něco, co je přijímáno, je přijato a pochopeno vždycky jen podle zvláštního způsobu příjemce. Právě tak vše poznatelné je chápáno a rozuměno podle schopností toho, kdo poznává, a nikoliv tak, jak je to samo o sobě.

Také pokoru chválí Mistři před všemi ostatními ctnostmi. Ale já stavím odloučenost nad veškerou pokoru, a sice proto: pokora může obstáti bez odloučenosti, ale dokonalá odloučenost neobstojí bez dokonalé pokory. Neboť odloučenost vychází ze zničení našeho já.

Ale odloučenost se tak dotýká nicoty, že mezi dokonalou odloučeností a nicotou není již rozdílu.³²⁾

Proto nemůže dokonalé odloučenosti vůbec býti bez pokory. Ale dvě ctnosti jsou vždycky lepší než jedna.

³²⁾ Viz Angelus Silesius: „Poutník Cherubínský“: O Nicotě. Pozn. překl.

Mým druhým důvodem jest: dokonalá pokora se sklání před všemi bytostmi, čímž člověk vychází ze sebe a blíží se ke stvořeným bytostem. Ale odloučenost zůstává sama v sobě. Třebaže takové vycházení k bytostem jest něco velmi výborného, tu přece jenom zůstane-li člověk v sobě, je to vždycky něco vyššího.

Proto pravil prorok: „Královská dcera má veškeré svoje nádherné vlastnosti ze svého nitra.“

Dokonalá odloučenost si nevšímá žádného stvoření, nezná žádného klanění se, ani povyšování se, nechce býti ani vespod, ani na vrchu, a chce spočívatí jenom sama v sobě, nikomu k lásce a nikomu k utrpení.

Ona netouží ani po rovnosti, ani po nerovnosti s některým jiným tvorem, nechce ani toho ani onoho, a chce jen býti sama v sobě jednotnou! Ale býti tím či oním, toho si nepřejí. Neboť kdo to chce, chce býti také něčím. Ale odloučenost chce býti ničím! Proto před ní jsou veškeré bytosti bez jakékoliv závažnosti.

Nyní bychom mohli namítnouti: v naší milé Matce Boží byly veškeré ctnosti a tudíž také odloučenost v nejvyšší dokonalosti. Je-li tato odloučenost vyšší než pokora, proč naše milá Matka Boží kladla větší váhu na svoji pokoru a nikoliv na odloučenost, když pravila: „On shlédł pokoru své služby!“

K tomu odpovídám: V Bohu je právě tak odloučenost jako pokora, pokud u Boha lze

vůbec mluvit o ctnostech. A jeho láskyplná pokora to byla, která Ho vedla k tomu, aby se snížil do lidské podstaty. Ale přece jen zůstal, když se stal člověkem, v sobě tak nepohnut, jako tehdy, když stvořil nebesa a zemi, jak později vysvětlím. Poněvadž tedy Pán, když se chtěl stát člověkem, zůstal ve své nepohnuté odloučenosti, tu věděla naše Matka Boží dobře, že od ní očekává totéž, třebaže vzhlížel na její pokoru a nikoliv na její odloučenost.

Proto zůstala ve své nepohnuté odloučenosti, ale kladla váhu na svoji pokoru a nikoliv na odloučenost. Kdyby totiž byla na to vzpomněla jen jediným slovem a kdyby byla řekla „On shlédl moji odloučenost!“, tu tato ctnost byla by již zakalena, poněvadž tím by byla již vyšla ze sebe. Neboť i když takové vyjití ze sebe jest sebe menší, přece jen zakaluje odloučenost.

Proto praví prorok: „Chci mlčeti a slyšeti, co můj Pán a Bůh se mnou mluví!“ Jako by řekl: Chce-li Bůh se mnou mluvit, tu přijde sem a já nechci odtud!

A Boethius praví: „Vy lidé! Proč hledáte mimo sebe to, co je ve vás, totiž spásu!“³³⁾

Také nad milosrdenství stavím odloučenost. Milosrdenství není ovšem nic jiného, nežli že

³³⁾ Odloučeností míní autor ovšem onu odloučenost od všech zevních věcí, hmotných i duchovních, do které vstupuje mystik, když jest v nejhlubší koncentraci, když je sám v sobě a když pro něj nic, co je mimo něj, neexistuje. Pozn. překl.

člověk vychází ze sebe — a při tom shlíží na nedostatky svých spolubližních a tím jest jeho srdce zarmouceno. Toho je odloučenost prosta a zůstává sama v sobě a nedá se ničím zakaliti.

Zkrátka, když se dívám na veškeré ctnosti, tu nenalézám žádné bez nedostatku a žádná se nedá porovnat s odloučeností, která nás s Bohem vyrovnává.

Jeden Mistr, který se jmenoval Vincentius, praví: „Duch, který stojí odloučeně, má moc tak velikou, že to, co spatřuje, jest pravda, a oč žádá, to je mu povoleno, a co poručí, toho musí býti uposlechnuto!“

Ano, vpravdě osvobozený duch ve své odloučenosti nutí Boha k sobě. A kdyby byl s to státi tu bez tvaru a bez jakéhokoliv přídavku své bytosti, tu strhl by vlastní bytost Boha k sobě.

Ale Bůh nemůže nikomu nic jiného dáti, než sama sebe.

Člověk, který stojí úplně odloučeně, je tak unesen do věčnosti, že nic nepomíjejícího ho již nemůže donutiti k tomu, aby měl nějakého tělesného pocitu. Pro svět je mrtev, poněvadž nic pozemského mu již nepatří. To mínil také svatý Pavel, když řekl: „Já žiji a přece jen nežiji. Kristus žije ve mně!“³⁴⁾

Nyní se můžeš tázat: Co je však odloučenost, když má takovou moc? Pravá odloučenost znamená, že duch stojí tak nepohnutě ve všem, co

ho potká, ať je to milé nebo nemilé, čest nebo pohana, jako široký vrch stojí nepohnutě při malém větru.

Tato nepohnutá odloučenost učiní člověka nejvíce Bohu podobným. Neboť že Bůh je Bohem, to spočívá na jeho nepohnuté odloučenosti, ze které plyne jeho čistota, jeho prostota a jeho neproměnlivost. Má-li se tedy člověk státi Bohu podobným (pokud totiž ně- kterému stvoření stejnost s Bohem může býti dána), může se tak státi pouze v odloučenosti.

Ta pak postaví člověka do čistoty a z ní do jednotnosti a z té přijde do neproměnlivosti a tyto vlastnosti přinesou rovnost mezi Bohem a člověkem.

Ale tato rovnost se může státi jen prostřed- nictvím milosti — jenom ta pozvedne člověka nad časnost a očistí ho ode všeho pomíjejícího. Věř mi tedy, když řeknu: býti prázden všeho stvořeného znamená býti naplněn Bohem, a býti naplněn stvořeným, znamená býti prázden Boha.

V této nepohnuté odloučenosti stál Bůh věčně a stojí v ní dosud. I když stvořil nebesa a zemi a veškeré bytosti, dotklo se to jeho odlou- čenosti tak málo, jako by nestvořil nikdy nic.

³⁴⁾ Takový stav je možný jenom tehdy, když mystická smrt je naprosto dokonalá a když také již nastalo spo- jení s Bohem, totiž mystická svatba. Potom místo zev- ního já vládne v člověku božské Já, které je ovšem naprosto odloučeno od zevního světa. Ale právě proto je mu celý svět v podnoží. Pozn. překl.

Ano, já tvrdím, že veškeré modlitby a veškeré dobré skutky, které zde časem člověk může prováděti, se dotknou boží odloučenosti tak málo, jako by nic takového vůbec nebylo a Bůh proto není o nic více k člověku milejší, nebo jemu nakloněnější, jako kdyby vůbec neprováděl modliteb a dobrých skutků.

I když Syn chtěl v božství býti člověkem a stal se jím a když trpěl muka, tu se to dotklo nepohyblivé odloučenosti boží tak málo, jako by se byl nikdy nestal člověkem.

Nyní bys mohl říci: „Teď slyším, že veškeré modlitby a veškeré dobré skutky jsou ztraceny, poněvadž Bůh se jich neujme a také Ho jimi nemůžeme pohnouti! A přece se říká, že Bůh chce, abychom Ho o vše prosili!“

Nyní musíš dáti dobrý pozor, abys mně dobře porozuměl, jestliže ti to bude možno. S prvním věčným pohledem, můžeme-li se tak vyjádřiti, spatřil Bůh veškeré věci, jak se mají státi, a viděl týměž pohledem také, kdy a jak bude tvořiti bytosti. Spatřil také nejmenší modlitbu a nejmenší dobrý skutek, který kdo vykoná a spatřil kterou modlitbu a kterou zbožnost vyslyší. Bůh viděl, že zítra Ho budeš důtklivě volati a že Ho budeš úpěnlivě prosit, ale toto volání a tuto modlitbu neuslyší Bůh teprve zítra, nýbrž slyšel to již ve své věčnosti, dříve než jsi byl člověkem!

Není-li však tvoje modlitba upřímná a nemá-li dosti vážnosti, tu Bůh ti neodepře slyšení teč, On to učinil již ve své věčnosti. A tak Bůh svým prvním pohledem vše spatřil. A působí nikoliv z nějaké pohnutky, neboť vše jest již napřed utvořeno.

Tak Bůh stojí vždycky ve své nepohnuté odloučenosti, ale proto přece modlitby a dobré skutky lidí nejsou ztraceny, nýbrž kdo dobře činí, tomu bude také dobře odměněno.

Filip pravil: Bůh stvořitel udržuje věci na jejich dráze a jejich pořádku, které byly dány již na počátku. U Boha není nic minulého nebo budoucího. On veškeré svaté věčně miloval tak jako je již napřed viděl dříve než byl svět! A když se nyní stane, že se v čase něco udá, co Bůh ve věčnosti napřed viděl, tu lidé se domnívají mylně, že Bůh byl jat nějakou novou náklonností.

Ale když se na nás hněvá, nebo nám činí něco milého, tu jenom my se měníme, ale On zůstává neproměnlivý. Tak jako sluneční světlo churavým očím činí bolest a zdravým očím prospívá, ale při tom samo zůstává beze změny.

Bůh se nedívá do času a před jeho okem se neděje nic nového. V tomto smyslu mluví také Isidorus v knize o nejvyšším dobru a praví:

„Mnozí lidé se táží, co Bůh činil než stvořil nebesa a zemi. Anebo odkud přišla v Boha nová vůle tvořiti bytosti?“ Já odpovídám: „Žád-

ná nová vůle nepovstala v Bohu, nýbrž když stvořené nebylo vždy tak jako teď, tu bylo přece od věčnosti v Bohu a v jeho rozumu.

Bůh nestvořil nebesa a zemi tak, jak si to představujeme podle lidského pojetí, že povstala, nýbrž veškeré bytosti již od věčnosti jsou vysloveny v božském slově.

Mojžíš pravil k Pánu: „Pane, když se mne farao otáže, kdo jsi, jak mu mám odpovědět?“

A Pán řekl: „Mluv takto: Ten, který jest zde, ten mne poslal!“ To znamená, ten, který neproměnlivý sám v sobě, poslal mne.

Dále by mohl někdo namítnouti: „Měl Kristus svoji nepohnutou odloučenost také tehdy, když zvolal: „Moje duše je zarmoucená až k smrti!“ A když Maria stála pod křížem, tu víme všichni, jak naříkala. Jak se to srovnává vše s nepohnutou odloučeností?“

Nuže, v každém člověku, jak Mistři učí, jsou vlastně dva lidé. Jednou zevní smyslový člověk, jemuž slouží pět smyslů. Ale ti vpravdě mají svoji sílu z duše. A za druhé je tu vnitřní člověk, totiž lidská niternost.

Každý člověk, který Boha miluje, používá duševních sil zevního člověka jenom potud, pokud je toho pro pět smyslů naprosto třeba. Jeho vnitřní člověk se obrací k smyslům jenom proto, aby jim byl ukazatelem a vůdcem a aby je chránil, aby svých schopností nemohli použítí zvířecím způsobem, jak činí mnozí lidé.

Ti žijí jenom svým tělesným choutkám, jako nerozumná zvířata a měli by se spíše nazývatí zvířaty než lidmi.

Ale přebytek sil z toho, co dává duše smyslům, užívá úplně pro vnitřního člověka. A když tento vnitřní člověk má před sebou něco opravdu vysokého a ušlechtilého, tu stáhne duše také síly, které propůjčila pěti smyslům, do sebe, a pak se takový člověk jmenuje beze smyslů a unesený ³⁵⁾ Neboť jeho předmětem je buď něco obrazného, ale přece jen rozumného, nebo něco nadsmyslného a tím bezobrazného. Bůh očekává totiž od každého duchovního člověka, aby ho miloval ze všech sil své duše.

Proto Kristus pravil: „Miluj svého Boha z celého srdce svého!“

Ale jsou někteří lidé, kteří promarníují síly své duše úplně ve prospěch zevního člověka. To jsou lidé, kteří celé svoje myšlení a tužby obracejí k věcem pozemským, k pomíjejícím statkům. Ti nevědí nic o vnitřním člověku! Tak jako dobrý člověk svému zevnímu člověku někdy odejme veškeré síly duše, když totiž jeho duše se obrátila k nějakému vysokému předmětu, tak odnínají zvířecí lidé svému vnitřnímu

³⁵⁾ Toto místo se může vztahovati na mystické vytržení čili extázi, která pro zevního pozorovatele může vypadati tak, jako by světec byl opravdu beze smyslů. To se dělo na př. Mistru Rama Křišnovi, kterého považovali jeho příbuzní za šílence. Pozn. překl.

člověku veškeré síly duše a užívají jich ve světě zevním.³⁶⁾

A dále: Zevní člověk může prováděti nějakou činnost, zatím kdy vnitřní člověk je toho prost a je tím nepohnut. Také v Kristovi byl jeden zevní a jeden vnitřní člověk a právě tak v naší Matce Boží, a vše, co prohlásili, hledě k zevním věcem, činili to zevním člověkem, ale jejich vnitřní člověk stál při tom v nepohnuté odloučenosti. Tímto způsobem vyslovil Kristus také slova: „Moje duše je zarmoucena až k smrti.“

A ačkoliv Maria velmi naříkala a žalovala, tu stála přece ve svém nitru neustále v nepohnuté odloučenosti.

Vezměme si příklad: Ke dveřím patří závěs, ve kterém se dveře otáčejí. Dřevo dveří porovnávám s člověkem zevním a závěs s člověkem vnitřním. Jestliže se dveře otvírají a zavírají, tu sice jejich dřevo se pohybuje sem a tam, ale závěz zůstává nepohnutě na jednom místě a pohyb dveří se ho vůbec nedotkne. Tak je tomu i zde.

Nyní přistoupíme k otázce, co je předmětem čisté odloučenosti?

Ani to, ani ono není jejím předmětem, neboť ona jde přímo k čistému nic, neboť ona vstupuje

³⁶⁾ Duše odnímá síly svých smyslů v době mystické koncentrace, při čemž právě se soustřeďuje na Boha.
Pozn. překl.

do nejvyššího stavu, ve kterém Bůh zcela podle své vůle v nás může vládnouti.

Ale Bůh nemůže v každém srdci vládnouti zcela podle své vůle. Ačkoliv jest Bůh všemohoucí, může přece jen působiti pokud nalézá připravenost, anebo pokud ji sám učinil.

„Nebo učinil.“ Tato slova přidávám k vůli svatému Pavlovi, neboť v něm nenalezl Bůh připravenost, nýbrž připravil ho sám vlitím své milosti.

Proto pravím: Bůh je činný podle toho, když nalezl připravenost a jeho činnost jest jiná v člověku než v kamenu. K tomu nalézáme v přírodě porovnání: Když pec roztopíme a vložíme do ní těsto z ovsa, pšenice, z ječmene a ze žita, tu jest jenom jedno horko v peci, a přece jenom nepůsobí v každém těstě stejně, nýbrž z jednoho bude jemný chléb, z druhého hrubší a ze třetího ještě hrubší. Ale tím není vinno horko, nýbrž hmota, která byla právě nestejná.

V jednom srdci, kde ještě to nebo ono má místa, nalezne se snadno ještě něco, co Bohu brání k plnému působení. Měli míti srdce dokonalou připravenost, tu musí spočívat na čistém nic — a v tom spočívá právě nejvyšší schopnost, jakou si lze představit.

Vezměme si příklad ze života: chtěli psáti na bílé tabuli, tu kdyby na ní bylo napsáno něco sebe krásnějšího, přece mne to bude jenom másti. Chceli dobře psáti, tu musí smazati to,

co je na ni již napsáno. A nikdy se k mé práci nebude hodit tak dobře, jako když nebude na ni napsáno pranic.

Právě tak má Bůh do mého srdce psátí dokonalým způsobem, ale může to jenom tehdy, když to či ono je ze srdce odstraněno. A to se právě děje se srdcem odloučeným. Tam může Bůh svoji vysokou vůli prokázati dokonale.

A nyní se táži dále: Jaká je modlitba srdce odloučeného? Na to odpovídám takto: Odloučenost a čistota nemohou se vůbec modlití. Kdo se totiž modlí, žádá něco od Boha, aby mu to bylo dáno, anebo žádá, aby Bůh s něho něco sňal. Ale odloučené srdce nežádá o nic a nemá také nic, čeho by bylo rádo zbaveno.

Proto je prosto veškeré modlitby a jeho modlitba spočívá jenom v tom, státi se stejnotvárným s Bohem. Ve spojení s tím můžeme uvéstí to, co Dionysius poznamenává o slovech svatého Pavla:

„Jest mnoho těch, kteří běží za korunou, ale bude přece dána jenom jednomu.“

Veškeré mnohé síly duše běží ke koruně, ale té se dostane jenom jedné bytosti. A dále poznamenává: Běžení za korunou znamená obrácení se od všeho stvořeného a spojení se s nestvořeným. Když duše dojde k tomu, tu ztrácí svoje jméno: Bůh vtáhne ji pak úplně pro sebe, že ona sama se stává nicotnou, tak jako slunce vtáhne k sobě červánky, které se ztratí. — Ale

k tomu dovede člověka jenom čistá odloučenost.

Také zde můžeme uvést několik slov svatého Augustína: Duše má tajemný přístup k božské přirozenosti, kde veškeré věci se ztrácejí v nicotě — Tento chod dává na zemi jenom čistá odloučenost. Je-li totiž dokonalá, tu duše poznáním ztrácí veškeré vědění, láskou se stává bez lásky a osvětlením se stává temnou.

Sem můžeme také zařadit výrok jednoho Mistra: Blahoslavení jsou chudí duchem, kteří Bohu veškeré věci ponechají tak, jak je měl, když jsme ještě nebyli. — To svede jenom čisté odloučené srdce!

Ze Bůh v srdci odloučeném je raději než v každém jiném, vidíme z toho: Tážeš-li se mne totiž, co hledá Bůh ve všech věcech? Tu odpovídám Knihou Moudrosti, kde Pán praví:

„Ve všech věcech hledám klid!“

Nikde není totiž úplně klid než v srdci odloučeném. Proto je tam Bohu mileji než v některé jiné bytosti nebo v některé jiné ctnosti.

Čím více se člověk nanažá, aby se stal citlivým ke vstoupení Boha, tím je blaženější. A kdo v tom postoupí k nejvyšší připravenosti, ten také stojí v nejvyšší blaženosti. Ale citlivými k tomu se můžeme státi jenom stejnotvárností s Bohem. Podle stupně této stejnotvárnosti se řídí stupeň citlivosti. Tato stejnotvárnost se utváří, když člověk se Bohu podrobí. Ve stejném stupni, jak se člověk podrobuje jinému stvoření,

v témž stupni jest méně stejnotvárný s Bohem.

Odloučené srdce je však všech bytostí prosto. Podrobuje se úplně Bohu a je s ním v naprosté stejnotvárnosti. Proto jest nejcitlivější k vylití se Boha. To mínil sv. Pavel, když pravil:

„Vezměte na sebe Ježíše Krista!“ Tím mínil stejnotvárnost s Kristem.

Je třeba totiž věděti, že když se Kristus stal člověkem, tu nepřijal na sebe nějakou určitou lidskou bytost, nýbrž přijal jen lidskou podstatu. Jestliže tedy ze všeho vystoupíš, tu zůstane jen to, co Kristus přijal, a tím ses oděl Kristem.

Kdo chce poznati užitek a cenu dokonalé odloučenosti, nechť si všimne slov Kristových, když se svými učenníky mluvil o svém lidském zjevu: Je pro vás dobře, že od vás odejdu, neboť kdybych od vás neodešel, tu by vám nemohl být udělen Duch Svatý!“

Je to právě tak, jako by byl řekl: „Až dosud jste měli příliš radosti z mé viditelné přítomnosti. A proto dokonalá radost z Ducha Svatého vám nemohla býti údělem. Odhodte tedy vše obrazné a spojte se s bytostí beztvárnou a bezobraznou. Neboť duchovní útěcha boží je něžná a proto se nabídne jenom tomu, který opovrhne útěchou smyslně pochopitelnou.“

A vpravdě říkám to všem přemýšlejícím lidem, že nikomu není tak dobře jako tomu, kdo stojí v naprosté odloučenosti.

Každá tělesná radost přináší zároveň duchovní škodu, neboť tělo si žádá znovu ducha, a duch si žádá zase těla. Kdo v těle seje zvrácenou lásku, klidí smrt, kdo v duchu seje pravou lásku, klidí věčný život.

Čím více se člověk vzdaluje od tvora, tím více k němu spěchá Stvořitel. Nuže tedy, když již radost, kterou můžeme mít z tělesné přítomnosti Kristovy, a když tato radost nám brání k přijetí Ducha Svatého, o mnoho-li více nám musí bránit nepravá radost před Bohem, když se zabýváme příjemnými věcmi pomíjejícími?

Proto je odloučenost to nejlepší, neboť ona očisťuje duši, očisťuje svědomí, rozpaluje srdce a probouzí ducha, dává křídla touze, a tak překonává ctnosti. Neboť ona činí, že poznáváme Boha, odlučuje vše stvořené a spojuje duši s Bohem. Neboť rozdělená láska jest jako když vodu lijeme do ohně. Ale jediná láska je jako plát plná medu.

Pamatujte si dobře, vy všechny hloubavé duše: nejrychlejší oř, který vás donese k dokonalosti, je utrpení. Nikdo nepožívá tolik věčné blaženosti, jako ti, kteří s Kristem stojí v největší trpkosti. Nic není tak hořké jako žluč, jako právě utrpení: a nic není tak medově sladké, jako když jsme trpěli.

Nejjistější základnou, na které může spočinouti tato dokonalost, je pokora. Neboť čím přirozený člověk³⁷⁾ zde se plazí v nejhlubší nízkosti, toho

duch vyletí vzhůru do největší výše božství. Neboť radost přináší utrpení a utrpení přináší radost.³⁷⁾

Lidské cesty jsou všelijaké: jeden žije tak a druhý jinak. Kdo chce v této časnosti dosáhnouti nejvyššího života, ten nechť v krátkých slovech použije nauky, jež jest zde vzata z různých spisů:

Zdržuj se v odloučenosti od všech lidí, zůstavej nevzrušen všemi přijatými dojmy, osvobod se ode všeho, co tvé bytosti by mohlo dát cizí přídavek, co by tě mohlo připoutati k pozemskému a co by ti mohlo přinésti zármutek, a svoji mysl nařizuj vždycky k spásonosnému nazírání, při kterém nosíš Boha ve svém srdci jako předmět, od kterého tvé oči se nikdy neodvrátí. A k tomu ještě některá další cvičení, jako posty, bdění nebo modlitby, a to vše nařizuj vzhůru k jedinému onomu cíli a používej jich jenom tolik, mnoho-li jich tě může podporovati dále. Tak dosáhneš vrcholu dokonalosti.³⁸⁾

³⁷⁾ To jest člověk zevní.

Pozn. překl.

³⁸⁾ To znamená, že světské radosti a chťče přinášejí hmotné i duševní utrpení, ale ať duševní, ať tělesné, zvláště, bylo-li sesláno Bohem, přináší blaženost. Karma ovšem není sesílána Bohem, neboť je to automatické působení zákona. Ale Bůh někdy dopouští, aby člověk byl postižen větší částí minulé zlé karmy, a to právě vede později k duchovní blaženosti. Každý musí zaplatit svůj dluh, ačkoliv z milosti boží může část anebo dokonce všechno býti Bohem prominuto.

Pozn. překl.

Nyní by mohl někdo říci: Kdo by mohl neodvratným pohledem vytrvat u božského předmětu?

Tomu odpovídám: Nikdo, kdo zde žije v čase. Bylo ti to také řečeno jen proto, abys věděl, co jest nejvyšší a k čemu máš řídit veškerou svoji činnost a veškerou svoji touhu. Ale když toto nazírání je ti odňato a jsi-li dobrým člověkem, tu musíš mítí takový pocit, jako by ti byla vzata věčná blaženost. Pak se brzy zase vrať, aby ti byla zase dána. A udržuj se vždycky v pevném pozoru a tam, pokud je to jenom možno, budiž tvůj cíl a tvoje útočiště. Bože a Pane, Tobě budiž věčná chvála. Amen!³⁹⁾

³⁹⁾ Zde je tedy slovy neskrytými naznačena koncentrace na vnitřní božství do duchovního srdce. Klíč to ke každému mystickému cvičení, klíč, známý zasvěcencům od nepamětných dob. Pozn. překl.

⁴⁰⁾ Mistr Eckhart věděl dobře, že není možno hmotnému člověku nepřetržitě soustřeďovati se na Boha a udržovati jeho obraz v mysli. Ale zároveň zde poznává, že je to nejvyšší cesta a snaha, kterou může člověk dosáhnouti. Tím jsou potvrzeny nauky, které jsem uveřejnil před více než deseti lety v I. díle Ohnivého Keře a jež budou platit věčně, jako bylo, jako je, neboť to jsou nauky Bohem stanovené a tudíž nezmenitelné. Pozn. překl.

O věčném zrození.

I.

V této naší časnosti oslavujeme věčné zrození, které Bůh Otec bez přestání ve věčnosti vykonal a ještě vykonává, aby totéž zrození se také událo v čase, totiž v lidské přirozenosti.

Toto zrození se děje stále, praví sv. Augustin. Ale když se neděje ve mně, co mně to pomáhá? Právě záleží na tom, aby se stalo ve mně!

Budeme tedy mluvíti o tomto zrození, jak se děje v nás, či spíše v dobré duši a na kterém místě dokonalé duše vyslovuje Otec svoje věčné slovo. Neboť vše, co zde pravím, týká se jenom dokonalého člověka, který kráčel cestami božími a ještě jimi kráčí, ale netýká se to člověka přirozeného a necvičeného, neboť pro toho je toto zrození něco naprosto vzdáleného a neznámého.⁴¹⁾

Slovo mudrce zní: „Když veškeré věci spočívaly v hlubokém mlčení, tu s výše sem dolů přišlo od královského křesla do mne skryté slovo.“

A o tomto slově bude jednati toto kázání.

Sluší tu zmíniti se o třech věcech. Předně: kde Bůh Otec vyslovuje svoje slovo v duši, které jest místo pro toto zrození a toto dílo? Musí to býti v nejčistším, v nejušlechtilejším a nejněžnějším, co jen duše může nabídnouti. Vpravdě, když Bůh Otec s veškerou svojí všemohoucností by mohl poskytnouti duši jako přirozenou výbavu ještě něco ušlechtilejšího a kdyby duše mohla ještě něco ušlechtilejšího přijmouti — tu Otec by musil se zrozením počkati, až by zde bylo ono výtečnější. Proto se musí duše, ve které má dojíti ke zrození, udržovati naprosto čistá a žíti naprosto vznešeně: zcela jednotně a zcela niterně. Nesmí pěti smysly vybíhati ven do rozmanitosti tvorů, nýbrž musí býti úplně niterná a jednotná, a sice v tom nejčistším, co má. To jest Jeho místo, neboť Jemu odporuje vše menší.

Druhá část tohoto kázání se týká toho, jak se má člověk chovati k tomuto působení božímu — nebo k tomuto vpuštění slova, k tomuto zrození: zda-li je mu příznivo, aby při tom spolupůsobil, čímž by si to zasloužil a vybojoval, aby toto

⁴¹⁾ Člověk necvičený je ten, který neprovádí cvičení mystické totiž koncentrací, a nikoliv snad člověk prostý a neučený, neboť učenec může býti sice také mystikem; ale nestává se jím svou zevní vědou, nýbrž jen koncentrací. Zato člověk prostý, který nemá o lidské vědě ani ponětí, může býti vysokým člověkem cvičeným — totiž mystikem.

Pozn. překl.

zrození se v něm stalo a událo — snad tak, že by si ve svých představách do svého vědomí povolal obraz boží a cvičil se v tom. A při tom by si myslel: „Bůh je moudrý, všemohoucí a věčný! Neboť co jiného by si o Bohu myslel. Zda-li takové počínání je užitečnější a zdárnější pro toto zrození Otce, anebo zda-li by měl se vzdát všech myšlenek, slov a činů a všech obrazů našeho vědění a zprostil se jich, aby pak vytrval ve stavu trpnosti vůči Bohu, tak, aby sám nečinně stál a nechal působiti Boha. Běží o to, jaký způsob by člověku k tomuto zrození pomáhal?⁴²⁾

A třetí otázkou jest podpora a její nádhra, jež vychází z tohoto zrození.

Slyšte tedy první.

Při svých výkladech použiji přirozeného vedení důkazů, abyste sami mohli pochopit, že je to tak, ačkoliv Písmu více věříme než sobě. Avšak vniká to snadněji a lépe výkladem dokazujícím.⁴³⁾

Nejprve vezmeme slovo: „Uprostřed mlčení bylo do mne vmluveno skryté slovo.“

⁴²⁾ Tyto věty jsou pádným důkazem, jak znal Mistr Eckehart obě cesty, které jsou popisovány velmi podrobně také v mé knize: „Tajná tradice Rosikrucianů“ ve výňatech z tibetských mystických spisů. Ale druhá cesta je lepší! Pozn. překl.

⁴³⁾ Takový způsob důkazů vniká do duší lidských snadněji než citáty z Písma. Pozn. překl.

Kde je toto mlčení a kde je místo, kde toto slovo je vysloveno? Jak jsem již napřed pravil: V onom nejčistším, co duše může nabídnouti, v její nejušlechtlejší části, v jejím základě, zkrátka, v podstatě duše. Tam je hluboké mlčení, neboť tam nevnikne nikdy žádný tvor, ani žádný obraz: Tam nemá duše žádného působení, ani poznání. A nic tam neví o nějakém obraze, ani o sobě, ani o nějakém jiném tvorů.⁴⁴⁾

Veškerou svoji činnost provádí duše pomocí sil: co poznává, to poznává rozumem. Když na něco myslí, tu to činí svojí pamětí. Má-li milovati, činí to svou vůlí.⁴⁵⁾

Duše působí tedy silami a nikoliv svou podstatou. A každá její činnost je vždycky vázána na něco zprostředkujícího. Vidění jest jí dáno jen prostřednictvím očí, ale jinak nemůže něco podobného, jako je vidění, prováděti. A tak je se všemi smysly: vždycky používá duše nějakého prostředníka.

Ale ve své podstatě nemá duše žádného působení. Neboť síly, kterými působí, vyvěrají sice ze základu duše, ale v základě samém jest jenom hluboké mlčení. Jenom tam je místo a klid k onomu zrození, aby tam Bůh Otec mohl

⁴⁴⁾ Je to ono centrum posvátné, ve kterém nehybně stojí božský pozorovatel, jemuž Indové říkají Athma, totiž Duch boží, jenž ničím se nedá vyrušiti ze svého věčného míru.

Pozn. překl.

⁴⁵⁾ Paměť nazývá Mistr to, čemu Indové říkají čita.

Pozn. překl.

promluvíti svoje slovo. Neboť toto místo podle své přirozenosti není citlivé pro nic než jedině pro božskou bytost bez veškerého zprostředkování. Tam vstupuje Bůh do duše se vším, čím jest a nikoliv jen nějakou svou částí. A tak vstupuje do jejího základu. Nikdo nemůže pohnouti základem duše než jedině Bůh. Tvor nedosáhne nikdy tohoto základu. A musí se zachytiti jenom sil. Jenom tam může upozorvati duše svůj obraz, prostřednictvím jehož sem byla vzata a jímž přijala své útočiště.

Když totiž duševní síly vstoupí do styku s tvorem, tu přijímají a čerpají z něho jistý obraz a podobenství a vtáhnou jej do sebe. Tím se stává, že znají jenom tvora. Blíže nemůže tvor vniknouti do duše. A také duše se nikdy nezabývá blíže tvorem, od kterého před tím nepřijala do sebe obraz. Jenom prostřednictvím přítomného obrazu vstupují duševní síly — neboť obraz je něco, co duše tvoří svými silami — do bližších styků s tvory. Ať je to již kámen nebo růže nebo člověk, nebo cokoliv chce duše poznati, vždycky vytvoří nejprve obraz, který před tím přijala. Jenom tímto způsobem se může spojit s oním předmětem.⁴⁶⁾

Když však člověk takovým způsobem přijme do sebe nějaký obraz, tu se to musí nutně státi

⁴⁶⁾ Jiným způsobem, řekl bych podrobnějším, jsou tyto věci vysvětleny v poznámkách ke knize indického Mistra Patandžaliho, která se překládá a jež bude, dále Bůh, v zinné vydána. Pozn. překl.

zvenčí, prostřednictvím smyslů. Proto žádná věc není duši tak neznámá, jako ona sama sobě!

Duše, jak praví jeden Mistr, nemůže o sobě si učiniti žádného obrazu. Proto nemá nic, čím by se poznala, neboť obraz přichází vždycky jenom prostřednictvím smyslů, a proto nemůže sama o sobě žádného obrazu míti. Proto také duše ví vše jiné, jenom o sobě neví nic — o žádné věci neví tak málo, jako o sobě. A to se děje proto, že vnímá pomocí prostředníků.

Musíš však vědět: vnitřně je duše volná a prosta všeho sprostředkování a všech obrazů a proto také Bůh se bezce všeho může s ní spojit — bez obrazu nebo podobenství. Nemůžeš jinak než každou schopnost, kterou připisuješ ně- kterému Mistroví, připisovati také v nezměrné víře i Bohu. Čím moudřejší a mocnější jest některý Mistr, tím bezprostředněji vzniká jeho dílo a tím je prostší.

Člověk potřebuje mnoho prostředníků při svých zevních skutcích. Než je provede tak, jako si je v sobě představoval, je k tomu třeba mnoho příprav. Měsíc a slunce, jejichž činnost a mistrovství jest osvěcovati, provádějí to velmi rychle. Jakmile počnou vylévati svůj lesk, v tom okamžiku je svět plný světla na všech koncích. Ještě výše stojí anděl, který potřebuje ještě méně prostředků ke svým skutkům a užívá ještě v menší míře obrazu. Nejvyšší seraf má v sobě jenom jediný obraz a vše, co jest pod

ním, všechny ostatní tvory, kteří vnímají rozmanitě, vše to, co mohou pochopiti, chápe jako jedinou jednotu.⁴⁷⁾

Bůh však nepotřebuje vůbec žádného obrazu a také v sobě žádného nemá a působí v duši bez jakéhokoliv prostředku, obrazu nebo podobenství, působí v její základně, do které nikdy žádný obraz nevstoupil, nýbrž jen Bůh sám svou vlastní bytostí. Toho nesvede to, co bylo stvořeno!

Ale jak rodí Bůh Otec svého Syna v duši? Tak jako tvor v obraze a podobenství? Na mou věru nikoliv! Neboť se to děje právě tak, jako Bůh rodí svého Syna ve věčnosti, a ne jinak. Dobrá, ale jak Jej tam rodí? Vizte! Bohu Otci postačí dokonalý pohled do sebe, pro spásné poznání sama sebe — jen prostřednictvím sebe a nikoli nějakého obrazu.

To je zrození Syna, jemuž je v tom dáno účelem úplné sjednocení s božskou podstatou a týmž právě způsobem a nic jinak rodí Bůh Otec svého Syna — v duši, v její základně a podstatě a tam se s ní spojuje. Kdyby tam byl ještě nějaký obraz, tu by nemohl dojiti k dokonalému sjednocení. A na tom právě spočívá veškerá blaženost a spása duše.

⁴⁷⁾ Všichni lidé jsou jednotou, tak jako celý vesmír jest jednotou a čím více jest kdo mysticky čili duchovně vyvinut, tím dokonaleji chápe tuto jednotu.

Pozn. překl.

Nyní byste mohl říci: Vždyť v duši kromě její přirozenosti jsou pouze obrazy! Ne tak! Kdyby tomu tak bylo, tu by duše nebyla nikdy spasena! Neboť stvořenou bytost, ve které bys přijal dokonalou blaženost, nemůže ani Bůh stvořit, neboť jinak nebyl by On nejvyšší blažeností a posledním cílem, neboť jeho přirozeností a vůlí jest býti počátkem a koncem všech bytostí.

Žádná stvořená bytost nemůže býti spásou. A právě tak málo nemůže již zde býti dokonalostí, neboť dokonalost nebo ctnost má také za následek dokonalost života. Musíš tedy již ve své bytosti, ve svém základě prodlévat a sídliti a tam se tě musí Bůh dotknouti svou prostou bytostí bez zprostředkování nějakého obrazu.

Každý obraz nemíní a nenabízí sebe — ale vede a ukazuje jenom k tomu, čeho je obrazem. A poněvadž máme obraz jenom toho, co je venku a co je smysly přijímáno, rovněž tak obrazy tvorů, a protože dále ukazuje obraz vždy jenom k tomu, co představuje, bylo by nemožno, abys prostřednictvím nějakého obrazu se někdy mohl státi spaseným.

Bod druhý: co má člověk k tomu činiti, čím by to vydobyl a zasloužil, aby došlo k onomu zrození v něm a aby se tak stalo, zdali je lépe, aby člověk se své strany něco k tomu přičinil, snad to, aby si Boha představoval a

na něj myslil — nebo aby se choval tiše, v klidu a v mlčení, a že by pak Bůh v něm mluvil a působil a že by člověk jen čekal na působení boží?

Opakuji při tom, že toto mluvení a působení Boha se děje jenom v dobrých a dokonalých lidech, kteří přijali na sebe podstatu veškeré ctnosti a nassáli ji tak, aby z celé jejich bytosti, bez jejich přičinění to zase vyzařovalo. A především musí tento důstojný život a ušlechtilá nauka našeho Pána Ježíše Krista v nich žít!

Ti nechť vědí, že nejlepší a nejnádhernější jest to, k čemu můžeme v tomto životě dojít, když mlčíš a když necháš Boha zde působit a mluvit. Poněvadž veškeré síly jsou staženy nazad, od své činnosti a od svého předmětu, tu je vysloveno ono slovo. Proto praví onen Mistr: „Uprostřed mlčení bylo ke mně tajné slovo promluveno!“

Čím více jsi s to vtáhnouti veškeré síly a veškeré věci a jejich obrazy, které jsi kdy do sebe přijal, a zapomenouti je, čím více tedy zapomínáš tvořa, tím jsi tomu bližší a tím jsi pro to vnímavější. Kdybys mohl najednou zapomenouti všech věcí, ano, kdybys mohl dospěti k nevěděni svého vlastního života!

Jak praví svatý Pavel, když se mu to přihodilo: „Byl-li jsem v těle nebo ne, toho nevím. Ale Bůh to ví dobře!“

Tu duch vtáhl do sebe veškeré síly duše, takže mu tělo zmizelo, tu nebyla v činnosti již ani paměť ani rozum, ani smysly, ani ony síly, jimž přináležejí, aby řídily tělo a ozdobovaly je. Životní oheň a životní teplo byly zastaveny, ale tím tělo nijak netrpělo, poněvadž za ony tři dny ani nejedlo ani nepilo.⁴⁸⁾

Právě tak se dělo Mojžíšovi, když se postil 40 dní na hoře, při čemž však nijak neoslábl. Byl posledního dne právě tak silný jako prvního.

Tak má člověk uniknouti svým smyslům, svoje síly obrátiti dovnitř, a vstoupiti tak do zapomnění všech věcí i sama sebe. Proto jeden Mistr volá k duši: „Vyprost se z neklidu zevní činnosti!“ A dále praví: „Uprchni a ukryj se ruchu zevní činnosti, tak jako myšlenek uvnitř, poněvadž tvoří jenom neklid!“⁴⁹⁾

Měli tedy Bůh vysloviti svoje slovo v duši, tu duše musí dojíti ke klidu a míru. Potom vysloví svoje slovo a sama sebe v duši — nikoliv obraz, nýbrž sebe.

Dionysius praví: Bůh nemá o sobě ani obrazu, ani podobenství, neboť sám je v pod-

⁴⁸⁾ Vidíme zde, jak dobře znal Mistr Eckehart onen stav vytržení čili extáze, nebo jak Indové říkají samadhi, ve kterém i životní teplo zmizí a tělo mystika je studené, jako by bylo mrtvé, kromě malého kruhovitého místa na temenu hlavy, tam, kde katoličtí kněží nosí t. zv. tonsuru.

⁴⁹⁾ Nová formule k mystické koncentraci, kde je jasně viděti, že je třeba k tomu zastavit myšlenky a představy.

Pozn. překl.

Pozn. překl.

statě v š e dobré, pravdivé a bytostné. Bůh koná veškerá svoje díla v sobě jako mimo sebe v jediném okamžiku.

Nedomnívej se pošetile, že Bůh nebe a zemi a všechny věci učinil tak, že dnes učinil jedno a zítra druhé. Mojžíš ovšem tak píše, ale věděl to lépe a učinil tak k vůli lidem, kteří jinak by toho nepochopili, ani by tomu nerozuměli. Bůh k tomu učinil jenom jedno: Chtěl a stalo se!

Bůh působí bez prostředku a bez obrazu. Čím více se sprostíš obrazu, tím více se stáváš schopnějším vnímatí jeho působení. A čím více jsi obrácen dovnitř a zapomínáš zevních věcí, tím jsi tomu blíže. K tomu napomínal Dionysius svého žáka Timothea a pravil:

„Milý synu, musíš s myslí nebojácnou se vyšvihnouti nad sebe a nad svoje duševní síly, nad všechny způsoby a všechny podstaty do oné skryté tiché temnoty, abys dospěl k poznání neznámého nadbožského Boha. K tomu je třeba sprostiti se všech věcí: Odporuje Bohu působiti pod různými obrazy.“

A nyní se budeš tázati: Co činí Bůh bez obrazu v základě a podstatě duše? Vědět to není mi možno, neboť duševní síly mohou chápati jenom v obrazích, při čemž každou věc přijímají ve zvláštním obraze a tak ji musí poznávati. Nemohou nějakého ptáka poznati pomocí obrazu nějakého člověka. A poněvadž

obrazy vnikají vždycky zvenčí, tu duši to zůstává ukryto. A to je právě zde věcí nejzdravější: Toto nevědění, které ji láká jako k něčemu záračnému a které ji nutí, aby se za tím hnala! Neboť duše pociťuje dobře, že to jest, ale neví, jak a co to jest! Jakmile člověk zná podstatu věcí, tu ihned se jimi unaví a ohlíží se zase po něčem novém. Vždycky má touhu ty a ony věci poznávat, ale při tom není schopen spokojiti se s tím. Jemu ono nepoznávající poznání udržuje duši, aby vytrvala a žene ji to, aby se za tím honila.

Proto řekl mudrc: „Uprostřed noci, když veškeré věci mlčí v hlubokém tichu, bylo ke mně vysloveno skryté slovo. Přišlo jako zloděj — kradmo.“

Jak to míní: „slovo, které bylo skryto.“ Vždyť povaha slova je projevovati to, co je ukryto? Ale otevřelo se a zastkvělo se přede mnou, že mi chce něco zjevití a dalo mi zprávu o Bohu. Proto se to jmenuje Slovem. Ale bylo mi ukryto, co to bylo. Proto je praveno: „Šeptem a v tichu to přišlo, aby se to projevilo.“

Vizte právě, že jest to ukryto, máme a musíme jíti za tím. Objevilo se to, a bylo to přece ukryto. Neboť to chce, abychom po tom toužili a vzdychali.

Svatý Pavel praví: „Za tím máme jíti, dokud toho nevypátráme a nemáme přestati, dokud se toho nechopíme!“ — Když byl vytržen do

třetího nebe, kde poznal Boha a kde viděl veškeré věci, a když se pak vrátil, tu na nic ve svém nitru nezapomněl, jenom to bylo vše v jeho nitru tak hluboko, v základně, že jeho rozum nemohl k tomu dosáhnouti — proto to bylo pro něj zakryto. Proto se musil za tím honiti a pátrati v sobě a nikoliv mimo sebe. Je to úplně a docela uvnitř a nikoliv venku — nýbrž naprosto uvnitř! A poněvadž si tím byl jist, řekl: „Jsem jist, že ani smrt, ani veškeré strasti mne nemohou odloučiti od toho, co v sobě nalézám.“

O tom pravil jeden pohanský Mistr k jinému Mistrovi krásná slova: „Pozoruji v sobě něco, že se leskne v mém rozumu. Cítím dobře, že je to něco, ale co to jest, nemohu pochopiti. Jenom tolik se mi zdá, že kdybych se mohl toho chopiti, že bych věděl celou pravdu!“ — A tu odpověděl druhý Mistr: „Nuže, drž se toho! Neboť když bys to mohl uchopiti, tu bys dosáhl pochopení veškerého dobra a měl bys věčný život.“⁶⁰⁾

V tomto smyslu se vyjadřuje také sv. Augustin: Pozoruji v sobě něco, co mé duši do předu září a jí předehrává. Kdyby to ve mně dospělo k dokonalosti a pevnosti, musil by to být věčný život! Skrývá se to a přece se to ukazuje. Ale

⁶⁰⁾ Máme tu nový příklad, že Mistr Eckehart studoval i t. zv. pohanské Mistry a že jimi neopovrhoval, jako to činí církev. Pozn. překl.

přichází to jako zloděj a chce to duši veškeré věci vzítí a ukradnoutí. Ale že se to přece jenom trochu objevuje a projevuje, chce to duši lákati a přitáhnouti k sobě, oloupiti ji o sebe samu a vzítí ji.

K tomu praví prorok: „Pane, vezmi jim je a jejich ducha a místo toho jim dej Ducha svého.“ To také mínila milující duše, když pravila: „Moje duše se tavila a rozplývala, když láska k ní promluvila svoje slovo: Poněvadž On vstupoval, musilo mne ubývati.“

A to mnil také Kristus, když pravil: „Kdo něco opustí k vůli Mně, ten to obdrží stokrát! Kdo mne chce mítí, musí se vzdátí sama sebe a všech věcí, a kdo Mně chce sloužiti, musí Mne následovati a nesmí již jíti za svými.“

Nyní snad řekneš: „Ó milý pane, vy chcete obrátiti přirozený běh duše! Její podstatou jest přijímati prostřednictvím smyslů a v obrazech. Chcete tento pořádek obrátit? Nuže, co ty víš, jaké schopnosti může Bůh propůjčiti lidské přirozenosti? Když ještě nejsou ke konci popsány a spíše jsou ještě ukryty! Neboť ti, kteří psali o schopnostech duše, nedošli dále než tam, kam je donesl jejich přirozený rozum — nedobyli se nikdy na dno. Proto musilo jim muhé zůstatí ukryto a zůstalo jim to neznámo.

Proto pravil prorok: „Chci seděti a mlčeti, a chci slyšeti, co Bůh ve mně mluví!“

Poněvadž je to ukryto, proto přišlo ono slovo v noci a v temnotě.

Svatý Jan praví: „Světlo svítilo ve tmě, přišlo do svého a všichni, kteří je přijali, stali se jeho mocí Syny božími. Jim byla dána moc státi se Syny božími!“

Když podle toho uvažujeme, vidíme, jaký prospěch a jaké ovoce vzniká z tohoto tajného slova a z této temnoty.

Syn nebeského Otce se nerodí samotný v této temnotě, která jest jeho. Také ty se tam zrodíš jako dítě téhož nebeského Otce a nikoho jiného a také tobě dá onu moc! Hleďte, jak nádherný je tento prospěch. Všechnu pravdu, kterou všichni Mistři učili z vlastního rozumu kdykoliv nebo budou někdy učit až do soudného dne — všichni ti nechápali ani toho nejmenšího z tohoto vědění a v tomto dně!

I když se to nazývá nevědění a nepoznání, tu přece to obsahuje více než veškeré vědění a poznání mimo Něho. Neboť toto nevědění láká a táhne tě dále od všeho věděného a od tebe sama. To mnil Kristus, když pravil:

„Kdo nezapře sebe sama a kdo neopustí otce a matku, a kdo nestojí mimo toho všeho, ten Mne není hoden!“

Je to tak, jako by pravil: „Kdo neopustí vše zevní, všech tvorů, nemůže tohoto božského zrození ani přijmouti, ani se tak zroditi!“

Když se oloupíš o sebe sama a o vše to, co je vně, to ti teprve dá to vše opravdově. A s plnou pravdou tomu věřím a jsem si tím jist, že člověk, který v těchto věcech by jednal správně, nemůže býti nikde a nikdy odloučen od Boha. Tvrdím, že jest neschopen upadnouti do nějakého smrtelného hříchu. Raději trpěli nejhanebnější smrt, než by se byli dopustili nejmenšího smrtelného hříchu, což svatí také činili. Ano, nemohou se dopustiti ani menšího hříchu ani se nějak proviníti vědomě na sobě nebo na jiných lidech, když by se tomu mohli vyhnouti.

Tak velice jsou přitahováni k onomu a tak jsou tomu uvyklí, že nikdy by se nemohli obrátiti na jinou cestu. Veškeré jejich smysly a síly obracejí se jediné k této cestě.

K tomuto zrození pomáhéž nám Bůh, který dnes znovu se stal člověkem, abychom my, ubohé pozemské děti, se v něm zrodili jako Bůh, k tomu nám pomáhěj věčně! Amen.

II.

Kde je ten, který se narodil, král židovský?
(Matouš II., 2.)

Všimněte si nejdříve o tomto zrození, kde se děje? Já však tvrdím, jak jsem činil již často, že toto věčné zrození se děje v duši právě tak jako ve věčnosti a nic jinak. Neboť to je totéž a stejné zrození, a sice děje se v podstatě a v základu duše.

Ale tu vznikají mnohé otázky: Poněvadž Bůh, jako Bytí, je ve všech věcech, a jím jako jejich pravá přirozenost je vnitřnější než ony samy, a tam, kde je Bůh, může také působiti a sebe sama poznati a — svoje slovo vysloviti: tu, jaké vlastnosti musí míti po přednosti duše pro tuto činnost boží před jinými citícími tvory, ve kterých je přece také Bůh? Pokud se týká této rozdílné přednosti, pravím toto:

Ve všech ostatních bytostech je Bůh jako činnost, podstata, jako cítění, ale jenom v duši se rodí. Všichni tvorové jsou otiskem

boží nohy, ale duše jest ve své přirozenosti obrazem Boha: Tento obraz musí býti zdokonalen a ozdoben zrozením.

Pro toto působení a toto zrození není žádný jiný tvor schopný než jediné duše. Cokoliv pokud se týká dokonalosti, může do duše vstoupiti, ať je to božské osvícení, milost, nebo spása, to vše musí přijíti do duše tímto zrozením — jiného způsobu není.

Čekej sám na toto zrození v tobě, a tak ti bude dáno vše dobré, veškerá útěcha, veškerá blaženost, veškerá podstata a veškerá pravda! Zmeškáš-li toto Jediné, tu zmeškáš vše dobré a veškerou spásu!

Co se k tobě dostaví v tomto, to ti přinese čisté bytí a stálost. Ale to, co hledáš a čeho se chápeš mimo toho, to se zkazí, ať to vezmeš jakkoliv. Jen toto jediné ti dá podstatu, vše ostatní odpadne.

V tomto zrození naproti tomu se stáváš účastným na působení božím a všech jeho milostí.⁵¹⁾

Toho nejsou schopni ostatní tvorové, ve kterých není božího obrazu. Praobraz duše je právě tím, k němuž patří věčné zrození a proto je předností duše, ve které se děje zrození Otcem v její základně, v nejvnitřnější podstatě duše,

⁵¹⁾ Mistr nebo-li adept je tak spojen s Bohem, že provádí Jeho vůli. Pozn. překl.

kam nevnikl jediný obraz, a kam se nepodívala ani jediná z jejích sil.

Druhá otázka zní takto:

Poněvadž toto dílo zrození v podstatě a na dně duše je prováděno, děje se právě tak ve hříšníkovi, tak jako v člověku dobrém. Jakou z toho mám tedy milost nebo jaký pokrok? Základ jejich přirozenosti je přece v obou stejný, ba dokonce v pekle zůstává šlechtictví jejich podstaty věčně. K vysvětlení této otázky nutno říci:

Jest vlastností tohoto zrození, že vždycky jako nové osvícení se dostavuje, vždycky přináší mocné světlo do duše. Neboť způsob nejvyšší dobroty je právě to, že se musí vylévat, ať je kdekoliv. Při tomto zrození vylévá se Bůh s takovou náplní světla do duše, že tohoto světla v podstatě a v základě duše je tolik, že vyrazí ven až přeteče do duševních sil a také do zevního člověka. Tak se stalo Pavlovi, když Bůh na cestě se ho dotkl svým světlem a řekl k němu: Šavle, Šavle, proč se mi protívíš? (Skutk. LX., 4.)

Odlesk světla byl také zevně na něm viditelný, takže jeho soudruzi to viděli a tento odlesk ho obklopoval jako lidi spasené.⁵²⁾

⁵²⁾ Zde máme zase důkaz, jak správné je moje tvrzení, že i člověk hříšný dojde za jistých okolností milosti boží, a že i největší hříšník může nastoupiti mystickou cestu, jak tvrdím v I. díle Ohnivého Keře. Pozn. překl.

Největší náplň světla, která se ocitne na dně duše, přetéká do těla a tělo tím je oslaveno. Hříšník nemůže tohoto světla přijmouti, a také toho nezasluhuje, poněvadž je naplněn hříchem a zlobou, což se jmenuje „temnota“. Proto je psáno: „Temnota nepochopí a nepřijme světla.“

To se děje proto, že cesty, po kterých by ono světlo mělo vstoupiti, jsou zasypány a zavřeny falší a temnotou. Neboť světlo a temnota nemohou spolu obstáti. Tak jako toho nemůže Bůh a tvor. Má-li Bůh vstoupiti, tu právě musí to, co bylo stvořeno, vystoupiti.

Tohoto světla člověk postřehne uvnitř, když se obrátí k Bohu: ihned se zaleskne a zatřpytí v něm světlo a dá mu poznati, co má činiti a čeho činiti nemá, a poskytne mu ještě dále mnoho dobrých pokynů, o kterých dříve nic nevěděl a jinž nerozuměl.

„Ale podle čeho to poznáš?“

Viz, tvoje srdce cítí někdy, že je podivně dotčeno a že se od světa odvrací. Jak jinak by se to mohlo státi, nežli tím, že v něm zazáří paprsky tohoto světla? Je to tak jemné a blažené, že tě vše mrzí, co není Bůh, anebo co není boží. Vábí tě to k Bohu a při tom zpozoruješ mnoho dobrého napomenutí, a přece nevíš, odkud to přichází.

Toto vnitřní naklonění se k Bohu nepochází snad od tvorů nebo od nějakých jejich po-

kynů, neboť to, co tvor působí nebo ví, přichází vždycky k němu zvenčí. Ale zde je dotčen o ním působením pouze základ duše. Čím více se cítíš zproštěn všeho, tím více máš osvětlení, A při tom pravda a nazírání ti budou údělem!

Tak také žádný člověk nikdy nedošel k pádu nějakými věcmi, nýbrž jenom tím, že vystoupil dříve ze svého základu a že zevně se dal příliš připoutat. Svatý Augustin praví: Je jich mnoho, kteří hledali světlo a pravdu, ale úplně zvenčí, kde toho nebylo. A tu se stává, že konečně se tak vzdálí od svého domu, že se již vůbec vrátit nemůže a že úplně zbloudí. Ale pravdy při tom přece nenalezli, neboť ta je uvnitř, v základě, a nikoliv venku!

Kdo tedy chce najít osvětlení a nazírání do veškeré pravdy, ten nechť čeká a dbá tohoto zrození v sobě, ve své podstatě: Tak také veškeré jeho síly budou osvětleny a rovněž i jeho zevní člověk. Neboť jakmile Bůh vnitřně podstatu duše svou pravdou vnitřně zasáhne, tu světlo se vrhne také do síl, a člověk v okamžiku může mnohem více než by ho kdokoliv mohl naučiti. Proto praví prorok: „Dospěl jsem k poznání nad všechny, kteří mne kdy učili.“

Hleďte, poněvadž světlo nemůže v hříšníkovi svítiti ani zářiti, jest nemožno, aby toto zrození se v něm mohlo vyplniti. Nemůže obstát s temnotou hříchu, ačkoliv k němu dochází ni-

koliv v silách, nýbrž v podstatě a v základě duše.

Vzniká však další otázka: „Poněvadž Bůh Otec rodí jediné v podstatě a v základě duše a nikoliv v silách, jak se to týká sil? K čemu je při tom jejich služba, že při tom mají být nečinné a zaháletí? K čemu to, když se to přece v nich neděje?“

Tato otázka je naprosto oprávněna a následující je k ní odpověď:

Každý tvor chce dosáhnouti jistého cíle. Tento cíl je vždycky ono první v představě, a poslední v díle. Tak také Bůh vidí svůj cíl ve všech svých skutcích a to cíl velmi blažený. — Dívá se na sebe a na to, aby duši se všemi jejími silami přivedl k tomuto cíli, totiž k sobě.

K tomu provádí Bůh veškeré své skutky, k tomu rodí Otec svého Syna v duši, aby veškeré síly duše dospěly k tomuto cíli. Všemu nadbíhá, co je v duši, vše zve k této hostině a k tomuto dvoru.

Ale duše se silami se zatím venku roztříštila a rozptýlila a její síly to učinily každá podle svého. Síla vidění v oku, síla slyšení v uchu, síla chutnání v jazyku. A stejnou měrou jsou tyto síly tím slabší, aby mohly pracovat uvnitř. Neboť každá rozptýlená síla je nedokonalá. Proto, když chce uvnitř rozvinouti mocné působení, tu musí duše veškeré své síly po-

volati zase domů z rozptýlených věcí, je sebrati k vnitřnímu působení.

Svatý Augustin praví: Duše je nejvíce tam, kde miluje, a je tam více než tam, kde dává život tělu. Příklad: Byl jeden pohanský Mistr, který se obrátil k jistému umění, totiž k počítářství. Tento Mistr seděl před popelem a psal do něj čísla a snažil se zvýšiti své umění. A tu přišel jeden s vytaseným mečem a ten nevěděl, že jest to Mistr a zvolal: „Pověz rychle, jak se jmenuješ, jinak tě usmrtím!“

Ale Mistr byl tak uzavřen do sebe, že ne přítele ani neviděl, ani neslyšel a ani nerozuměl, co od něho žádá. A když nepřítel na něj několikrát vykřikl, a když Mistr neodpovídal, sťal mu hlavu.⁵³⁾

A to se stalo jen proto, že šlo o přirozené umění. Jak nesmírně více se máme tedy vysprostíti od všech věcí a veškeré svoje síly sebrati, když běží o to, abychom spatřili a poznali jedinou, nezměrnou, nestvořenou věčnou pravdu! K tomu sebeř všecken svůj rozum a všechny své myšlenky a tak je obrať do svého základu, kde odpočívá skrytě tento poklad. Má-li se to státi, tu věz, že se musíš odpoutati od všeho, jako bys zapadl do hlubiny — musíš dojíti k nevědění, chceš-li tento poklad najíti.⁵⁴⁾

⁵³⁾ Archimedes.

Pozn. překl.

Ale tu se naskytuje otázka: „Nebylo by snad to něco vyššího, když každá schopnost by podržela svou vlastní práci a když při tom by si tyto schopnosti nepřekážely ani mezi sebou, ani Bohu v jeho činnosti? Ve mně ovšem nemůže býti žádný druh konečného vědění, které by nepřekáželo, ale Bůh ví všechny věci, aniž by mu v tom něco mohlo bránit a právě tak spasení!“ K odpovědi nechť slouží toto:

Spasení lidé spatřují v Bohu jenom jeden obraz, ve kterém poznávají veškeré věci. Dokonce Bůh sám takovým způsobem zírání na sebe a poznání v sobě všechno. Není mu třeba, aby se od jedné věci obrátil k druhé, jako to činíme my. Dejme tomu, že bychom měli v životě každý před sebou zrcadlo, ve kterém v jediném okamžiku bychom spatřovali všechny věci a poznávali bychom je v jediném obraze. Tak ani naše práce ani naše vědění by nám nebylo překážkou.

Poněvadž se teď musíme odvrátit od jednoho ke druhému, proto nemůže jinak býti nežli že jedno druhému překáží! Neboť duše je tak úzce spojena se silami, že s nimi vtéká tam, kam ony vtékají, neboť při všem, co síly působí, musí býti duše, a sice se zbožností. Jinak by síly svým působením nic nezmohly.

⁵⁴⁾ Proto také píše starý indický Mistr Patandžali, že žák musí zničití svoji paměť, čili vzpomínky, které jinak při koncentraci nesmírně ruší. Pozn. překl.

Rozplývá-li se duše se svou zbožností v zevní činnosti, tu nevyhnutelně vnitřně musí býtí tím slabší ke své činnosti niterné.

Neboť k tomuto zrození musí mítí Bůh duši svobodnou, volnou a o nic se nestarající, ve které není nic než On sám, a která nečeká na nic než na Něj. K tomu se vztahuje slovo Kristovo: „Kdo miluje něco jiného kromě Mne, kdo se poutá k otci a k matce a k mnohým jiným věcem, není Mne hoden. Nepřišel jsem na zemi, abych přinesl mír, nýbrž meč, poněvadž od tebe odlučuji veškeré věci, poněvadž od tebe odlučuji bratra, dítě, matku, přítele, kteří vpravdě jsou tvými nepřáteli. Neboť to, co miluješ, jest v pravdě tvůj nepřítel!

Chce-li tvé oko viděti všechny věci a ucho je slyšeti, a chce-li tvé srdce je mítí vesměs přítomné, tu vpravdě v těchto věcech musí býti tvá duše roztržena!“

Proto praví jeden Mistr: Má-li člověk dokonati své vnitřní dílo, tu musí v sebe vtáhnouti veškeré své síly, jako do koutku své duše, a skryti se před všemi obrazy a postavami — pak může působiti. Musí zde vstoupiti do jistého zapomenutí, do jistého nevědění! Ticho a mlčení musí býti tam, kde ono Slovo má býti zaslechnuto. Nelze k němu lépe přijíti než mlčením a tichem. Pak je můžeme uslyšet, pak mu správně rozumíme — v nevědění! Když již nic nevíme, tu nás vede a zjeví se nám.

Nyní řeknete: „Pane, vy vkládáte celou naši spásu do nevědění! Vypadá to jako nedostatek: Bůh stvořil člověka k věděni, jak praví prorok: „Pane, učň je vědoucími!“ Kde je nevěděni, je nedostatek, tam je prázdnota, takový člověk je zvířecí, je jako ópice a blázen, a to trvá potud, pokud zůstává v nevědomosti!“

Máme se zde totiž povznést k vyššímu věděni, a toto nevěděni nemá zase vzniknouti z nevědomosti, nýbrž má vyjít z věděni, a tímto věděním máme dospět k nevěděni! Tam máme se stát nevědoucími, ale s božským věděním, zušlechtěni a ozdobeni, neboť tak naše nevěděni se stane věděním nadpřirozeným. A zde, kde stojíme, když jsme tak oloupeni, jsme dokonalejší než kdybychom sami působili.⁵⁵⁾

Proto řekl jeden Mistr, že sluch stojí výše než zrak. Neboť naučíme se moudrosti více sluchem než zrakem a žijeme také více sluchem v moudrosti.⁵⁶⁾

⁵⁵⁾ V tomto stavu znovuzrození jsme oloupeni o své dosavadní věděni zevní, kterého musíme naprosto zapomenouti, takže se stáváme zevně nevědoucími. — Všechna věda, všechno, co jsme poznali svými smysly, všechno světské věděni musí být zapomenuto a smazáno, máme-li vstoupiti do vědomí mistrovského, čili do moudrosti božské, která je věděním zcela jiného druhu, než obyčejné věděni lidstva. Toto věděni zevní je klam, který nazývají Indové Maja. Je to právě onen závoj, který zabraňuje, že nespatřujeme věčnou pravdu.

Pozn. překl.

⁵⁶⁾ Srovnej moje poznámky o vnitřních smyslech v I. díle Ohnivého Keře.

Pozn. překl.

Čteme o jednom pohanském Mistrovi: když již ležel, umíraje, mluvili před ním jeho učenci o jistém vysokém umění. A on, umíraje, zvedl hlavu, naslouchal a pravil: „Ach, naučte mě ještě tomuto umění, abych ve věčnosti se z něho těšil!“

Slyšení nás přivádí více do nitra a vidění nám ukazuje více ven — to jest již činnost vidění sama! Proto ve věčném životě dojdeme větší blaženosti sluchem než zrakem. Neboť činnost slyšení věčné Slovo, které jest ve mně, jest vyšší a činnost vidění směřuje ode mne na venek. V slyšení držím se trpně a ve vidění působím. Ale naše spása nezáleží na našem působení, nýbrž na tom, abychom Boha trpěli! Neboť oč jest Bůh ušlechtlejší než každý tvor, o tolik je boží působení ušlechtlejší než moje.

Ano, z nezměrné lásky vsadil Bůh naši blaženost do trpnosti, poněvadž více trpíme než působíme, poněvadž neporovnatelně více přijímáme, než můžeme za to dáti. A každý dar tvoří v člověku více schopnosti přijímati nový a ještě bohatší dar. Každý dar boží rozšiřuje naši schopnost přijímati a naši touhu k vyššímu přijímání!

V této věci, jak praví někteří Mistři, je duše Bohu rovna. Neboť jako je Bůh bezmezný v dávání, tak je duše bezmezná v přijímání, a jak je Bůh všemohoucí v působení, tak je duše propastná v trpění. A tak duše je přetvo-

řována skrze Boha a v Bohu. Bůh má působiti a duše má trpěti toto působení. Bůh má se v ní sám poznati a milovati, ona má poznati v jeho poznání a milovati v jeho lásce. Proto je mnohem blaženější jeho mocí než svou mocí, tak jako její blaženost spočívá více na jeho působení než na její.

Učenníci sv. Dionysia tázali se ho, proč Timotheus nad nimi vyniká dokonalostí? A Dionysius odpověděl: Timotheus jest člověk, který trpí Boha. Kdo v této věci to přivede tak daleko, povýší se nad všechny lidi. — Proto tedy tvé nevědění není nedostatkem, nýbrž tvou nejvyšší dokonalostí a tvoje strpení je tvým nejvyšším působením.

Takovým způsobem se musíš vzdáti veškeré své činnosti a umlčeti veškeré své síly, chceš-li skutečně zažítí v sobě toto zrození! Chceš-li najíti novorozeného Krále, tu musíš jíti mimo vše, co ještě můžeš najíti a vrhnouti to za sebe!

Abychom všeho se vzdali a vše ze sebe odstranili, co by se novorozenému Králi nelíbilo, k tomu nám pomáhej ten, který proto se stal člověkem, abychom se my stali dětmi božími. Amen!

III.

Musím býti tam, co jest mého Otce!

(Lukáš I., 49.)

Tato slova se nám dobře hodí k dalšímu o věčném zrození, které se stalo také v čase, a jež se děje ještě denně v nitru duše, v její základně, jsouc vzdáleno všeho, co přišlo zvenčí. Kdo má zpozorovati v sobě toto zrození, musí především „býti tam, co jest jeho Otce.“

Co náleží Otci? Před oběma druhými božskými osobami připisujeme mu moc. Tedy dojista nemůže žádný člověk tohoto zrození zažítí, nebo se k němu přiblížití než skrze velikou moc. Neboť člověk nemůže dospěti k tomuto zrození, než když všemi svými smysly se odpoutá od věcí. A to se může státi jen velikou mocí, když veškeré duševní síly ustoupí nazad a když jsou zbaveny své působnosti, neboť vše musí býti učiněno násilím, jinak toho nelze. Proto Kristus řekl: „Království boží trpí násilí a mocní strhnou je na sebe!“

Ale tu nastává otázka stran onoho zrození. Zdali se děje bez přestání, anebo jen tu a tam, když člověk se k němu připraví a když veškeré své síly k tomu použije, aby všech věcí zapomněl a aby se cítil jen v tom? Odpovídám k tomu:

Člověk má rozum působící, rozum trpící a rozum mohoucí. — První je vždycky hotov něco působiti, ať již je to v Bohu anebo v něčem stvořeném — Bohu ke chvále. To jest jeho okruh a jmenuje se rozum působící.

Kde naproti tomu se Bůh chopí práce, tu duch se musí ocitnouti ve stavu trpném.

Za třetí, je tu mohoucí rozum, který je namířen k oběma — aby boží činnost a duchovní trpnost byly umožněny. Při jednom se drží duch v činnosti tam, kde sám působí, při druhém trpí tam, kde Bůh se chopí díla, neboť zde má a musí duch tiše se zdržovati a nechat Boha působit.

A dříve než je to duchem počato a Bohem dokonáno, spatří to duch, pozná to jako možnost, že se tak stane. A to se jmenuje mohoucí rozum.

Ale přes to bývá to často opomenuto a pak nedojde ke zrání! Ale jestli duch čilý v pravé věrnosti, tu Bůh se ho ujme i jeho díla a potom duch spatřuje a strpí Boha.

Poněvadž však zírání a trpění Boha se stává duchu trvale nesnesitelným, zvláště v tomto těle,

tu Bůh se od ducha někdy vzdaluje. To mluvil Kristus slovy: „Chvíli mne vidíte a chvíli mne zase nevidíte.“ Když náš Pán vzal sobě ony tři učenníky na horu a když dopustil, aby spatřili oslavení jeho těla, kterého se mu dostalo spojením s Božstvem a jehož máme zažítí také my po vzkříšení těla — jak ho spatřil svatý Petr, tu by byl náš Pán rád tam zůstal.

V pravdě: Kde člověk nalezne dobro, od toho, pokud může, se nechce odvrátit. Tam, kde poznání to nalezne, musí následovati láska a potom paměť a vůbec celá duše. A poněvadž náš Pán to dobře ví, musí se někdy skryti. Neboť duše je věčnou formou těla — kam se obrátí, tam se obrací zcela a úplně. Kdyby tedy ono dobro, které je Bohem, bylo duší zažito bez překážky úplně a nepřetržitě, tu by se duše nemohla od toho nikdy odvrátiti a tak by přestala řídití tělo.⁵⁷⁾

Tak se také dělo Pavlovi: Kdyby byl i sto let zůstal tam, kde vnímal věčné dobro, tu by se byl do svého těla nevrátil a byl by na ně úplně zapomněl! Poněvadž se to s pozemským

⁵⁷⁾ Všichni velcí Mistři, kteří zažili spojení s Bohem, souhlasí v tom, že vytržení a úplné spojení s Bohem, kdy Bůh celého člověka proniká, nemůže tělo nepřetržitě snést, poněvadž napětí, které je s tím spojeno, by lidský organismus nesnesl. Při tom ještě podotýkám, že tělo takového Mistra je úplně proměněno a jaksi zduchovněno, takže je nelze porovnat s obyčejným tělem lidským. Proto Bůh do Mistra sestupuje a zase po čase vystupuje. Viz také můj spis: Rama Krišna a jeho učení I. a II. díl.

Pozn. překl.

životem nesnáší a také to k němu nepatří, zakrývá věrný Bůh vše to, kdykoliv se mu zlíbí a ukáže to zase kdy chce, poněvadž ví, že je ti to nejprospěšnější a nejlepší jako věrný lékař!

Toto odstoupení Boha nemůžeš však učiniti ty, nýbrž ten, kterému patří ono dílo. V jeho ruce spočívá to, že ti může ono dobro ukázati, anebo toho zanechat, když ví, že by ti to škodilo. Neboť Bůh není ničitel přírody, ale vede ji k dokonalosti. A činí to tím více, čím více se k tomu hodíš.

Nyní bys mohl říci: „Ach, pane, když je k tomu třeba mysli úplně zproštěné všech obrazů a úplně činnosti, což se však přece v duševních silách nalézá již od přírody — co se pak děje se zevními skutky, které přece někdy musíme vykonávati, se skutky lásky, které se dějí ve směř zevně, jako poučování a útěcha, kde je toho třeba? Máme se i toho vzdáti? Když přece učenníci našeho Pána často se vzdali svého vnitřního klidu, když Pavel se musil tolik starati o své lidi a tolik s nimi nesl, jako by byl jejich otcem. Máme býti oloupení proto o ono veliké dobro, že konáme dobré skutky?“

K tomu odpovídám: Jedno je něčím příliš vysokým a druhé je něčím, co přináší velmi mnoho požehnání. Jestliže Marii byla dána chvála, že zvolila nejlepší, tu také život Marty byl plný požehnání, neboť sloužila Kristovi a jeho učenníkům.

Svatý Tomáš praví: Zde je působící život něčím lepším než život nazíravý, když člověk v lásce se vylévá svým působením, když vylévá to, co si přinesl ze svého nazírání. Je zde jenom jediné: Saháme jenom do jediného a téhož základu, kde je také nazírání, a jeho obsah činíme plodným ve skutcích.

Teprve tak jest pravý cíl nazírání dosažen.⁵⁸⁾

A jestliže je zde také nějaká změna od jednoho ke druhému, tu přece jen dochází jen k jednomu: vše přichází z jednoho konce, z Boha, a vše zase vchází do téhož konce, tak jako by v tomto domě šel od jednoho konce na druhý. Byla by to sice změna, ale přece by to bylo jedno v jednom. Tak také ve stavu působení nemáme v Bohu nic jiného než stav zírání. Oboje nalézá vzájemně v sobě svůj klid a dokonalost. Stav zírání je založen na plodnosti práce. V zírání sloužíš jenom sobě, ale dobrými skutky sloužíš mnohým.

K tomu nás napomíná Kristus celým svým životem a životem všech svých svatých, které vesměs vyslal, aby mnohé učili. Svátý Pavel řekl k Timotheovi: „Milý příteli, musíš slovo

⁵⁸⁾ Každý zasvěcený člověk, ať málo nebo mnoho, musí to, co přijal, dávat zase dále, těm, kteří ho žádají o poučení. A rovněž je naší povinností podporovati všemožně ty lidi, kteří strádají, ať tělesně nebo duševně. Bohatství podle Paracelsa je dáno lidem k tomu, aby jím podporovali chudé. Viz také článek Paracelsův: „O štěstí a neštěstí“ v naší revui Psyche, ročník 1933.
Pozn. překl.

kázati!" Nemínil tím snad zevní slovo, kterým se zachvívá vzduch? Ne — zajisté ne! Mínil tím vnitřně zrozené, a přece skryté Slovo, které je skryto v duši! Toto slovo mu nařizoval kázati, aby bylo oznámeno duševním silám a stalo se jim potravou, a aby člověk se vydal do celého zevního života. Kde tvůj bližní tě potřebuje, je třeba, abys vždycky podle své nejlepší možnosti byl nalezen schopným! Má to býti v tobě, v tvém myšlení, v tvém rozumu, v tvé vůli. A má to vyzařovati z tvých činů.

„Vaše světlo má lidem zářiti!" pravil Kristus. Tím se obracel k lidem, kteří se starali jediné o nazírání a nikoliv o mravní činnost! A kteří říkají, že jim toho není třeba, že jsou již nad tím! Ale těch neměl Kristus na mysli, když pravil: „Sémě padlo do dobré půdy a přineslo stonásobné ovoce." Měl je však na mysli, když pravil: „Strom, který nenese ovoce, má býti uťat!"

Nyní můžeš dále říci: „Ach, pane, co to znamená ono tiché mlčení, o němž jste nám tolik vyprávěl? Vždyť to není vůbec možné bez vnitřních obrazů? Každá práce musí býti vykonávána podle svého zvláštního obrazu, ať je to vnitřní nebo zevní práce, ať již jednoho poučuji, nebo druhého těším, nebo to či ono napravuji. Jaké ticho zde mohu míti? Neboť když rozum něco poznává a si představuje a

když vůle to chce a když paměť to podržuje, nejsou to vše o b r a z y?“

Nechte se poučit! Před tím jsme mluvili o rozumu působícím a trpném. Působící rozum odtíná, abych řekl, obrazy od zevních věcí a zbavuje je hmoty a všeho náhodného, a přináší je tak do rozumu trpného. A tento rozum trpný rodí zduchovělé obrazy. A když trpný rozum je učiněn působícím rozumem těhotným, tu opatruje a poznává tyto věci v sobě. Avšak rozum může vědomě udržovati si v přítomnosti tyto věci jen tehdy, když působící rozum trpnému rozumu tyto obrazy znovu vyzařuje.

Vizte tedy! Vše, co působící rozum v přirozeném člověku vykonává, to také a mnohem více ještě koná Bůh v člověku odstouplém⁵⁹⁾ — vypíná působící rozum a usedá sám na jeho místo a sám působí vše to, co působícímu rozumu náleželo.

Vpravdě, když člověk sám sebe učiní úplně nečinným a když svůj působící rozum dovede umlčeti, tu Bůh se musí této práce ujmouti, musí sám býti dílovedoucím a musí sama sebe v trpném rozumu zroditi.

⁵⁹⁾ Odstouplý člověk je člověk Bohem osvícený, jeho rozum světský musí úplně vystoupiti a na jeho místo nastupuje rozum božský. V Mistrovi myslí Bůh tak jako v nás myslí náš obyčejný pozemský rozum.
Pozn. překl.

Uvažte sami, zdali tomu tak není! Působící rozum nemůže dáti to, co nemá a nemůže také mít — dvou obrazů zároveň, nýbrž jenom jeden obraz po druhém. Vzduch a světlo ukazují ovšem mnoho obrazů a barev zároveň — avšak viděti můžeš jenom jeden obraz po druhém. Právě tak si počíná působící rozum, který v těchto věcech se rovná oku.

Ale když Bůh se na místě rozumu usadil a počne působiti, tu zrodí v trpném rozumu zároveň rozmanitost obrazů, a sice v jediném okamžiku. Neboť, jakmile jsi hnán Bohem k nějakému dobrému skutku, tu ihned se nabízejí veškeré tvoje duševní síly ke všem dobrým skutkům. Tvoje mysl se nařídí ihned ke všemu dobrému, co jen můžeš učiniti a to se ochotně objeví ve tvém vědomí, a sice vše společně, v jediném přehledu a v jediném okamžiku.

Nuže, to přece dokazuje, že to není dílem rozumu, neboť ten nemá vůbec této schopnosti a tohoto bohatství. Ale je to dílo a plod toho, který veškeré obrazy zároveň v sobě nosí.

„Mohu učiniti veškeré věci v tom, jenž mne posiluje. V něm jsem nerozdílný!“ praví svatý Pavel.

Při tom nezapomínej, že tyto obrazy ke všem těmto činům nejsou tvoje, nýbrž patří dílovedoucímu tvé podstaty, který také do ní vkládá skutek a k tomu i patřičný obraz. Neprivlastňuj si toho, neboť je to jeho a nikoliv

tvoje! I když vše to posuzuješ jako něco časného, tu přece jenom je to zrozeno a dáváno Bohem nad časem, ve věčnosti, mimo veškeré obrazy.

Nyní se můžeš tázati: „Když můj rozum se oloupil o své přirozené působení a když nemá již vlastních obrazů, ani vlastní činnosti, čeho se pak drží? Neboť někde přece musí mít podporu, poněvadž vždycky duševní síly, ať je to již paměť, nebo rozum, nebo vůle, se chtějí někde připnouti k činnosti!“

Tuto obtíž lze řešit následovně:

Předmětem rozumu a jeho podpory je bytost a nikoliv něco náhodného, nýbrž prostá, čistá bytost sama! Teprve když rozum opravdu poznává bytost, sestoupí na ní a dochází ke klidu a udává svůj posudek o onom předmětu, jímž se zaměstnává. Pokud nezná pravé bytosti a pokud skutečně nepochopil rozum základu, aby mohl říci: „To je ta věc a taková je a ne jiná!“, potud vychází jen, aby hledal a čekal a nenachází klidu. Stále pracuje a obchází, hledaje a čekaje.

A tak je třeba celý rok a ještě déle při práci a hledání přirozené pravdy. Chce věděti, co je to pravda a musí právě tak dlouho pracovati, aby se sebe svlékl to, co pravdou není.

Celou tu dobu stojí bez podkladu a také neposuzuje věcí, pokud nepoznal její základ a pravdivost ve skutečném poznání. Proto v tomto životě rozum nikdy nedochází klidu. Bůh

v tomto životě se nikdy neprojevuje celý, aby u porovnání s tím, čím skutečně je, to nebylo nic!

Je-li pravda také v základě duše, tu je přece jenom rozumu ukryta a zatajena. A pokud rozum nenalézá místa, kde by stanul, aby na nějakém neproměnlivém předmětu našel klidu, tu neodpočívá, ale čeká ještě a připravuje se na něco, co má být ještě poznáno a co je ještě skryto. A tak člověk nemůže vůbec poznati, co je Bůh. Něco ovšem ví: co Bůh není! A to rozumný člověk vše odhazuje. A pokud rozum nenalézá takové podpory na nějakém skutečném předmětu, čeká tak jako hmota čeká na tvar. Tak jako hmota neodpočívá, ledaže by byla naplněna všemi tvary, tak také nikdy neodpočívá rozum než jedině v podstatné pravdě, která obsahuje veškeré věci. Rozum se uspokojí jedině tehdy, když pozná věčnou Bytost. Ale toto poznání krok za krokem Bůh od rozumu odtahuje, aby udržel jeho bdělou horlivost, a aby krácel dále, aby pravému bezednému dobru se snažil ještě více přiblížiti a přisvojiti si je; aby se nespokojil s nějakými věcmi, nýbrž aby měl stále hlubší touhu po nejvyšším a posledním dobru!

Nyní snad řekneš: „Ach, pane, řekl jste nám o tom již tolik, že veškeré síly mají mlčeti a nyní je vidno, že s oním tichem běží vše za touhou a žádostí. To by bylo prudké volání a

honění se za něčím, čeho nemáme a tak by bylo toto ticho a klid přerušeno. Bylo by to toužení nebo předsevzetí, nebo také úmysl, nebo též chvála a díky, či něco podobného, podle představ, které při tom vystupují, ale nebylo by to čistým klidem a dokonalým tichem!"

Slyšte moji odpověď:

Když ses vzdal svého já a všech věcí a všeho vlastního úplně a v každém směru, a když ses oddal s plnou důvěrou a s celou láskou Bohu, aby ses s ním spojil v poslušnosti, ať se v tobě zrodí cokoliv, anebo ať cokoliv k tobě přistoupí, stejně zevní nebo vnitřní, milé nebo trapné, hořké nebo sladké, není to již tvoje, nýbrž úplně patří to tvému Bohu, jemuž ses oddal. Pověz mi: Čí je Slovo, které je vysloveno — toho, kdo je vyslovil, nebo toho, který je slyší?

I když i tomu, který je slyší, jaksi připadá, tu náleží vlastně tomu, jenž je vyslovil! Vezmi si podobenství: slunce vysílá svoji zář do vzduchu a vzduch světlo přijme a dává je zemi, a dává nám zároveň schopnost, abychom pozorovali rozdíl všech barev. I když světlo jako zjev je ve vzduchu, tu přece jako podstata je v slunci. Světlo vychází vpravdě ze slunce a vzniká v něm, nikoliv ve vzduchu. Vzduchem je pouze přijímáno a dáváno dále všem, co světlo přijímatí může.

Právě tak je to v duši: Bůh dokoná zrození v duši, zrodí v ní svoje Slovo a duše je pouze

přijme a dává je dále silám rozmanitým způsobem — jednou jako touhu, jednou jako dobré předsevzetí, jednou jako skutky lásky, jednou jako pocit díků, nebo v jiné podobě jak to k tobě přichází.

Jeho je vše a nikoliv tvoje, co Bůh činí, a ty to přijímej jako Jeho! Neboť je psáno: „Duch Svatý žádá v bouřlivém a nesčetném vzdychání. On se modlí v nás a nikoliv my.“

Nikdo, praví sv. Pavel, nemůže jinak mluvit než: Pane Ježíši Kriste! Jako v duchu svatém. Především věcmi nic si nepřivlastňuj! Oddej se úplně a nech Boha působiti pro tebe a v tobě jak On chce, neboť Jeho je toto dílo, Jeho je toto Slovo, Jeho je toto zrození, a vše, co jsi ještě k tomu. Neboť ses sám sebe vzdal, a vystoupils ze svých duševních sil a z jejich působení a z vlastního majetku své bytosti! Proto musí Bůh úplně a dokonale vstoupiti do tvé bytosti a do tvých sil, protože ses o své vlastnictví oloupil a zpustošil ses — jak stojí psáno: „Hlas volá na poušti!“

Nech tento věčný hlas v sobě volati, jak se mu líbí, a buď pouští sám v sobě a všem věcem.

Nyní se můžeš tázati: Ach, pane, jak se má takový člověk zachovati, když má býti pouští sám v sobě a všem věcem a když má být úplně prázdný? Má stále býti ve stavu čekání na boží působení a sám nic nečinit, anebo má mezitím také sám něco činit, jako modlit se a čísti,

anebo činití něco prospěšného, třeba slyšeti kázání anebo se zabývatí Písmem? Neboť vlastně nemá vůbec nic přijímati do sebe zvenčí, nýbrž vše bráti jen z nitra od svého Boha! Když tedy toho všeho zanechá, zda-li tím něco nezmešká?"

K tomu odpovídám:

Veškeré zevní skutky jsou přikázány a nařízeny proto, aby zevní člověk se jimi obracel k Bohu a aby byl veden k duchovnímu životu a k dobrým věcem, aby sám od sebe nezabloudiv do nezřízeného konání, nýbrž aby tím mu byl postaven plot, který mu brání, aby nezaběhl do cizích věcí. Nebo — jinak pověděno: chce-li Bůh dokonati své dílo, aby člověka našel připraveného, aby ho nemusel teprve odtahovati od věcí vzdálených a hrubých.

Neboť čím silnější je žádost po zevních věcech, tím je obtížnější odvrátiti se od nich — čím větší láska, tím větší utrpení, když se má dořadit rozloučení.⁶⁰⁾

Tedy k tomu byla vynalezena veškerá zbožná cvičení, ať je to modlitba, čtení, zpěv, bdění, půst, skutky, pokání a vše jiné, aby člověk byl tím upevněn a aby byl zdržen od cizích nebožských věcí.

⁶⁰⁾ K tomu zde mohu citovati jeden znamenitý výrok indického spasitele Buddha o utrpení: „Utrpení je rozloučení s milým, utrpení je spojení s nemilým, utrpení je nedosažení kýženého, utrpení je příchyllost k pozemskému. Pozn. překl.

Když tedy člověk zpozoruje, že duch boží v něm nepůsobí, a že jeho vnitřní člověk je Bohem opuštěn, tu je velice třeba, aby zevní člověk byl činný ve zbožných cvičeních, zvláště v takových, které na něj nejvíce působí a jsou mu nejprospěšnější. A ne snad proto, že by tím si připravil sám nějaké dobro, nýbrž ke cti Pravdě, aby hmatatelnými věcmi nebyl odtažen a zaveden, nýbrž aby se tak těsně držel Boha, že ho Bůh nalezne blízko u sebe, až se bude chtít vrátit, aby v duši dokonalsvé dílo, a aby člověk nemusil hledati daleko.

Když však člověk poznává, že jest naladěn k pravému uvnitřnění, tu nechť jen směle opustí vše zevní, i kdyby to byla taková cvičení, k nimž se zavázal slibem a jichž tě nemůže zprostit ani papež, ani biskup! Neboť slib, který kdo Bohu učiní, nemůže s člověka nikdo sejmuti, neboť jsou to právě závazky vůči Bohu.

A kdyby člověk i třeba více slíboval, jako modlitby, posty nebo pouti, a vstoupil pak do nějakého řádu, tu je oněch slibů zbaven, neboť v řádu je sám k Bohu připoután se vším prospěšným. Právě tak pravím zde: Když by člověk sebe mocněji se zavázal k různým věcem, tu vstoupí-li do pravého vnitřního života, je všeho toho zproštěn.⁶¹⁾

Pokud trvá vnitřní zažívání⁶²⁾, a kdyby to trvalo týden nebo měsíc nebo rok, potud nezmešká ani mnich, ani jeptiška nic, co jest jim

nařízeno. Bůh, jehož jsou zajatci, stojí za ním!

A když člověk se zase vrátí do sebe, tu vykonává své sliby na čas, do kterého teď vstoupil, ale pokud se týká minulé doby, přičemž se ti zdá, že jsi něco zameškal, o tom nemusíš přemýšlet, jak bys to doplnil. Pořád Bůh sám vyplní to pro onu dobu, kdy tě potřeboval. Nemáš si ani přát, aby to bylo snad vyplněno činností jiných bytostí. Neboť to nejmenší, co Bůh učinil, jest lepší než všechna práce tvorů.

Toto vše se týká v první řadě lidí učených a osvícených, kteří jsou Bohem a Písmem poučeni. Ale jak se to má s ubohým laikem, který zná jenom zevní obřady, a jimž sotva rozumí a který učinil nějaký slib, jako modlitby nebo něco podobného?

A tu pravím: Shledá-li, že mu to překáží, a že ho to přidržuje k Bohu, když se toho zproští, tu odhodlaně se toho vzdej, neboť nejlepší je vždycky to, co činíme, věci, které nás Bohu přibližují. To mínil také sv. Pavel, když řekl: „Dostaví-li se dokonalé, tu zaniká nedokonalé.“

⁽⁶¹⁾ Proto pravý mystik je zbaven všech t. zv. povinností a závazků, které mu uložila jeho církev. Nemusí vykonávat žádné zevní pobožnosti ani poutí, ani nemusí chodit také do kostela a také nemusí provádět jiná církevní nařízení, pokud se týkají života duchovního. Zde jsou tyto věci potvrzeny nejvyšší autoritou zasloužence, která neváhala vyjádřit to veřejně, neboť nezapomínejme, že veškeré tyto věci Mistr Eckehart kázal.

⁽⁶²⁾ To jsou mystické stavy.

Pozn. překl.
Pozn. překl.

Velice se od sebe různé sliby, které vkládáme do rukou kněze, jako na př. slib manželský a ještě jiné závazky. Takové sliby znamenají, že slibujeme něco samému Bohu, ale jen v jistém vztahu k němu. Je to dobré předsevzetí, když se chceme tak Bohu zavázati, a zatím je to pro člověka věc nejlepší. Když by se však stalo, že člověk pozná něco lepšího, při čemž skutečně ví a cítí, že je to nejlepší a nejprospěšnější pro něj — tu platí pravidlo, že první je vyplněno a vyřízeno. To lze snadno dokázati.

Máme přihlížeti více k ovoci a k vnitřní pravdě, než k zevnímu skutku. Tak praví Pavel: „Písmo usmrcuje, ale duch oživuje!“⁶³⁾

Na tyto věci musíš číhati horlivě, ba takřka lstivě, a co tě k Bohu může nejbliže přivést, za tím máš jíti především! Musíš mít povýšenou mysl a nikoliv stísněnou, hořící mysl, ve které však vládne mlčenlivé, nezkalené ticho. Není přece třeba, abys Bohu říkal, co potřebuješ, nebo po čem toužíš. Vždyť On to ví vše již napřed. „Když se modlíte“, pravil Kristus ke svým učenníkům, „tu nemáte činiti mnoho slov ve své modlitbě jako fariseové, kteří se domnívají, že budou vyslyšeni, když budou velmi mnoho mluvit.“

Ale abychom zde na zemi toužili po tomto míru, po tomto vnitřním mlčení tak, aby věčné

⁶³⁾ Písmo zde znamená veškeré zevní cvičení, t. j. zevní skutky a duch znamená vnitřní život. Pozn. překl.

Slovo bylo v nás promluveno a uslyšeno, a abychom s ním byli zajedno, k tomu nám dopomoz Otec, a právě toto Slovo a oběma společný Duch! Amen.

Čteme v evangeliu: Když našemu Pánu bylo dvanáct let, tu odešel s Marií a Josefem do Jerusalema do chrámu, a když odcházeli, zůstal Ježíš v chrámě, ale oni toho nevěděli. A když přišli domů a pohřešili ho, hledali ho mezi známými i neznámými, u příbuzných a v davu, ale nenalezli ho, neboť se jim úplně ztratil v množství lidu. A tak jim nezbylo nic jiného než vrátit se odkud přišli, a když přišli k svému východisku, do chrámu, tu ho našli.

A vpravdě tak, chceš-li tohoto ušlechtilého Syna v sobě najít, tu musíš opustit vše to mnohé a vrátit se k počátečnímu bodu, do základu, ze kterého vyšel. Veškeré schopnosti duše ve své činnosti jsou ono „množství“, paměť, rozum a vůle, to vše tě zmnohonásobuje. Proto musíš je všechny opustit. Jako činnost smyslu, činnost obraznosti a vše, v čem sebe cítíš a v čem se máš na zřeteli. Pak můžeš Syna najít,

jinak nikoliv — opravdu nikoliv! Nikdy nebyl ualezen u „cizinců“, u „příbuzných a známých“. Tam spíše ho ztratíme úplně.

Zde vzniká otázka k následujícímu bodu:

Zdali člověku toto zrození takovými věcmi může býti sděleno, které se sice vztahují k Bohu, ale které zvenčí jsou přineseny smysly, třeba představou o Bohu, jako že Bůh je moudrý, dobrý, milosrdný, nebo čímkoliv jiným, co rozum by mohl říci o Bohu, zdali člověku podobnými věcmi může býti uděleno zrození?

Ačkoliv je to vždycky dobré, poněvadž se to na Boha vztahuje — nikoliv! Neboť to vše je zvenčí přineseno smysly. Vše musí vyprýštit z nitra, z Boha, má-li toto zrození vyzářiti svým zvláštním a čistým způsobem. Celé tvé působení musí ležeti v nečinnosti, veškeré tvé schopnosti musí sloužiti Jeho účelům a nikoliv tvým.

Když má býti dílo dokonalé, tu Bůh musí samojedině působit a ty jediné to musíš strpět.

Vyjdeš-li úplně ze své vůle a ze svého vědění, tu Bůh rád a úplně vstoupí v tebe ve svém vědění a zazáří v tobě jasně. Kde Bůh se má takto ocitnouti, tam nemůže tvé vědění obstáti ani pomáhati. Nedomnívej se klamně, že tvůj rozum by mohl tak vzrůst, že bys mohl Boha poznati. Naopak, Bůh má v tobě božsky zářiti, ale k tomu žádné přirozené světlo ti nemůže pomoci. Tvoje světlo musí se státi naprostou nicotností a vzdáti se sebe sama, pak

může Bůh svým světlem do tebe vzáříť. On přinese s sebou zase vše, čeho ses vzdal, ale tisíckrát více a k tomu ještě nový tvar, který v sobě vše uzavírá.⁶¹⁾

K tomu máme doklad v evangeliu. Když náš Pán u studny tak laskavě mluvil s pohankou, tu nechala státi svůj džbán a běžela do města a ohlašovala lidu, že přišel pravý Spasitel. Ale lidé nevěřili jejím slovům a šel s ní ven a spatřil Ho sám. A tu k ní pravili: „Neuvěřili jsme skrze tvá slova, ale teď věříme, poněvadž jsme Ho sami spatřili.“

A opravdu, ani veškerí vědeckí lidé, ani tvá vlastní moudrost tě nemohou přivést tak daleko, abys mohl poznati Boha v jeho božském způsobu. K tomu musí nejdříve tvé vědění přejít v čistou nevědomost, v zapomenutí tebe samého a všech tvorů.

Nyní bys mohl říci: „Povězte tedy, milý pane, co má můj rozum počítí, když má státi tak úplně prostě bez veškeré činnosti? Je to vskutku nejkratší cesta, když svou mysl pozvednu k takovému polopoznání a polonepoznání, kterého vůbec nelze míti? Neboť poznáváme-li něco, tu přece to není nepoznání. A také bych toho nebyl skutečně prost a zbaven — mám tedy státi v naprosté temnotě?“

⁶¹⁾ Tento nový tvar je nové nesmrtelné tělo znovu-zrozeného člověka. Pozn. překl.

Ano, zajisté! Nemůžeš vůbec lépe státí, než když se uvedeš do naprosté temnoty a nevědomosti.

„Ach, pane, musí vše odejít a není žádného návratu?“

Nikoliv — skutečně! Není vlastně žádného návratu.

„Ale co jest tato temnota? Jaké jest její jméno?“

Mohla by se jmenovati takto: je to možnost a citlivost, která však přece není bez skutečnosti a jejímž obsahem jest: aby ses stal dokonalým. A proto není z toho také návratu.

Ale kdyby se stalo, že by ses navrátil, tu to není možno věcmi správnými, neboť tu by při tom musili spolupůsobit smysly, svět, nebo ďábel.

A kdybys sledoval tuto cestu návratu, tu nevyhnutelně upadneš do hříchu a mohl by ses pak tak daleko odvrátit, že by sis přivábil věčný pád.

Proto zde není návratu, nýbrž jenom vníkáni dopředu a snaha o možnost zdokonalení. Duše nikdy neodpočívá, leda když jest naplněna svou plnou skutečností — právě tak jako hmota nikdy neodpočívá, leda když je naplněna všemi tvary, jež jsou možny. Tak také nikdy neodpočívá rozum, leda že je naplněn vším, co jest v jeho možnosti.

K tomu praví jeden pohanský Mistr:

Příroda neobsahuje nic, co by bylo rychlejší nad nebesa, která svým během překonávají veškeré věci. Ale dojista, lidská mysl je přece jenom předstihne, když totiž podrží svou plnou sílu činnosti a když se drží pevně a nerozkouskovaně prostřednictvím nízkého a hmatatelného, tu člověk předhoni nejvyšší nebesa, ale nenalézá dříve blaženosti, než když dospěje vzhůru k nejvyšší výšině, aby tam byl krměn a vyživován nejvyšším dobrem, Bohem samým!

Chceš-li tedy vědět, jak jest prospěšné přivést tuto možnost k vyplnění, držet se prostě a obnaženě a jít jenom za touto temnotou, za tímto nevědáním, snažit se po tom a hledat to, bez návratu?

Je ti tím umožněno získat Toho, který znamená veškeré věci! A čím jsi sám v sobě pustší a prázdnější, nevěda o všech věcech, tím k Němu přijdeš blíže.

O této poušti píše Ozeáš: „Chci svou přítelkyni dovést do pouště a tam k ní mluvit — do jejího srdce!“⁶⁵⁾

Pravé slovo věčnosti je do nás promluveno také jenom ve věčnosti — když člověk sama sebe proměnil v poušť a cizinu a zprostil se všech růzností. Po tomto zpuštění od cizení sebe toužil prorok, když pravil:

„Ach, kdo mně dá perutě jako holubici, abych mohl letět tam, kde je mír?“

⁶⁵⁾ Touto přítelkyní jest duše.

Pozn. překl.

Kde nalezneme klid a odpočinek? Vpravdě jenom v zavržení, v osamění, v odcizení se všem tvorům! Proto řekl David: „Chci raději býti zavržen a opovržen v domě svého Boha, než ctěn a bohat ve shromáždění hříšníků!“

Nyní můžeš říci: „Ach, pane, když to tedy vůbec jinak nelze, nežli že musíme býti všem věcem cizincem a pouští, a když zevní a i vnitřní schopnosti s veškerou svou činností musí odejít, je to těžký vztah, když Bůh člověka v takovém položení zůstavuje bez své podpory, když Bůh lidské zpustošení protahuje a když člověku nesvítí, když k němu nepromlouvá, když v něm nepůsobí — jak to vždy předpokládáte a máte na zřeteli! Stojí-li člověk takovým způsobem v čisté ničotnosti, není snad lépe, aby něco činil, co by mu zkracovalo tuto temnotu a poušť, aby se snad modlil nebo četl, slyšel kázání nebo se oddával jinému prospěšnému cvičení, aby si tím pomohl?“

Nikoliv! Nech si jen říci: úplné ticho, úplná prázdnota je pro tebe nejlepší! Nemůžeš se beze škody z tohoto stavu obrátiti k něčemu jinému. Ty bys rád byl připraven tak, abys jednou svou částí se přihotovil skrze sebe a druhou částí skrze Boha, což však nelze prováděti. Nemůžeš na takovou přípravu ani tak rychle pomyslití nebo po ní zatoužití, neboť Bůh je zde vždycky již dříve!

Ale dejme tomu, že to lze rozdělit na dva díly. Tu přece působení a vlití se Boha do tebe spadá v jedno. Za všech okolností je to tak: Bůh musí působiti a vylíti svou milost, jakmile tě shledal připraveným. Nesmíš si mysliti, že je to s Bohem jako s nějakým tesařem, který se chopí činnosti nebo toho také neučiní podle vůle a že je to v jeho libosti, jak se mu zachce pracovati, anebo toho nechat.

Tak tomu není u Boha, nýbrž jakmile tě nalezne připraveného, musí vstoupit v činnost a vlití se do tebe, tak jako jakmile vzduch je čistý a jasný, musí se slunce vylévat a nemůže se toho vůbec vzdát. Opravdu, byla by to veliká nedokonalost Boha, když nádherné skutky by v tobě nevykonal, když nádherné poklady by do tebe nevysypal, jakmile tě nalezne tak prostého a obnaženého!

Tak píše také Mistři: V témž okamžiku, kdy hmota dítěte je v mateřském těle připravena, v téže chvíli nalije na ni Bůh do těla živého ducha, čili duši, která je tvarem těla. Postačí jediný pohled a příprava a nalití. Jakmile příroda dosáhne svého zdokonalení, sešle Bůh svou milost. V témž okamžiku, kdy je duch připraven, vstoupí do něj Bůh bez váhání a průtahu. V knize tajemství stojí psáno, jak náš Pán nařizuje lidu: „Stojím přede dveřmi a klepám a čekám, kdo mne vpustí. U toho budu večereti.“

Nemusíš ho teprve hledati tam nebo zde,

neboť není dále než přede dveřmi srdce. Tam stojí a čeká a čeká, koho nalezne připraveného, aby mu otevřel a vpustil ho. Není třeba, abys Ho přiváděl odněkud z dálky, neboť on čeká netrpělivěji než ty, abys mu otevřel, neboť touží tisíckrát nutkavěji po tobě, než ty po Něm. A tak je to v jediném okamžení, otevření a vstup.

Nyní bys mohl říci: „Jak je to možné, že z Boha nic nepocítuji?“

Toto citění není ve tvé moci, nýbrž v Jeho. Když se mu to hodí, ukáže se a také se může skrýti, kdykoliv chce. To mnil Kristus, když pravil k Nikodémovi: „Duch si vše řídí, jak chce. Chceš-li, slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází, nebo kam jde.“ A Kristus praví — a zdá se to býti protikladem: „Ty slyšíš, a přece nevíš!“ Slyšením se stáváme přece vědoucími. Ale Kristus mnil, že slyšením ho přijímáme a vtahujeme do sebe, tak jako by řekl: „Ty přijmeš ducha, a přece o tom nevíš.“

Pohleď jen: Bůh nemůže zůstaviti nic prázdného a nevyplněného. Aby něco zůstalo nenaplněno nebo prázdné, toho nemůže strpěti ani Bůh v přírodě.

Když se ti tedy zdá, jako bys ho necítil, a jako bys tu stál prázdně, tedy přece tomu není tak. Neboť kdyby byla nějaká prázdnota pod nebesy, ať jakákoliv, velká nebo malá, tu nebesa by ji buďto vtáhla vzhůru, anebo by se musila

snést dolů a naplnit se. Bůh, jako Mistr přírody, netrpí vůbec, aby bylo něco prázdného. Proto stůj tiše a nekolísej: Kdyby ses teď na okamžik odvrátil od Boha, tu již nikdy k tomu nedojdeš!

Nyní bys mohl říci: „Dobře, pane, vy vždycky předpokládáte, jako by jednou k tomu mělo dojít, jako by se ve mně stalo toto zrození, aby se ve mně narodil Syn! Nuže tedy, zdali pak je nějaké znamení, podle kterého bych poznal, že k tomu došlo?“

Ano, určitě. Jsou dokonce tři neklamná znamení. Jenom o jednom chci teď promluvit. Často jsem tázán, zdali člověk může dospět tam, aby nebyl časem, ani mnohostí, ani hmotou omezován. Ano — je to možné! Je-li provedeno toto zrození skutečně, tu všichni tvorové nemohou ti již zabraňovati a všichni ti ukazují k Bohu a k tomuto zrození. Stejně to vidíme u blesku. Když při úderu zasáhne ať strom, zvíře nebo člověka, to vše obrátí úderem k sobě. Kdyby se k němu obracel člověk zády, tu ho hned obrátí obličejem k sobě. Kdyby strom měl tisíc listů, tu všechny tyto listy se obrátí horní stranou směrem k úderu. Hled' tedy, právě tak se děje všem, kteří jsou postiženi tímto zrozením. Ti všichni rychle jsou obráceni k tomuto zrození ve všem a ke všemu, co v nich jest, třeba to bylo sebe více pozemské. Ano, co ti dříve bylo překážkou, to se ti stane ihned pomocí.

Tak dokonale se obličej obrací k tomuto zrození, že cokoliv vidíš nebo slyšíš, můžeš ve všem vždycky jenom přijmouti toto zrození a veškeré věci se ti stávají čistým Bohem, neboť ve všech věcech máš teď jen Boha v očích.

Právě tak, jako když člověk by se díval dlouho do slunce, nač se potom podívá, z toho mu září slunce vsříel!

A když ti to schází, abys ve všem a v každém hledal Boha a měl Ho před očima, tu ti schází toto zrození.

Nyní by ses mohl tázati: „Má snad ten, který dospěl do tohoto stavu, cvičiti se v pokání? A nezmešká něco, když toho nečiní?“

Veškeré skutky pokání jsou učiněny pro zvláštní okolnost — posty, bdění, modlitba, pokleknutí, bičování se, nositi žíněné košile, spáti na tvrdém a vše jiné — to bylo vymyšleno jenom proto, že tělo se vždycky staví proti duchu. Tělo je mu příliš mocné, takže vládne mezi nimi neustále boj — věčný zápas.

Tělo je zde smělé a silné, neboť je zde doma, a svět mu pomáhá. Země jest jeho vlastí, a zde mu pomáhají všichni jeho příbuzní — pokrm, nápoj, pohodlí. To vše je proti duchu.

Duch je zde v cizině, má na nebesích své příbuzné a celé svoje pokolení — tam má svoje dobré přátele. A tak, aby bylo duchu v tísní pomáháno a aby byla činnost těla trochu oslabena v tomto boji, aby nad duchem nezvítězilo,

snést dolů a naplniti se. Bůh, jako Mistr přírody, netrpí vůbec, aby bylo něco prázdného. Proto stůj tíše a nekolísej: Kdyby ses teď na okamžik odvrátil od Boha, tu již nikdy k tomu nedojdeš!

Nyní bys mohl říci: „Dobře, pane, vy vždycky předpokládáte, jako by jednou k tomu mělo dojít, jako by se ve mně stalo toto zrození, aby se ve mně narodil Syn! Nuže tedy, zdali pak je nějaké znamení, podle kterého bych poznal, že k tomu došlo?“

Ano, určitě. Jsou dokonce tři neklamná znamení. Jenom o jednom chci teď promluvit. Často jsem tázan, zdali člověk může dospět tam, aby nebyl časem, ani mnohostí, ani hmotou omezován. Ano — je to možné! Je-li provedeno toto zrození skutečně, tu všichni tvorové nemohou ti již zabraňovati a všichni ti ukazují k Bohu a k tomuto zrození. Stejně to vidíme u blesku. Když při úderu zasáhne ať strom, zvíře nebo člověka, to vše obrátí úderem k sobě. Kdyby se k němu obracel člověk zády, tu ho hned obrátí obličejem k sobě. Kdyby strom měl tisíc listů, tu všechny tyto listy se obrátí horní stranou směrem k úderu. Hled' tedy, právě tak se děje všem, kteří jsou postiženi tímto zrozením. Ti všichni rychle jsou obráceni k tomuto zrození ve všem a ke všemu, co v nich jest, třeba to bylo sebe více pozemské. Ano, co ti dříve bylo překážkou, to se ti stane ihned pomocí.

Tak dokonale se obličej obrací k tomuto zrození, že cokoliv vidíš nebo slyšíš, můžeš ve všem vždycky jenom přijmouti toto zrození a veškeré věci se ti stávají čistým Bohem, neboť ve všech věcech máš teď jen Boha v očích.

Právě tak, jako když člověk by se díval dlouho do slunce, nač se potom podívá, z toho mu září slunce vsříc!

A když ti to schází, abys ve všem a v každém hledal Boha a měl Ho před očima, tu ti schází toto zrození.

Nyní by ses mohl tázati: „Má snad ten, který dospěl do tohoto stavu, cvičiti se v pokání? A nezmešká něco, když toho nečiní?“

Veškeré skutky pokání jsou učiněny pro zvláštní okolnost — posty, bdění, modlitba, pokleknutí, bičování se, nositi žíněné košile, spátí na tvrdém a vše jiné — to bylo vymyšleno jenom proto, že tělo se vždycky staví proti duchu. Tělo je mu příliš mocné, takže vládne mezi nimi neustále boj — věčný zápas.

Tělo je zde smělé a silné, neboť je zde doma, a svět mu pomáhá. Země jest jeho vlastí, a zde mu pomáhají všichni jeho příbuzní — pokrm, nápoj, pohodlí. To vše je proti duchu.

Duch je zde v cizině, má na nebesích své příbuzné a celé svoje pokolení — tam má svoje dobré přátele. A tak, aby bylo duchu v tísní pomáháno a aby byla činnost těla trochu oslabena v tomto boji, aby nad duchem nezvítězilo,

snéstí dolů a naplniti se. Bůh, jako Mistr přírody, netrpí vůbec, aby bylo něco prázdného. Proto stůj tiše a nekolísej: Kdyby ses teď na okamžik odvrátil od Boha, tu již nikdy k tomu nedojdeš!

Nyní bys mohl říci: „Dobře, pane, vy vždycky předpokládáte, jako by jednou k tomu mělo dojít, jako by se ve mně stalo toto zrození, aby se ve mně narodil Syn! Nuže tedy, zdali pak je nějaké znamení, podle kterého bych poznal, že k tomu došlo?“

Ano, určitě. Jsou dokonce tři neklamná znamení. Jenom o jednom chci teď promluvit. Často jsem tázán, zdali člověk může dospětí tam, aby nebyl časem, ani mnohostí, ani hmotou omezován. Ano — je to možné! Je-li provedeno toto zrození skutečně, tu všichni tvorové nemohou ti již zabraňovati a všichni ti ukazují k Bohu a k tomuto zrození. Stejně to vidíme u blesku. Když při úderu zasáhne ať strom, zvíře nebo člověka, to vše obrátí úderem k sobě. Kdyby se k němu obracel člověk zády, tu ho hned obrátí obličejem k sobě. Kdyby strom měl tisíc listů, tu všechny tyto listy se obrátí horní stranou směrem k úderu. Hled' tedy, právě tak se děje všem, kteří jsou postiženi tímto zrozením. Ti všichni rychle jsou obráćeni k tomuto zrození ve všem a ke všemu, co v nich jest, třeba to bylo sebe více pozemské. Ano, co ti dříve bylo překážkou, to se ti stane ihned pomocí.

Tak dokonale se obličej obrací k tomuto zrození, že cokoliv vidíš nebo slyšíš, můžeš ve všem vždycky jenom přijmouti toto zrození a veškeré věci se ti stávají čistým Bohem, neboť ve všech věcech máš teď jen Boha v očích.

Právě tak, jako když člověk by se díval dlouho do slunce, nač se potom podívá, z toho mu září slunce vstříc!

A když ti to schází, abys ve všem a v každém hledal Boha a měl Ho před očima, tu ti schází toto zrození.

Nyní by ses mohl tázati: „Má snad ten, který dospěl do tohoto stavu, cvičiti se v pokání? A nezinešká něco, když toho nečiní?“

Veškeré skutky pokání jsou učiněny pro zvláštní okolnost — posty, bdění, modlitba, pokleknutí, bičování se, nositi žíněné košile, spáti na tvrdém a vše jiné — to bylo vymyšleno jenom proto, že tělo se vždycky staví proti duchu. Tělo je mu příliš mocné, takže vládne mezi nimi neustále boj — věčný zápas.

Tělo je zde smělé a silné, neboť je zde doma, a svět mu pomáhá. Země jest jeho vlastí, a zde mu pomáhají všichni jeho příbuzní — pokrm, nápoj, pohodlí. To vše je proti duchu.

Duch je zde v cizině, má na nebesích své příbuzné a celé svoje pokolení — tam má svoje dobré přátele. A tak, aby bylo duchu v tísní pomáháno a aby byla činnost těla trochu oslabena v tomto boji, aby nad duchem nezvítězilo,

klademe mu uzdu pokáním a stlačujeme je, aby se mu duch mohl ubránit.

Abychom tělo zajali, činíme to. Ale chceš-li ho tisíckrát lépe chytit a zajmout, tu mu přilož uzdu lásky. Láskou přemůžeš ho nejdokonaleji a láskou ho ztišíš nejvíce. Proto Bůh nečihá na nás s ničím tak jako s láskou. Neboť s láskou je to právě tak jako s udicí rybáře.

Rybář se může zmocnit ryby jenom když ji má na udici. Jakmile se ryba zakousla, propadla rybáři. Ať se pak točí a zmítá, rybář ji má jistou.

Právě tak pravím o lásce: Kdo jest jí zajat, ten má v ruce nejsilnější pouta. A přece jen nejsladší břemeno. Kdo toto sladké břemeno vzal na sebe, ten dojde dále a přiblíží se k Bohu více než se všemi cvičeními a sebetrýzněním, jimž se člověk může oddat.

Takový člověk může s radostí také vše snést a vytrpět, čím je postižen a co Bůh na něj seslal. Nic ti tak Boha nepřivlastní, jako toto sladké pouto.⁶⁶⁾

Kdo tuto cestu našel, nehledej žádné jiné! Kdo visí na této udici, je úplně chycen. Jeho noha i ruka, ústa, oči a srdce a vše „co jest na člověku, musí být vlastnictvím božím. A tak tohoto nepřítele nemůžeš vůbec lépe přemoci, aby ti neškodil, než láskou.

⁶⁶⁾ Tato cesta se jmenuje v Indii bhakti-jóga.

Pozn. překl.

Proto stojí psáno: „Láska je silná jako smrt a pevná jako peklo!“

Smrt odděluje duši od těla, ale láska odděluje veškeré věci od duše. Co není Bůh nebo co není boží, toho nestrpí za žádnou cenu. Kdo je chycen do této sítě, kdo jde touto cestou, ať již činí cokoli, činí to láska, a jenom jejím je to dílem — ať již něco činí nebo nečiní nic, na tom nesejde. Nejmenší činnost a zaměstnání takového člověka jsou pro něj jako pro všechny ostatní lidi plodnější a přináší mu více pokroku a líbí se Bohu než činnost všech ostatních lidí, kteří jsou sice bez smrtelných hříchů, ale kteří jsou za oním člověkem v lásce. Jeho odpočinek mu přináší více než činnost ostatní.

Proto dbej jedině o tuto udici, pak budeš blaženě chycen a čím více budeš chycen, tím více budeš osvobozen.

Abychom byli takto chyceni a osvobozeni, k tomu nám dopomáhej ten, jenž sám jest Láska! Amen.

O zdokonalení duše.

I. O zušlechtění duše.

Kdo chce dojít k nejvyšší dokonalosti své bytosti a ke zření Boha, jenž jest nejvyšší dobro, ten musí mítí poznání sebe sama, jakož i toho, co jest nad ním, až na dno.

Jenom tak dospěje k nejvyšší čistotě. Proto milý človče, nauč se sebe poznati, neboť je to lépe pro tebe, než kdybys poznal sílu všech ostatních tvorů. A chceš-li sama sebe poznati, musíš mítí na zřeteli dvoje.

Nejprve přihlédni, zdali tvé zevní smysly správným způsobem vykonávají své úřady. Pomysli, že zlo se jeví oku právě tak jako dobro. K uchu vniká právě tak dobro jako to druhé a tak se všemi smysly. Proto s veškerou vážností se musíte obrátiti k dobru. Tolik o zevních smyslech.

Dále běží o vnitřní smysly, nebo o vyšší síly duše. Rozpoznáváme síly nízké a síly vysoké.

Nízké síly jsou prostředníky mezi vyššími silami a zevními smysly. Tyto nižší síly dotýkají se zevních smyslů. Co oko vidí, co ucho slyší, to nabízí smysl nejdříve žádosti. Jestliže jsme tu ve správném postoji, tu nabízí se to druhé síle, totiž úvaze. Tato úvaha přinese to nazírání a nabídne to ještě dále, daru rozeznávacímu, čili rozumu. A tak tento vjem je stále očišťován, aby ho přijaly vyšší síly.

Neboť duše má ušlechtilý dar, vše přijaté zpodobnit k sobě a zbavit to všeho smyslného, aby to donesla vzhůru vyšším silám. Tam je to uchováno v paměti, proniknuto rozumem, a vykonáno vůlí. To jsou vyšší síly duše. Jsou obsaženy v jedné podstatě — vše, co duše působí, to činí, a sice prostřednictvím sil, její prostá podstata.

Nyní řekneme: „Co je to přirozenost nebo podstata duše?“ Zde mějte pozor: Poslední jistota v duši, to jest duši její prostá podstata. Tato přirozenost duše je tak jemně vytvořená, že o prostor se tak málo stará, jako by v něm vůbec neexistovala. Vidíme to z toho: Kdyby nějaký člověk měl milého přítele, vzdáleného tisíc mil, tu jeho duše by tam proudila s veškerou svou mocí a milovala by tam svého milého přítele. O tom svědčí sv. Augustin, který praví:

„Tam, kde duše miluje, je více než tam, kde tvoří život.“⁶⁷⁾

Nuže, milí přátelé, pozorujme teď vyšší síly podle jejich rozdílu, jak jsou znamenitě utvářeny a k čemu je každá povolána, ačkoliv patří k jedné a téže přirozenosti dušel

Paměť má dar zachovávat vše to, co ostatní síly do ní přinesly. Druhá síla, rozum, je tak ušlechtilá. Když se obrátí k nejvyššímu dobru, k Bohu, tu musí ji veškeré ostatní síly podle své nejlepší schopnosti sloužit. Třetí síla, vůle, má dar rozkazovati co chce, a zakazovati co nechce. Co nechce, toho je prosta a od toho je osvobozena.

Mezi Mistry vládne spor, zdali rozum má přednost nebo vůle? Hleďte, s oběma se to má takto:

Věci, které jsou pro nás teď příliš vysoké, rozum přece jenom pozoruje. A proti tomu vůle jediná může učiniti všechny věci.

O tom svědčí sv. Pavel, když praví: „Mohu učiniti všechny věci s Bohem, který mne sílí!“

Kde tedy nemůže rozum dále, tam se vyšvihne vůle, ve světle a v síle víry, a tím je mocnější. A tak vůle chce býti nad vším poznáním. To jest její nejvyšší výkon.

Nyní vizte: ačkoliv vůle má svobodu učiniti něco nebo neučiniti co chce, tu přece jenom ne

⁶⁷⁾ Je zajímavé, že také známý americký okultista Mulford mluví stejně ve svých výborných spisech. Praví, že vždycky jsme duchem tam, kam myslíme, kam směřují naše touhy, naše láska nebo jiná pohnutí.

Pozn. překl.

provádí to sama z vlastní síly, neboť jí k tomu pomáhají stejně jiné síly, jakož i víra.

Tato pomoc je taková:

Silám je společná prostá podstata duše, která způsobuje také onen převrat ve vůli. A tak je to také s ostatními schopnostmi, pokud jsou obsaženy v prosté podstatě duše a jsou tedy příčinou převratu.

Ale to je pomoc. Tažme se dále: „Která v trojnosti duše je síla, ve které vzniká nejdříve víra? Je to prostřední síla?“ Víra vzniká v poznání. Ale plodná je ve vůli — a vůle se stává zase plodnou ve víře.

A tak také světlo víry jest příčinou onoho převratu. To je nová pomoc.

A ještě o jiné pomoci sluší promluvit. Rozum je obrácen navenek — slyší a vnímá. Podle toho se děje potom jeho oddělování, pořádání. Ale i když ve své práci směřuje k nejvyšší dokonalosti, má přece jenom nad sebou ještě něco, co nemůže vypátrati, ale přece jen poznává, že je tu něco nadřizeného. To pak oznamuje vůli ne proto, že by snad byly různými schopnostmi, nýbrž v jednotě své společné povahy. Tímto posoukazem poskytuje poznání vůli povznesení a uvádí ji do onoho nadřizeného.

Tím stojí rozum nad vůlí.

Naproti tomu podle svých zvláštních výkonů sluší přiznati vůli jistě větší moc. Vůle má nejušlechtlejší povolání, neboť přijímá od nej-

Nuže, milí přátelé, pozorujme teď vyšší síly podle jejich rozdílu, jak jsou znamenitě utvářeny a k čemu je každá povolána, ačkoliv patří k jedné a téže přirozenosti duše!

Paměť má dar zachovávatí vše to, co ostatní síly do ní přinesly. Druhá síla, rozum, je tak ušlechtilá. Když se obrátí k nejvyššímu dobru, k Bohu, tu musí ji veškeré ostatní síly podle své nejlepší schopnosti sloužit. Třetí síla, vůle, má dar rozkazovati co chce, a zakazovati co nechce. Co nechce, toho je prostá a od toho je osvobozena.

Mezi Mistry vládne spor, zdali rozum má přednost nebo vůle? Hled'te, s oběma se to má takto:

Věci, které jsou pro nás teď příliš vysoké, rozum přece jenom pozoruje. A proti tomu vůle jediná může učiniti všechny věci.

O tom svědčí sv. Pavel, když praví: „Mohu učiniti všechny věci s Bohem, který mne sílí!“

Kde tedy nemůže rozum dále, tam se vyšvihne vůle, ve světle a v síle víry, a tím je mocnější. A tak vůle chce býti nad vším poznáním. To jest její nejvyšší výkon.

Nyní vízte: ačkoliv vůle má svobodu učiniti něco nebo neučiniti co chce, tu přece jenom ne

⁶⁷⁾ Je zajímavé, že také známý americký okultista Mulford mluví stejně ve svých výborných spisech. Praví, že vždycky jsme duchem tam, kam myslíme, kam směřují naše touhy, naše láska nebo jiná pohnutí.

Pozn. překl.

provádí to sama z vlastní síly, neboť jí k tomu pomáhají stejně jiné síly, jakož i víra.

Tato pomoc je taková:

Silám je společná prostá podstata duše, která způsobuje také onen převrat ve vůli. A tak je to také s ostatními schopnostmi, pokud jsou obsaženy v prosté podstatě duše a jsou tedy příčinou převratu.

Ale to je pomoc. Tažme se dále: „Která v trojnosti duše je síla, ve které vzniká nejdříve víra? Je to prostřední síla?“ Víra vzniká v poznání. Ale plodná je ve vůli — a vůle se stává zase plodnou ve víře.

A tak také světlo víry jest příčinou onoho převratu. To je nová pomoc.

A ještě o jiné pomoci sluší promluvit. Rozum je obrácen navenek — slyší a vnímá. Podle toho se děje potom jeho oddělování, pořádání. Ale i když ve své práci směřuje k nejvyšší dokonalosti, má přece jenom nad sebou ještě něco, co nemůže vypátrati, ale přece jen poznává, že je tu něco nadřízeného. To pak oznamuje vůli ne proto, že by snad byly různými schopnostmi, nýbrž v jednotě své společné povahy. Tímto posoukazem poskytuje poznání vůli povznesení a uvádí ji do onoho nadřízeného.

Tím stojí rozum nad vůlí.

Naproti tomu podle svých zvláštních výkonů luší přiznati vůli jistě větší moc. Vůle má ejušlechtilejší povolání, neboť přijímá od nej-

vyššího dobra, od Boha samého. A co přijímá? Milost — a v milosti právě dobro samé.

Co jest takto duši uděleno, to jest jí uděleno jedině prostřednictvím vůle. Ale vůle sama nepřijímá světla. Neboť není v její podstatě přijímati, nýbrž poskytnutí milosti nejvyššího dobra — v prosté podstatě duše — jest jejím úkolem posilovati ostatní schopnosti, a tak světlo Ducha Svatého je zaníceno v oné první síle.

Toto světlo tvoří pak v duši celé své působení.

Proto praví Isaiáš: „Bůh působí veškeré naše skutky!“

To je světlo milosti, které — hledě k tomuto ukazujícímu světlu — nazýváme světlem přirozeným.

Neklamné znamení tohoto světla milosti jest, když člověk o své vůli se odvrátí od pomíjejících věcí k nejvyššímu dobru, k Bohu.

Hleďte, měli bychom Ho milovati, že poskytuje duši tak vysokou milost. A když již učinila vše, co učinit mohla, tu vůle má ještě dále ve své zvláštnosti svobodu, přenést se do poznání, které je Bůh sám. Tento převrat teprve povznáší duši na vrchol dokonalosti. Vpravdě jaké to podivné stvoření stvořil Bůh z něčeho, a které je mu rovno!

Ale jak duše ke své nejvyšší dokonalosti a a nádhře dospěje, o tom slyšte toto:

Jeden Mistr praví:

Bůh je přinesen do duše milosti a je tam zasazen. Z toho vznikne v ní pramen božské lásky, který nese duši zase k Bohu.

Je to zvláštní s těmito věcmi.

Jeden světec praví: Vše, co můžeme o Bohu říci, není Bohem. Druhý praví: Vše, co můžeme jen o Bohu říci, to je Bůh také. A pak jeden velký Mistr rozhoduje, že mají oba pravdu!

V témž smyslu jako tito tři světci, pravím toto:

Když duše svým rozumem si přivlastnila božské, tu je to podáno dále vůlí. A vůle se dá tím tak proniknouti, že se stává jednotnou s tím, co přijala. Pak to nese teprve dále, a vsadí to také do paměti.

Tak je Bůh nesen do duše a do ní vsazen. A nyní se začne řínouti z božského pramene lásky nadbytek do duše, takže hoření síly se vlévají do nižších a nižší do zevního člověka, a tak ho povznese nad všechno nízké, že celé jeho konání jest zduchovněno. Neboť tak jako duch působí z božského popudu, tak musí zevní člověk působiti z popudu ducha.

Ó, zázrak nad zázrak, když pomyslím na spojení, kterého se tu dostává duši s Bohem. Bůh učiní, že duše radostí a blahem vytéká ze sebe. Neboť nic, co má jméno, jí nepostačuje. Pořád sama je přirozeností pojmenovanou, tu ani sama sobě nepostačuje — pramen božské lásky proudí přes ní a vytrhuje ji ze sebe samé

do bezejmenné bytosti, do pramene — do Boha.

Ačkoliv tvor dal Bohu jméno, je přece Bůh bytostí bezejmennou — tak dospěje duše k vrcholu své dokonalosti.

A nyní dále, milí přátelé, o ušlechtilém vzdělání dušes Sv. Augustin praví: Tak jak je Bůh, právě tak je také duše. Kdyby ji Bůh nebyl stvořil podle vlastního obrzau, aby se stala Bohem prostřednictvím milosti, nikdy by pak nemohla býti Bohem nad veškerou milost! Ale jak přesně je duše utvořena podle obrazu sv. Trojice, to vidíte, když pozorujete Boha.

Bůh je trojjediný — podle osob a zároveň prostý — podle své pouhé podstaty. Bůh je ve všech místech a na všech místech celý. To znamená, že pro Boha veškerá místa jsou jedním místem. Bůh má dále předvídaní všech věcí a tvoří vše napřed podle své prozřetelnosti. To vše má od přirozenosti.

Právě tak je však utvořena i duše. Také ona je trojjediná — podle sil, a zároveň prostá — podle své podstaty. A ona je také ve všech údech a v každém zvlášť celá. Proto jsou veškeré údy pro duši jedním místem. A také ona má předvídavost a tvoří věci napřed, které jsou jí možny.

Vše, co můžeme říci o Bohu, nalezneme také u duše, jako v jeho obraze. Proto říká svatý Augustin právem: Jak je utvořen duch, tak je také duše. Bůh tedy dal duši podobnost svého

obrazu k sobě, a kdyby toho neměla, tu by se vůbec nemohla stát Bohem, ani skrze milost, ani nad všechnu milost. A přece musí duše býti ještě dále podobná Bohu božskou láskou a božským působením.

Tolik o tom, jak duše se stává Bohem z milosti.

Duše, která tímto podobenstvím v Bohu a v ušlechtilé podstatě, kterou jí Bůh dal, zůstává, a k tomu ještě kráčí dále na vyšší stupně, kdykoliv svou tělesnost zůstavuje za sebou, zažívá to, že v témž okamžiku se jí otvírá věčný život. A v tom také jest objata božským světlem a tím k Bohu pozvednuta a v Boha přeměněna.

A tu se stane každá síla duše obrazem Ducha Svatého, její poznávací síla Synem, a paměť se stane Otcem. A její přirozenost se stává odrazem božské přirozenosti. Při tom zůstává však duše nerozdělena.

To je v tomto směru poslední výrok, k němuž mně poskytuje schopnost moje sebepoznání.

A nyní slyšte za třetí, jak duše se stává Bohem i nad veškerou milost! Co jí totiž Bůh poskytl, v tom již nemá kráčet, neboť dosáhla tím vyššího stavu, že milosti již nepotřebuje. V tomto stavu se sama sobě ztratila a vteče plným proudem do jednoty božské přirozenosti.

Nyní se můžeme tázati, jak se to má se ztracenou duší, zdali se zase nalezne či nikoliv?

Na to chci odpovědět, jak se sám domnívám, totiž, že se zase nalezne, a sice na onom bodu, kde každý rozumem nadaný tvor si uvědomí sama sebe. Neboť i když duše klesá do jednoty božské bytosti, nemůže přece nikdy dojít na dno. Proto jí Bůh poskytl bod, na kterém se zase obrátí do svého já, a nalezne se a pozná se — jako tvor. To právě jest podstata duše, že svého Stvořitele nemůže proniknouti.

Nechci již déle mluvit o duši, neboť ona v jednotě božské bytosti ztratila své jméno. Proto se již nejmenuje duše, nýbrž její jméno jest: nezměrná bytost.

II. O poznání Boha.

Chci teď mluvit o čistém poznání Boha. Obracím se k vám, bratři a sestry, kteří jste milí přátelé boží a jež jste u Boha doma. Sledujte tedy výklad obtížný a umělý! Nejprve o názvech sv. Trojice. Mluvíme-li o Otci, Synu, nebo Duchu Svatém, tu míníme božské osoby, a mluvíme-li o božství, míníme božskou podstatu. V božství jsou tři osoby prostřednictvím jednoty své podstaty. Splývají-li jako oddělené osoby a jako bytosti od božského bytí, tu že stávají božstvím. Ne snad, že by božství bylo něco od nich rozdílného. Ale ony samy jsou božstvím, pokud jejich podstata a bytost jest jedna. Splývají v božském bytí, neboť bytí je chápáno jenom tím, kdo je jím sám. A toto bytí setrvává v neotevřeném tichu a jeho činnost je jenom v tom, poznati sebe sama svou vlastní schopností.

Do božství vplynuly tři osoby a staly se nerozdílnou jednotou. Tam vplývá Otec do Syna

a Syn zase do Otce. Jak náš Pán Ježíš Kristus pravil: „Kdo mne vidí, ten vidí mého Otce, neboť můj Otec je ve mně a já v něm!“

A oba vtékají do Ducha Svatého a Duch svatý zase do nich. (Jak řekl náš Pán Ježíš Kristus: „Já a můj Otec máme jediného ducha.“)

Ale právě při tomto vtékání do sebe vyslovuje Otec Slovo, čili Syna a vyslovuje se v Synu pro všechny tvory. A když se zase vrátí do sebe, tu vyslovuje se pro sebe. Tím tento tok do sebe vytekl — jak praví sv. Dionysius.

A tak toto vtékání do sebe v božství je zároveň mluvením beze slova, zvuků, slyšením bez uší, viděním bez očí. Každá osoba se beze slova vemlouvá do každé druhé, což jest vtékáním, ve kterém nic nevteká.

Dovolte mi vysvětliti to na ušlechtilé lidské duši.

Duše především ukazuje podobenství onoho vtékání do sebe. Vždyť její vyšší síly a její prostá přirozenost mají jednotné určení. Každá její síla vtéká do druhé a vemlouvá se do ní zároveň beze slova a zvuku.

Blažená je duše, která při tom vstoupí do nazírání věčného světla!

Dobře, a nyní se můžete tázati, jak je to s tvůrčí mocí osob. Zdali jim přísluší v jejich vlastnosti jako osobě, anebo z moci jejich přislušenství bytostí božské.

K tomu lze odpovědět: Ti tři jsou jenom jeden Bůh. Ne snad, že by jeden byl zde a druhý jinde! Jsou spíše jedné podstaty a jedné bytosti a jenom jeden. Působení ovšem přináleží trojici a nikoliv jednotlivé osobě.

Ale k tomu je třeba vysvětlení a pochopíte je přesně!

Veškeré mluvení se obrací v nemluvení. Tímto způsobem jsou osoby ztělesněním božské bytosti.

„Jak můžeme to nazývat nazpět vzetím sebe?“

Poněvadž zde není ani nic, co by nového přistoupilo, ani nic, co již zde bylo. Prostřednictvím tohoto návratu do božské jednoty má trojice v každé osobě stejnou moc tvůrčí a vytvořila veškerá svá díla, aniž se sama pohnula, anebo aby byla věcmi nějak dotčena.

Ještě něco ke slovům: „Tři osoby jsou jedním vtělením bytostí!“

Tím je vyjádřeno dvojí. „Ony jsou.“ Tím je každá osoba výslovně jmenovaná jako vlastní bytost. Avšak: „Jsou vtělením bytostí.“ Tím je vyjádřeno, že také tři osoby a jediná podstata božská tvoří jedinou vlastní bytost.

Hleďte, v tom ztělesňují osoby jednu bytost, že každá vlastní postava anebo osoba má stejnou tvůrčí schopnost. Tato schopnost přísluší trojici jen proto, poněvadž jejich podstata a bytost jest jednota. — O tom jste již slyšeli dosti.

„Dvojí lze u Boha rozeznávati: bytost a podstatu. O tom bych, pane, slyšel rád poučení.“

Bytost jest čistý vztah k sobě samému, podstata naproti tomu je společná osobám. A přece jest oboje jenom jedno.

„Nejlepší přáteli, při lásce boží, pověz mi o tomto rozdílu více!“

Rozumnějte mi o tom s osvíceným smyslem a s pozdvíženým duchem hleďte — Bůh, jak je sám o sobě, má bytost a tato bytost sídlí v uzavřeném tichu. Proto je něčím nepohnutelným. Tato bytost nemluví, nemiluje a nevytváří. A přece jenom pohybuje pohyblivým!

Tento rozdíl mezi nepohnutelným klidem a pohybováním nepadá zajedno s rozdílem mezi božskými osobami a božskou podstatou — osoba a podstata představují jenom jedinou bytost — to je právě rozdíl mezi bytostí a podstatou.⁶⁸⁾

⁶⁸⁾ Tyto poučky Mistra Eckeharta budou se zdáti mnohým čtenářům obtížné a mnohým snad budou i neztravitelné. Ale ubezpečuji každého, že pro mystika je nesmírně důležité, aby o Bohu věděl pokud možno nejvíce, pokud zevní rozum jen může chápati, neboť tím se právě zevně k Bohu přibližujeme a připravujeme se k jeho pozdějšímu přijetí. Indové mají celé veliké svazky o těchto božských věcech v Upanišádách, ve Védách a v jiných spisech, kde vše to je podáno slohem mnoho obtížnějším a pro Evropany velmi málo srozumitelným. Ubezpečuji však, že vše to, co je o Bohu psáno v indických spisech, kryje se dokonale s tím, co zde předvádí Mistr Eckehart. Pozn. překl.

Ale co je božská přirozenost, o tom nepadla nikdy ani kapka do stvořeného rozumu! Jeden Mistr se vyjadřuje:

„Božská podstata je krásá!“

A já k tomu dodávám: Také z krásného rozkvétá lesk a odlesk: tu září Osoby jedna druhé a sobě samé. V tomto světlaplném rozstoupení dokonává se teprve krásá.

„Dobře tedy! Prohlašuji, že jsem uspokojen. Ale jak je to s věčným Slovem, které Otec vyslovuje. Platí to o něm pokud zůstává v bytosti?“

Nikoliv!

„Platí to o něm jako o osobě?“

Nikoliv!

„Platí to o pouhé podstatě Otce?“

Sv. Augustin zde podává pět porovnání, která jako by vyšla z úst našeho Pána Ježíše Krista:

„Přišel jsem jako slovo ze srdce, ze kterého bylo promluveno. Přišel jako záře ze slunce. Přišel jsem jako teplo z ohně. Přišel jsem jako vůně z květiny. Přišel jsem jako potok z věčného pramene.“

Tak je také věčné slovo vysloveno v osobě Syna a je přece zároveň jako Bůh se svou přirozeností v božské podstatě, kde zůstalo!

„Dobře tedy! Svaté nauky praví, že Bůh jest ve všech věcech. Je Bůh ve své přirozenosti ve všech věcech?“

Nikoliv!

„Je jako osoba ve všech věcech?“

Nikoliv!

„Jak je tedy ve všech věcech?“

Hleďte, pokud osoby zůstávají v jednotě božské přirozenosti, tu osoby a přirozenost mají jenom jedno určení — jsou výlučně božskou bytostí. A jako taková bytost jest Bůh ve všech místech a všude celý. Poněvadž Bůh jest nerozdělitelně jeden, tak také veškeré věci a veškerá místa jsou jediným místem božím. Tak jsou veškeré věci plny Boha — jsou plny jeho božské bytosti bez přestání.

Jest třeba poznamenati trojí věc o božské bytosti. Je nutno nejdříve říci, že je to právě, co veškeré věci obsahují. Tam je Bůh svou božskou bytostí ve všech věcech a udržuje je.⁶⁹⁾

Ale v duši je božství svou podstatou a také svou bytostí. K tomu je živým svědectvím náš Pán Ježíš Kristus, který byl Bohem a člověkem. Dal nám svoje vysoké tělo, a kdo je důstojně přijímá, ten přijímá s božskou osobou, totiž Synem zároveň božskou podstatu a přijímá tak zároveň podstatu lidskou a božskou.

Proto je Bůh určitě tam, kde je důstojně přijímán. Na tom spočívá také to, že v duši Bůh sama sebe miluje.

⁶⁹⁾ Kdyby toho nebylo, tu veškeré věci by okamžitě přestaly existovati. Vždyť ve všech věcech Bůh nepřetržitě působí. A také člověk by okamžitě přestal existovat, kdyby v něm Božství neustále nepůsobilo.

Pozn. překl.

Budete se tázati: Jak se tam může Bůh sám milovat? Když Bůh jest ve všech bytostech, zůstává přece u sebe. A když je u sebe, je také pro sebe. Proto je i když je ve všech bytostech, přece jenom sám pro sebe. A proto miluje sama sebe, svým vlastním já, ve všech bytostech!

Za druhé jest Bůh sjednocená hmota. To existuje jako takové jenom samo sebou a ne prostřednictvím něčeho jiného. Kdyby se to dělo prostřednictvím jiného, tu tomuto jednomu by se musilo projevovati ještě to druhé. Ale to se neděje. Naopak — je v tom taková hloubka a ticho, že ze sebe božství vůbec nemůže nic projevovati.⁷⁰⁾

Vizte tedy! Ačkoliv Bůh je všemohoucí — lze z toho přece jen poznati, že právě jeho nemohoucnost jest jeho nejvyšší mocí: jednota jest božské přirozenosti tolik jako prostá bytost. A toto jedno ze sebe sama je neschopno projevovati se. V tom jest jeho nemohoucnost a tato nemohoucnost je samou jednotou. Ale tato jednota jest právě největší mocí Boha. Poněvadž tato jednota nemůže sama sebe nebo svou bytost projevití, přijaly to tři osoby, které v jednotě své podstaty a své bytosti mají stejnou

⁷⁰⁾ Tyto rozdíly se týkají Boha projeveného, jemuž říkají Indové Brahma a Boha neprojeveného, jemuž říkají Parabrahma, který je nepohnutý a nepoznatelný a jenž nemá vůbec žádných vlastností. Pozn. překl.

moc. A nikomu to tak neprojevily jako sobě, poněvadž každá jednota bytosti je zároveň bytostí svou.

Za třetí sjednocuje a uzavírá bytost všech v sobě. V tomto uzavírání všeho ztratil Bůh Otec svoje jméno, aniž však při tom by přestal jako osoba býti Otcem. Totéž platí o obou druhých osobách.

V tomto uzavírání všeho rozplývá se ve všem, neboť vše v sobě všechno uzavírá. Ale pro sebe zůstává vše neuzavřeno.

Nyní vzniká otázka, jak prvé vše v sebe uzavřelo?

Následující je odpověď:

Veškeré věci jsou — ve své konečné podobě — vypuštěny do času a při tom — v nekonečném tvaru — zůstaly ve věčnosti. Tam jsou Bohem v Bohu.

Použijte podobenství. Představte si mistra, který by měl v sobě veškeré umění. Kdyby takový z každého svého umění provedl nějaké dílo, tu přece by celé svoje umění uzavíral v sebe. V mistrovi jsou veškerá jeho umění také mistrem. A tak ono prvé uzavírá v sebe praobrazy všech věcí. To znamená, že věci jsou Bohem v Bohu.

„Ale jakým způsobem vtékají věci zase do svého pramene?“

To se děje takto: Když jsou veškeré věci přijaty do lidské přirozenosti, tu všechny mění

jméno a jsou zušlechtěny, neboť tam ztrácejí svou vlastní přirozenost a dospívají k svému původu.

To se děje dvojím způsobem. Předně má lidská přirozenost schopnost činností ducha provést toto zušlechtění, neboť v činnosti ducha vtéká duch zpět do svého prapramene.

A za druhé: co člověk jako nápoj a potravu do sebe přijímá, to se mění v něm nějak v maso a krev. Je vírou křesťana, že toto tělo posledního dne má zase vstáti. Pak vstanou také všechny věci ne samy o sobě, ale v tom, který je v sebe proměnil. Tam budou také zduchovněny, a bude jenom jeden duch, a věci vtekou s duchem zase do prapramene.

Z toho vidíme, jak v božské přirozenosti každý tvor dostává charakter věčnosti. Z toho vidíme také věrnost, dobrotu a celou lásku boží, neboť Bůh nechce, aby nic, co patřilo jeho věrnému sluhovi, bylo vyloučeno. Chce ho k sobě vzít celého a úplně.

A proto uzavřel vše ve všem. Je to vše jednota, je to jediné ve všem.

Dále zní otázka: „Jak si máme mysliti, že byla druhá osoba, Syn, vyslán do čistého těla Marie, a že vzal na sebe lidskou přirozenost a při tom nikdy nepřestal být uzavřen v klínu Otce?“

O tom lze říci toto:

Bez přestání rodí Otec Syna, rodí ho a bude ho roditi, a toto rození bylo u Otce věčné. Proto, když Syn přijal lidskou podstatu, tu také v onom okamžiku ho zrodil Otec. To jest jedna odpověď.

Rozumějte tomu ještě v jednom smyslu. Syn je sebepochopení Otce a je v Otcí — tvůrcí všech věcí. Proto, kdyby tento tvůrce nebyl činný od věčnosti, tu Otcí by bylo nemožno v onom určitém okamžiku něco způsobiti. Zatím kdy boží Syn přijal na sebe lidskou podstatu v Mariině těle, byl zároveň v Otcí tvůrcem všech věcí. To je druhá odpověď.

Nyní přijměte to za třetí ještě v jiném smyslu.

Syn má účastenství na bytosti božské, právě tak jako Otec a Duch Svatý, neboť všichni jsou v tom společně. Proto je také Syn v poměru k této jednotné podstatě a bytosti něco uzavřeného: jednota je to, co objímá a zavírá a osoby jsou jí uzavřeny.

Ačkoliv osoby ve svém rozstoupení každá se může uplatnit jako vyslovená zvláštní osobnost, tu přece jenom v tomto objetí a uzavření jí přísluší jediná vlastnost, totiž vlastnost božské podstaty.

A konečně Syn má tuto vlastnost s Otcem a Svatým Duchem společně, tvoří s nimi, po něvadž jest s nimi uzavřen, společně vlastní a jedinou bytost.

Takovým způsobem se stalo, že Syn nebyl ani hodinu odloučen od Otce. Tím končím toto trojnásobné odpovědění otázky.

Že Bůh ve svém čistém božském lesku ne-
utrpěl nikdy ani přídavku, ani odnětí něčeho,
to vychází zřetelně najevo z těchto výkladů.

Tolik o poznání Boha, jakož i o ušlechtilém
vzdělání duše.

III. O sjednocení Boha s duší.

Promluvmе si nyní о sjednocení duše s Bohem. Jeden směr mezi Mistry učí, že nic tak ne sjednocuje duši s Bohem jako poznání.¹¹⁾

Naproti tomu tvrdí jiní totéž о lásce. A zase třetí směr učí, že nic tak ne sjednocuje s Bohem jako skutečné procítění.

Otažme se nejdříve, v čem každá tato činnost má svou podstatu.

Nuže, nejdříve každá stojí pro sebe. Avšak v nejvyšší činnosti své zvláštní vlastností přibližuje se každá druhé tak blízko, že lze skoro říci, jako by byly jedinou věcí, která je trojnásobná, a přece má jedinou podstatu!

Není tomu tak úplně, ale na vrcholu vlastní účinnosti jako přibližování se k Bohu, pozvedá poznání lásku a láska zase cit. Při tom však každá tato činnost je ve svém zvláštním stavu. Poznání zušlechťuje duši k Bohu, láska spo-

¹¹⁾ V Indii nazývají tento směr Džnana jóga.

Pozn. překl.

juje ji s Bohem, a skutečné procítění ji v Bohu zdokonaluje.

Tato trojí činnost dopouští, aby duše vyrostla z časnosti do věčnosti. Zde stojí Duch v dokonalé čistotě a požívá ve svém praprameni každou radost.

Tak tedy láska a sladkost procítění vylákala ducha ze sebe — a sice pouhou jiskérkou, která je v něm.⁷²⁾

Jakou slast má tam duše? O tom mohu říci jen tolik: Pohled, který nepřetržitě z ducha vniká do pouhého božství a tok, který nepřetržitě z božství vtéká do obnažené bytosti ducha, jest jenom tvořením, které ducha přetvoří úplně v Boha a spojuje ho s ním, takže jako stejný přijímá od stejného.

Jakou rozkoš duch cítí v tomto přiblížení, to nelze vůbec pochopiti. Také nemohu o tom říci nic jiného, nežli že duch je zde postaven na vrchol své moci a nádhery.

Nyní lze říci:

„To je vše krásné a dobré, milý příteli, ale jak dospěji k této dokonalosti, o které jsi psal?“

Hleďte, to se děje takto: Bůh je tím, čím jest. A to co jest, to je také moje. A co je moje, to miluji. A co miluji, to mně miluje také a

⁷²⁾ Touto jiskérkou míní onu jiskru boží, která je v duchovním srdci každého člověka a jež musí býti rozdmýchána mystickou koncentrací v plamen.

Pozn. překl.

přitahuje mne to do sebe. A co mne do sebe vtáhlo, to jsem více než já sám. Tedy milovati musíte Boha, pak budete také Bohem v Bohu.

Dále o tom nechci mluvit. Ale chci vám ještě něco říci o ctnostném životě, abyste věděli, jak můžete dospět k tomuto spojení.

Kdo chce přijít k Bohu, ten musí mu za vše, co Bůh mu učinil, dát náhradu. K tomu potřebuje ctnosti, která se jmenuje spravedlnost. V této jsou zahrnuty ctnosti veškeré. Dále musí být prost a svoboděn zevně i vnitřně.

V čem záleží svoboda zbožného člověka? V tom, že sám není pro sebe nic, že také pro sebe o nic nežádá, jenom to, aby veškerá jeho činnost byla chválou boží.

Dvoji druh svobody pozorujte na takovém ochotném chudém. Nejprve se vzdávají radosti, statků a světských poct a sestupují dolů, do údolí pokory. Tím stojí ochotný chudý v zevní svobodě a nehledá již útěchy u věcí pomíjejících. Pak následuje trpkost a opovržení se strany světa.

Avšak, milé děti, stůjte pevně v údolí, do kterého jste sestoupili, a když vámi opovrhují děti světa, nepadejte. Stůjte pevně v Kristovi, nemyslete na sebe a vezměte si k srdci slova, která řekl náš milý Pán Ježíš Kristus:

„Sluha není nad pána. Nenáviděli vás svět, tu vězte, že Mne nenáviděl dříve než vás!“

Naopak máte vše to přijímati od Boha s vroucím díkem, ba máte si pomyslit, že toho nejste hodní. Pak teprve jste se vzdali sami sebel

Dále řekněme něco o svobodě ducha:

Člověk má býti tak svobodný, že v sobě ne-
nalezne žádné viny ani nedokonalosti. Za druhé
má býti tak svobodný, že nelze k ničemu, co má
jakékoliv jméno a že také nic nelpí na něm.

A dále má býti ještě svobodný tak, že při
všech svých skutečích nepohlíží na nějakou od-
měnu od Boha, nýbrž jen na to, aby tím Bůh
byl oslaven.⁷³⁾

A jako poslední a nejvyšší jest, že má býti
tak svobodný, aby zapomněl svého vlastního
já a aby se vším, čím je, vtekl zase do bezedné
propasti svého prapramene.⁷⁴⁾

Tak to činí ochotní chudí, kteří sestoupili do
údolí pokory. Oni se řídí vlastně slovem našeho
Pána:

„Kdo chce přijíti ke Mně, vzdej se sama
sebe a zvedni svůj kříž a následuj Mne!“

Ti, kteří se vzdají sami sebe a jdou za Bohem,
zproštění všeho, mohou věděti, že Bůh nemůže
jinak, nežli že musí svoji milost nalíti do jejich
duše, která ve své lásce sama sebe zničila. A

⁷³⁾ Stejným způsobem se vyjadřuje indický Mistr
Rama Krišna. Pozn. překl.

⁷⁴⁾ Mistr Eckehart užívá rád tohoto výrazu bezedná
propast, která je symbolem Boha, zvláště u křesťan-
ských i pohanských gnostiků. Pozn. překl.

Bůh nalévá také do duše svou milost, a omilostňuje a naplňuje ji sám sebou.

A tu ozdobuje Bůh duši sebou, tak jako zlato ozdobujeme drahokamem. Potom pozvedne duši, aby spatřovala jeho božství. To se děje ve věčnosti a nikoliv v čase.⁷⁵⁾

Avšak již v čase měla duše předchůť o tom a sice v oněch věcech, o nichž jsem zde mluvil a které se týkají svatého života. To jsem učinil proto, abyste věděli, že nikdo nemůže dojít ke své dokonalosti, pokud se týká poznání, jako života, leda že by sledoval předobraz ochotné chudoby, anebo — když by vnitřně se již rovnal takovým chudým. To je pro všechny lidi nejlepší.

A nyní chvalme Boha a jeho věčnou dobrotu a prosme Ho, aby nás při našem konci vzal k Sobě! K tomu nám dopomoz Otec a Duch Svátý. Amen!

⁷⁵⁾ To se také neděje v našem prostoru, nýbrž mimo prostor, totiž na jiné čili božské úrovni. Pozn. překl.

O vidění Boha a věčné blaženosti.

„P a n e, v e T v é m s v ě t l e s p a t ř í m e s v ě t l o !“ praví král David.

Mnoho se mluví mezi Mistry, jakým způsobem může člověk Boha vidět. Obecná nauka praví, že se to musí státi „ve světle slávy“.

Ale toto pojetí nezdá se mi ani udržitelným, ani takovým, aby nebylo proti němu námitky. Již dříve jsem při některé příležitosti vyvodil, že člověk má v sobě „jisté světlo“, totiž svůj činný rozum: a tento rozum má býti oním světlem, kterým člověk spatřuje, jakmile zažije spásu, Boha. To chtějí následovně dokázati:

Jako stvořená bytost, kterou člověk je, nalézá se ve stavu veliké nedokonalosti, takže od přirozenosti nemůže jinak Boha poznati než způsobem tvorů, (totiž prostřednictvím obrazů a forem, jak jsem to před časem dokázal). Sama ze sebe a jsouc opatřena jenom onou přirozenou schopností, nemůže duše vystoupiti. To se musí

státi naopak schopností nadpřirozenou, právě „světlem slávy“.⁷⁶⁾

Naproti tomu všimněte si pojetí, které vám chci teď přednésti.

Sv. Pavel jednou pravil: „Z milosti boží jsem to, co jsem!“ (Řekl jenom, že je to z milosti boží a nikoliv, že sám je milostí, což jest dvojí!)

Je dokázána věta, že vždycky forma poskytuje hmotě její podstatu. Pokud se týká milosti, o tom Mistři uvádějí různé výklady. Já pravím, že milost je docela něco jiného než „světlo“, které z podstaty Otce bezprostředně proudí do duše. Je to nadpřirozená forma pro duši, jejímž prostřednictvím dává Otec duši nadpřirozenou podstatu.

⁷⁶⁾ To je názor theologů, který právě Mistr Eckhart potírá. I když theologové se opírali při tom o výroky mnohých světců, kteří skutečně Boha spatřili, chybovali ve svých výkladech, protože ani světec sám, pokud nedosáhl naprostého osvícení nebo pokud jeho duši nebylo dovoleno, aby se obírala těmito tajemnými předměty, nevěděl a nemohl vědět a tudíž také nemohl vyložit, jak a čím Boha spatřuje. Tak jako člověk, když se dívá na přírodu, neví, jakým způsobem se děje jeho vidění, není-li anatomem a nezná-li průběhu celého takového postupu (ačkoliv ani lékařství neví na př. dodnes, jak se to děje, že vidíme obrazy správně) — tak jak věci stojí a leží, ačkoliv na naši sítnici dopadají obrazy čočkou našeho oka obráceně, tak jako obrazy ve fotografickém aparátu na matné desce. Kde a jak se děje toto převrácení, toho věda dosud neví, tak také ani světec nebo mystik nemůže říci, jak spatřuje Boha nebo věci božské.

Theologové chtějí ovšem všechno vykládati a čini tak zevním rozumem, který, jak víme, je nedostatečný a vede k chybným závěrům. Pozn. překl.

Ačkoliv také já jsem toho názoru, jak jsem se také vyslovil, že duše ze sebe, ze svého přirozenéh opůsobení nemůže vystoupiti, tu může to přece jenom silou milosti, která jí poskytla nadpřirozenou podstatu.

Ale musíte při tom mítí stále na paměti, že milost sama nezpůsobí nic. A právě tak nevyzvedne duši nad veškeré její působení.

Milost je sice dána jenom té bytosti, ale přijata je také do schopností duše. Neboť má-li při tom duše vůbec něco činit, tu potřebuje k tomu milosti, aby silou milosti mohla vystoupiti nad svoje vlastní působení, jako na př. poznání nebo lásku.

A když duše právě ještě chce provéstí vyšínutí se nad sebe a vstoupiti do nicotnosti sebe samé a svého vlastního působení, tu to činí „z milosti.“

Naproti tomu býti sám „milostí“ znamená, že duše toto přemožení sama sebe a vystoupení nad sebe již skutečně provedla a že se dostala na jinou stranu, že jediné ještě stojí v čistém bezurčení a že ví jen sama o sobě — tak jako Bůh!

Buďte tím jisti, tak jako že Bůh žije, že pokud může duše ještě o sobě věděti, že je tvorem a přirozenou věcí, a účinkovati tak, že dotud nebyla sama ještě „milostí“ — ale ovšem může „mítí milost.“

Neboť k tomu patří, aby duše všeho působení vnitřně i zevně byla tak prostá, jako je milost, která nezná žádného působení.

Je to totéž, co praví sv. Jan: „Nám je dána milost k vůli milosti!“ To znamená, že nejdříve jsme obdrželi milost, abychom se stali pak sami „milostí“. Nejvyšší výkon milosti je to, že do duše vnáší právě to, co je sama!

Milost oloupí duši o její vlastní působení, ale také ji oloupí o vlastní její bytost! V tomto předhouění sama sebe povznese se duše nad „přirozené světlo“, které náleží jedině tvorů a vstoupí v bezprostřední styk s Bohem.⁷⁷⁾

⁷⁷⁾ Přirozené světlo jest zevní lidský rozum. Jakmile je duše zasažena milostí boží, tu se úplně proměňuje ve svém nitru a sice tak mocně, že často se proměňuje i zevní člověk. Duše omilostněná jinak myslí a jinak jedná než duše bez milosti. Protože milost je zvláštní magická síla, seslaná Bohem, nelze ji člověku pochopiti a ani duše sama, pokud se nepovznese k Bohu, ne chápe, co se s ní děje, ale při tom již od počátku ví, že obdržela něco, co dříve neměla. U mystiků je milost známa v rozmanitých tvarech. A my víme, že milost sestupuje někdy zcela náhle na člověka „nehodného“, totiž v očích lidí nehodného, ale v očích Boha, který vidí naprosto správně, ale ne klaně jako lidé, je tento člověk hoden oné milosti, která mu byla seslána. Milostí jest nesmírně mnoho druhů. Jsou milosti malé a veliké. Na př. jsou dva manželé, muž je mystikem a cvičí několik let, ale žena se proti tomu staví, nechce čísti jedině mystické knihy a někdy se dokonce rozhořčuje nad mužovým počínáním, nebo se mu i posmívá. Náhle však jednoho dne je zasažena milostí, aniž věděla jak a proč, a počne sama cvičiti a obdrží často zakrátko větší výsledky než její manžel. Takové věci se dějí mezi mystiky u nás denně. Uvádím to jen jako malý příklad pro poučení čtenářů. Pozn. překl.

Záleží inně na tom, abyste mi teď dobře rozuměli, poněvadž chci jednati o jedné myšlence, o které jsem dosud nikdy nemluvil.

Dionysius se jednou vyjádřil: „Jakmile Bůh přestal existovati pro Ducha, tu také ihned pro něj neexistuje věčný praobraz, který jest jeho věčným původem.

Tvrdil jsem a tvrdím ještě, že Bůh ve věčnosti vykonal jenom jedno dílo. V tomto díle učinil pro sebe také duši. Ale duše přes to vystoupila z tohoto věčného stavu do bytosti tvora a tak se stala Bohu nepodobnou a odcizila se vlastnímu obrazu. A přece jenom dříve tato duše svým bytím jako tvor učinila Boha, takže toho nebylo dříve, dokud duše se nestala stvořením.

Před nějakou dobou jsem se vyjádřil: „Bůh je Bohem, jehož jsem já příčinou!“⁷⁸⁾

Bůh existuje z duše. Ale že je božstvím, to má ze sebe. Neboť než jste byli tvorové, tu také Bůh nebyl Bohem, ale byl božstvím, neboť toho nemá z duše.⁷⁹⁾

Naleznesli Bůh zničenou duši — která prostřednictvím milosti se stala ničím, pokud se týká jáství a vlastního působení, tu Bůh (mimo

⁷⁸⁾ Zde musíme velmi přesně rozeznávat. Mistr chce tím říci, že Boha, tak jako jej máme v představě, vytvořili lidé nebo tvorové, když již byli stvoření. A že takový Bůh, jak si ho představujeme, před tím nebyl. Podobnou nauku čteme také v indických spisech. Další bude jasno.

Pozn. překl.

milost) působí v takové duši své věčné dílo a pozvedne ji tím ze života tvorstva.

Tím ale zničí Bůh sama sebe v duši, a ona pak není již ani Bohem, ani duší. Buďte přesvědčení, že je to vlastnictví boží, když duše dosáhla tohoto stavu, kde se stala schopnou strpěti působení Boha, tu je také vedena k tomu, aby již neměla Boha!

Pak je zase věčným praobrazem, ve kterém Bůh se věčně zří, pak je zase: jeho věčným Slovem.

Když tedy Dionysius praví: „Bůh již pro ducha není!“ tu je tím míněno to, co jsem právě vyvodil.⁸⁰⁾

Nyní se lze tázati, zdali duše, jak zde stojí, když se stala zase svým věčným praobrazem —

⁷⁹⁾ Tímto pojmem božství míní právě Mistr Eckehart Parabrahma, totiž Boha neosobního, který nemá ani tvaru, ani jména, o němž podle indických spisů nelze ani říci, jestli nebo není-li. Naproti tomu pojem „Bůh“ vznikl právě činností duše, totiž její představou. To je Bůh s tvarem, jak píše Rama Krišna a jeho tvarů je nespoččetně. Ovšem, pokud se týká poměru člověka k Bohu s tvarem nebo k Bohu bez tvaru, je snadnější pro mystika obracet se k Bohu s tvarem, protože naše představa nám zde podává obraz, čímž je mystická koncentrace nesmírně usnadněna. Soustředovati se na nic je mnohem obtížnější než soustředovati se na jakýs koliv obraz boží. Je však důležité vědět, že výsledky jsou v obou případech absolutně stejné.

⁸⁰⁾ Jakmile duše zničí svoje zevní já a přestane sama působiti, vzdajíc se naprosto své vůle, tu vstoupí do ní Bůh a duše je pak oloupena o veškeré dřívější obrazy Boha a pozná vlastní božství, čímž právě zase pozná zase svůj praobraz a stává se sama božskou.

Pozn. překl.

zdali to je oním světlem, které míní David, „ve kterém má zříti světlo věčné“?

I odpovídáme: Nikoliv! Duše nemá při tomto světle zříti světlo věčné, které jí má dáti spásu.

Neboť tak praví Dionysius: „Také jeho věčný praobraz bude duchu zničen.“

Chci to vysvětliti, abyste tomu přesně rozuměli. Jakmile jednou duch se vyšine sám nad sebe, když se stal ničím svou tvůrčí silou a tím, jak jsem shora vysvětlil, se zbavil také Boha, tu také duše, která se zase stala svým věčným praobrazem, právě prostřednictvím tohoto praobrazu prolomí bytost, pokud se jí představuje, do Otce, to je smysl tohoto místa. A právě tak vtékají v duši rovněž některé věci zase do Otce, který jako počátek svého věčného Slova je rovněž počátkem všech tvorů.

Nyní se lze tázati, zdali toto světlo, totiž Otec, je tím, kterým Duch má zírati na světlo věčné. A já odpovídám: Nikoliv!

Nyní mně však sledujte přesně!

Bůh působí a stvořil všechny věci. Božství nepůsobí a neví nic o nějaké tvůrčí činnosti. Ve vztahu k mému věčnému obrazu není Bůh Bohem, neboť zde se nelze na něj dívat jako na Stvořitele. Ale ovšem stojí tu má duše v stejném poměru k Otci.

Neboť můj věčný praobraz (nebo hledě k božství „Syn“) je ve všech směrech rovný Otci.

Ale jedno místo v Písmu praví: „Nic se Bohu

nerovná! Aby se mu mohla duše rovnati, musila by se duše státi ničím.“ Tento výklad je zcela správný.

Ale my chceme říci: Kde je rovnost, tam není jednota, neboť vyrovnaní jest oloupení jednoty — a kde je jednota, tam není rovnost, neboť rovnost zůstává v rozdílu a ve mnohosti.

Tam, kde je stejnost, nemůže býti jednotnost!

Nejsem sám v sobě stejný, neboť jsem jedno. Jsem jedno a totéž, čím jsem. Tak také Syn v božství, pokud jest Synem, je Otci roven, ale není s ním zajedno. Kde Otec a Syn jsou jedno, tam již není stejnosti a to je v jednotě božské podstaty.

V této jednotě nevěděl nikdy Otec o svém Synu, ani Syn o svém Otci, neboť tam není ani Syna, ani Otce, ani Ducha Svatého. Když tedy došla duše až k Synovi — k svému věčnému praobrazu, ve kterém se rovná Otci, tu prolomí věčný praobraz a kráčí se Synem přes veškerou rovnost ven a vezme jednotu — s božskými osobami — nebo zmocní se jednoty. To je jednota podstaty božské.

„Pane, ve Tvém světle máme spatřiti světlo!“ řekl David.

To znamená: Se světlem božské bytosti jednoty máme spatřiti božskou bytost a veškerou jeho dokonalost, jak se projevuje v rozestoupení se osob a v jednotě podstaty.

Sv. Pavel praví: „Máme býti proměňováni z jedné jasnosti do druhé a máme Jemu býti rovni.“

To znamená: Ze stvořeného světla budeme proměněni do nestvořeného lesku božské bytosti. A pak: „Budeme tím, čím On jest.“

V Něm jsou veškeré věci život, praví svatý Jan. Když se Otec dívá na svého Syna, tvoří se v Synu veškerí tvorové jako něco živoucího. To jest pravý život tvorů.

Ale nyní praví Jan na jiném místě: „Blahoslavení jsou mrtví, kteří se v Bohu zrodili!“

To se zdá býti velkým zázrakem, že má býti smrt v tom, který sám o sobě řekl, že je životem. Ale zbystřete svůj rozum! Duše prolomí svůj obraz a padne do čistého nic svého věčného obrazu: A to se jmenuje „smrtí ducha“!

Smrt není nic jiného než oloupení o život. Když duše pochopí, že vše určité, věčný obraz, učiní jednotu něčím různým a odpoutaným, tu dokoná duch ve prospěch svého věčného praoobrazu smrt svého já. A prolomí také ještě věčný praoobraz, a zůstane sám v jednotě své božské podstaty.

To jsou „blahoslavení mrtví, kteří v Bohu zemřeli.⁸¹⁾

⁸¹⁾ Zde mluví Mistr o mystické smrti, která zničí zevní já tak, aby místo něho mohlo vstoupiti do duše božství.
Pozn. překl.

Nikdo nemůže být v božství pochován a spasen, kdo dříve pro Boha nezemřel, a sice v ustoupení do svého věčného praobrazu, jak jsem dokázal.

Naše víra praví: „Kristus vstal z mrtvých.“ Kristus vstal z Boha do božství, do jednoty božské bytosti. A tak se stalo s duší Kristovou a tak se všemi rozumnými dušemi. Když také zemřeli svému věčnému praobrazu, tu přece jen vstanou z mrtvých do božství a tam nahoře požívají veškeré dobro, celou náplň božství bytosti — kde pak Duch je spasen!

Nyní slyšte o zažití spásy! Jenom Bůh je věčně blažen sám v sobě. A někteří tvorové, které má učiniti blaženými, musí dosáhnouti stejné blaženosti a sice tím způsobem jako Bůh.

Buďte přesvědčeni, že v této jednotnosti Bůh vykročí přes veškeré bytosti, ba i přes vlastní věčnou bytost, přes celý stvořený svět a přes veškerou rovnost, kterou má ještě s Otcem ve svém věčném obraze a že s Otcem se vyšvihne na druhou stranu do jednoty božské podstaty, kde Bůh se chápe jako něco pouze prostého!

V tomto zážitku nezůstane již duch tvorem, neboť on sám je teď „spásou“, je bytostí, je stejné substance s božstvím a je zároveň blažeností svou vlastní a všech tvorů.⁸²⁾

A já tvrdím: že i kdyby Bůh učinil něco, co nemůže, a kdyby dal Duchu věčnou blaženost pocítiti v dokonalé skutečnosti, když by Duch

byl ještě tvorem, tu by nebylo možno, aby Bůh zůstal v Bohu a aby přece jen byl Duch ve věčné blaženosti nebo tam zůstal.

Někdo, kdo by byl v nebi a všichni svatí by se mu jevíli každý podle své blaženosti, nemohl by přece nic říci o žádném světcí, nýbrž jedině o Bohu. Spása je vždycky Bůh a každý, kdo je spasen, zažívá spásy, čili Boha, a božskou bytost, ba i božskou substanci.

Svatý Pavel praví: „Kdo praví, že něčím je, když přece není ničím, klame sama sebe.“

Při zažití věčné blaženosti stává se člověk ničím a vše stvořené se stane také ničím. K tomu připojuje Dionysius: „Pane, doved' mne tam, kde ty jsi ničím!“

To znamená: Doved' mne pane tam, kde přesahuješ stvořený rozum!

Bůh, jak praví svatý Pavel, sídlí ve světle, do kterého nikdo nemůže vniknouti. To znamená, že Boha nelze poznati v nějakém světle stvořeném.

Dionysius praví, že Bůh je nic. Tím můžeme rozuměti totéž, co vyjadřuje sv. Augustin slovy: Bůh je vše.

⁸²⁾ Jakmile se někomu podaří dosáhnouti tohoto stavu spásy, jsou tím zasaženi všichni ostatní tvorové, neboť taková spása, jak praví Mabel Collinsová na jednom místě, je událostí kosmickou, kterou pocítí všechny světy a všichni tvorové. Celý vesmír je tím posunut o krok blíže k Bohu, a jestli jeden člověk spasen, je to zároveň danou jistotou, že všichni ostatní lidé budou a musí býti také spaseni. Pozn. překl.

To znamená: na něm není nic. A když Dionysius praví, že Bůh je nic, tu je tím řečeno, že při něm nejsou prázdňné věci. Proto musí kluch vykročiti přes veškeré věci a všechnu věčnost, přes postavy a tvárnost, musí vystoupiti sám přes bytí a přes svou jsoucnost v bytí: pak v něm vyjde pravá skutečnost blaženosti, která jako majetek bytosti přináleží tvůrčímu rozumu!

Řekl jsem, že člověk již v tomto životě může spatřiti Boha v téže dokonalosti a týmž způsobem jako po dokončení tohoto života. To se zdá mnohým lidem podivné. Proto se namáhejte, abyste to pochopili.⁸³⁾

Tvůrčí rozum prýští z věčné pravdy a chápe po způsobu rozumu vše to, co chápe Bůh. A právě tak chápe tento ušlechtilý, božský „tvůrčí“ rozum sama sebe jen svou vlastní silou — podle způsobu božího.⁸⁴⁾

Ve prýštění tohoto božského rozumu a v obsahu bytí je tento rozum čistě jen Bohem.

⁸³⁾ To znamená, že adept, který dosáhl v tomto tělesném životě onoho stavu, ve kterém vidí Boha, dochází také spásy právě tak, jako když opustí toto pozemské tělo. Pozn. překl.

⁸⁴⁾ Tímto božským tvůrčím rozumem myslí Mistr Eckehart šestý princip, čili božskou duši nebo buddhi. Je třeba převést si terminologii našeho Mistra na významy, vzaté z indické jógické nauky — pak bude vše čtenáři pochopitelnější. Neuvádím těchto poměrů všude zámyslně, aby se čtenář naučil sám přemýšlet, poněvadž to bude jen k jeho prospěchu. Pozn. překl.

Tvorem naproti tomu jest, když odešel tento rozum k vlastnictví.⁸⁵⁾

A tento rozum jest nyní v nás právě tak slavný jako po ukončení tohoto života.

A nyní se lze tázati nebo říci: „Jaký je tedy rozdíl mezi tímto životem a tím, který přichází po životě tomto?“

K tomu odpovídám: Tento rozum, jemuž věčná blaženost jest vlastní přesně týmž způsobem, jako je vlastní Bohu, je nám teď zahalén. Náš život zde je vždycky tak upraven, abychom Boha — a veškeré věci — chápali podle pouhé možnosti. Po tomto životě, když se zbavíme těla, má se všemožné v nás přetvořiti do plné skutečnosti spásy, jak jest to vlastní tvůrčímu rozumu.

Tato transfigurace čili přetvoření neučiní však zážitek spásy dokonalejším než jest již teď. Neboť tvůrčí rozum v nás nemůže zažítí žádného přídatku, neboť nemá žádné možnosti přijmouti více než to, co chápe již od své přirozenosti.

Proto, ať jsme kdykoliv spaseni, tu veškerá pouhá možnost jest od nás odňata a my v sobě zažijeme spásu naprosto jako něco skutečného po způsobu božské bytosti.

To tedy měl David na mysli se slovy: „Pane, ve Tvém světle spatříme světlo!“

⁸⁵⁾ To znamená, že když božská duše se obrací ke svému já, stává se zase tvorem. Pozn. překl.

S božskou podstatou má také býti veškerá dokonalost božské bytosti naším vlastnictvím, neboť to jest jediné naší spásou — zde jako dar milosti a tam jako úplný majetek!

(Skutkové apoštolů. I., 4.)

Convlescens praecepit eis, ab Ierosolymis ne discederent etc.

Tato slova, která jsem řekl latinsky, jsou textem svátku, a píše je svatý Lukáš a znamená: Že náš Pán, když měl vstoupiti na nebesa, jedl se svými učenníky a nařídil jim, že nemají odejít z Jerusalema, nýbrž vyčkati zaslíbení Otce, které slyšeli z jeho úst, neboť za několik dní měli býti pokřtěni Duchem Svatým.

Lukáš mluví o zaslíbení, o slibu Otce. Také nás se týká, abychom byli pokřtěni Svatým Duchem a abychom od něho přijali možnost sídliti nad časem ve věčnosti.

V časnosti nemůže nám být dán Duch Svatý. Když se člověk odvrátí od věcí pomíjejících a když se obrátí i od sebe, tu teprve chápe smysl světla: Je pod nebesy a pochází přece z nebes!

Ve světle cítí se člověk spokojený. A přece je to ještě něco hmotného — praví se, že je to hmota. Ale kus železa, jehož povahou je padat, zvedne se proti své přirozenosti a zavěsí se na magnetovec jeho ušlechtilou silou, která byla dána kameni z nebes. Kam se kámen obrátí, tam obrátí se také železo.

A právě tak to činí také duch. Neboť duch se nespokojí prostě s pozemským světlem, ale vniká vždy dále skrze oblohu a vniká skrze nebesa, kde otáčením se nebes vše se zelená a kvete jako na zemi.⁸⁶⁾

A přece jen tento duch s tím není spokojen a vniká stále dále, až do víru a prapramenu⁸⁷⁾, kde vzal svůj původ. Tam poznává duch vše mimo veškeré číslo — neboť číslo existuje jenom ve světě času a v nedokonalosti. Nikdo nemá tedy svůj kořen ve věčnosti, neboť jenom ten, kdo se zbavil čísel, tam patří.

Duch tedy musí vystoupiti nad veškeré číslo a musí proniknouti veškerou mnohostí: potom

⁸⁶⁾ Z této poznámky možno souditi, že Mistr Eckhart jako velký zasvěcenec, znal dobře vyšší světy a že věděl, že tam jsou květiny a zelené stromy, tak jako na zemi — jak je to popisováno v pravých okultních spisech. Pozn. překl.

⁸⁷⁾ Podle některých zřeců a mystiků, kteří popisují vyšší světy, existují v nejvyšších nebesích obrovské víry, které proudí z božské bytosti a jež mají tvůrčí síly. Tyto víry jsou ovšem tak jemné, že jich nelze porovnat s ničím pozemským. A přece jenom obsahují hmotu, neboť bez přejemných částic hmoty nic nikdy neexistuje. Pozn. překl.

je proniknut Bohem. A jako proniká mne, tak pronikám já zase jeho. Bůh vede tohoto ducha do své pouště, do své vlastní jednoty, kde je pouze jediný a kde jen sám v sobě žije a sám ze sebe prýští.

Pak duch nemá již žádného proč, kdyby nějaké proč bylo. Tu i jednota by musila mít svoje proč. Tam stojí duch v jednotě a ve svobodě.

Zde praví Mistři, že vůle je jenom tím způsobem svobodná, když ji nemůže nikdo donutit, kromě Boha. Ale Bůh nenutí vůli, nýbrž staví ji do svobody, takže vůle nechce nic, než co jest Bůh a co jest svoboda. Pak nemůže duch chtít nic jiného než to, co chce Bůh. Ale to není žádná nevolnost, nýbrž je to jeho nejvlastnější svoboda.

Ale nyní praví mnozí lidé: „Když mám Boha a božskou lásku, tu mohu klidně učiniti vše, co chci.“

To rozumí tomuto slovu obráceně! Pokud něco můžeš, co je proti Bohu a co je proti jeho přikázání, potud nemáš božské lásky. Svět ovšem můžeš klamat, jako bys ji neměl.

Člověk, který stojí v božské vůli a v božské lásce, má radost ze všeho, co může učiniti, když je to Bohu milé a když může zůstaviti vše, co jest proti Bohu. Je mu právě tak nemožné něco neučiniti, co Bůh chce, aby bylo učiněno, jako zase něco učiniti, co je proti Bohu. Je to

právě tak jako když někomu jsou svázány nohy: jako je mu nemožno chodit, tak je nemožno člověku učiniti něco zlého, kdo stojí v božské vůli.

Kdosi řekl: „Kdyby i Bůh rozkázal učinit něco zlého a vyhnout se dobru, přece bych nebyl s to, abych páchal zlo!“

Neboť nikdo nemiluje ctnost jako ten, kdo je sám ctnostný. A kdo opustil sebe a veškeré věci, kdo netouží po ničem, aby to bylo jeho, a co činí, to činí bez jakékoliv otázky, jenom z lásky, ten je pro tento celý svět mrtev — ale žije v Bohu a Bůh v něm.

Nyní řeknou mnozí lidé: „Vy máte krásná slova, ale my z toho všeho nic nepozorujeme!“

Ale tak žalují i já. Tato zkušenost jest něčím tak vysokým — nebo také obyčejným, že ji nemůžeš koupiti ani za halěr, nebo za dva! Ale měj jediné pravé chtění a svobodnou vůli a pak ti to bude uděleno.

Člověk, který věci v jejich nejnižším tvaru, když jsou smrtelné, opustil, přijme je zase v Bohu, kde jediné jsou zase něčím skutečným. Vše, co je zde mrtvé, je tam živé a vše, co je zde hrubě hmatatelné, je tam, v Bohu, duchem!⁸⁸⁾

A jako když čistou vodu nalijeme do úplně čisté nádoby a necháme ji tiše státi, a když by někdo nad ní sklonil svůj obličej, tu jej spatří

ve vodě tak, jak jest. To je tím, že voda je čistá a tichá.

Právě tak je to se všemi, kteří žijí v klidu, v jednotě a svobodě a — kteří spatřují Boha v míru a klidu. Ale právě tak Ho mají spatřovati v nemíru a v neklidu — pak teprve jsou ve správném stavu! Ale jestliže Ho nalézají obtížněji a v neklidu a v nemíru, tu to s nimi stojí zle.⁸⁹⁾

Komu je den břemenem, praví sv. Augustin, a komu čas pomalu ubíhá, ten nechť se obrátí k Bohu, kde není nic „příliš dlouhého“, po něvadž tam veškeré věci jsou v klidu.

Náš Pán pravil: „Nenazval jsem vás sluhy, nýbrž nazval jsem vás přáteli. Neboť sluha neví, co chce jeho pán.“

Ale teď by můj přítel také něco věděl, co bych nevěděl sám, ale nechtěl by mi toho říci. Náš Pán však pokračuje: „Vše, co jsem slyšel od svého Otce, jsem vám zjevil.“

A nyní se dívím mnohým kněžím, kteří jsou vysoce učení a chtějí býti velikými theology,

⁸⁸⁾ Původ a sémě všech věcí viditelných na zemi jest v duchu. Tam jest jejich matrice, ze které se promítá nebo rodí vše hmotné na zemi. Ale to, co je na zemi, je pouhým klamem a neskutečností, kdežto ve vyšším světle jsou právě veškeré tyto věci živé a skutečné.

⁸⁹⁾ Pozn. překl. To znamená, že když člověk při mystické koncentraci jen v míru a klidu a v nehnutí spatří Boha, ale když ho nevidí v neklidu, totiž mimo koncentraci, tu nedosáhl ještě onoho vysokého stupně. Pozn. překl.

že se tak snadno spokojují a dají se oklamati a chápou slovo našeho Pána: „Vše, co jsem slyšel od svého Otce, sdělil jsem s vámi!“ — Tomu chtějí tak rozuměti a tak to vykládají, jako by nám byl zjevil náš Pán něco „na cestu“ — kolik jen nejnnutněji potřebujeme k své spáse. Ale s tím nesouhlasím, protože to není pravda.

Proč se stal Bůh člověkem? Abych já se zrodil jako Bůh, jako tyž Bůh, jakým je On. Proto Bůh zemřel, abych také já zemřel pro celý tento svět a pro vše stvořené.⁹⁰⁾

Musíme slovům našeho Pána rozuměti takto:

Co vlastně „slyší“ Syn od svého Otce? Otec nemůže nic, než Syna zroditi a Syn nemůže nic, než býti zrozen. Vše, co Otec má a čím jest, celou propastnost božské bytosti a božské podstaty, rodí Otec bez újmy ve svém jednorozném Synu.

To „slyší Syn od Otce“ a to nám zjevil — abychom i my se stali tímto Synem.

Vše, co má Syn, svou podstatu a svou přirozenost, má jenom proto od svého Otce, abychom i my se stali tímto jednorozným Synem.

Také nikdo nemá Ducha Svatého, leda že jest jednorozným Synem. Otec a Syn dohromady ustanovují Ducha Svatého. A když tím

⁹⁰⁾ Zde máme výklad mystické smrti: Kristus zemřel na kříži skutečnou smrtí a vstal z mrtvých, aby nám ukázal, že my máme zemřít na kříži, ale v těle smrti mystickou, při čemž ovšem jako lidé žijeme dále. Blíží viz v Ohnivém Keři, I. díl.

Pozn. překl.

je také v onom člověku ustanoven, tu v něm setrvává, neboť onen člověk jest bytostí podstatnou, je člověkem duchovním.

Můžeš ovšem také jiným způsobem přijmouti Ducha Svatého nebo stejnost obrazu božského, ale nezůstane ti to, je to pomíjející. Tak jako když člověk studem se zardí a zase zbledne. Je to u něho náhodný zjev, který zase přejde. Ale člověk, který od přírody je rudý a krásný, zůstává tak vždycky. Tak je to s člověkem, který je narozeným Synem. Tomu zůstává Duch Svatý jako podstatný majetek.⁹¹⁾

Proto stojí v knize moudrosti psáno: „Dnes jsem tě zrodil v odlesku svého věčného světla, v náplni božství a v záři všech svatých!“ „Nyní jej rodí dnes! V božství je kolébka a tam jsou „křtěni Duchem Svatým“.

To je to, co Otec jim slíbil „po těchto dnech, jichž není mnoho, nýbrž jen několik.“ To je náplň božství. Zde není ani dne ani noci, tam jest i to, co je tisíc mil vzdáleno mně tak na blízku, jako místo, na kterém zde stojím, tam je náplň a blaženost celého božství, tam jest Jednota!⁹²⁾

⁹¹⁾ Z mystické praxe víme, jak u pokročilejších žáků Duch Svatý vstupuje a zase vystupuje, protože tito žáci nejsou ještě tak očištěni, aby mohli Ducha Svatého v sobě podržeti. Zde máme tohoto jevu potvrzení.

Pozn. překl.

⁹²⁾ V nadsmyslných světech není prostoru, jak jej znají lidé. Tam jest jedno místo všude a všechna místa na jediném bodu.

Pozn. překl.

Pokud duše zde vnímá rozdílnosti, dotud není dosud v pořádku. Dokud zde ještě něco vyčnívá nebo se dívá dovnitř, dotud zde není jediná jednota.

Marie Magdalena hledala našeho Pána v hrobě, hledala mrtvého, a našla dva živé anděly. A to ji ještě rozmrzel! A tu pravili andělé: „Nad čím se smoutíš, koho hledáš, ženo?“

Jako by chtěli říci: „Hledáš mrtvého a našeláš dva živé!“ Tu mohla odpovědět: „Proto také žaluji a proto můj zármutek, že nalézám dva a hledám pouze jednoho!“

Pokud stvořené nějakého druhu se může duši dát zpozorovat s rozdílností, dotud cítí také duše zármutek. Řekl jsem již často: Dokud duše má jenom svou přirozenou stvořenou podstatu, tu nemá žádné pravdy. A já tvrdím, že ještě něco existuje nad stvořenou přirozeností duše! A přece jen nechápou i mnozí kněží, jak by mohlo něco býti, co je Bohu tak příbuzné, ba s ním zajedno. Vy s nicotností nemáte nic společného. Vše, co bylo stvořeno a co je stvořitelné, je nic. Ale Jemu je vše stvořené, ba vše stvořitelné, cizí a vzdálené — je to něco jednotného, co má vztah v sobě a co zvenčí nic nepřijímá.

Náš Pán „vystoupil na nebesa“, vystoupil vzhůru nad veškeré světlo, nad veškeré chápání a pochopení lidí. Kdo je tak do výše nesen nad veškeré světlo, ten sídlí ve věčnosti.

V tomto smyslu praví sv. Pavel: „Bůh sídlí ve světle, k němuž není přístupu.“ A toto světlo jest jenom čistá jednota.

Tak také musí člověk zemřít a býti mrtev a nesmí býti již při sobě, musí plně se vyloučit, nesmí býti nikomu podoben. Jenom tak jest roven Bohu, pokud se týká jeho způsobu. Neboť to jest právě způsob a přirozenost boží: býti neporovnatelným a s nikým stejným.

Abychom i my takovými byli v jednotě, která jest Bůh sám, k tomu nám dopomáhej Bůh! Amen!

O chudobě ducha.

(Matouš V., 3.)

Blaženost sama otevřela svá moudrá ústa a pravila: „Blahoslavení jsou chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“

Všichni andělé a všichni svatí a vše, co bylo kdy zrozeno, musí mlčet, když věčná moudrost Otce mluví. Neboť veškerá moudrost andělů a všech tvorů je prázdnou nicotou před moudrostí boží, která je bezedná. A tato moudrost pravila, že chudí jsou blažení.

Je dvojí chudoba — jedna jest zevní chudobou, a ta jest dobrá a lze ji velmi chváliti u člověka, který ji ochotně na sebe vezme z lásky k našemu Pánu Ježíši Kristu, jak ji sám prováděl na zemi.

O této chudobě nechci dále mluvit.

Ale jest ještě jiná, vnitřní chudoba, a jenom na tu se se vztahuje slovo našeho Pána: „Bla-

hoslavení jsou chudí duchem, nebo — kteří jsou chudí na duchu!"

Nyní vás prosím: buďte sami takovými chudými a jako takoví rozumějte této řeči. Neboť pravím vám při věčné pravdě: jenom když sami budete odpovídati pravdě, o které mluvíme, můžeme si rozuměti a nikoliv jinak!

Řada lidí se mne tázala, co je chudoba? O tom si promluvíme.

Biskup Albrecht praví: „To je chudý člověk, který při všem, co Bůh stvořil, nenalézá nic postačujícího“ — a to jest dobře řečeno. Ale my to povíme ještě lépe a vezmeme si chudobu ve vyšším smyslu: chudý duchem je ten, který nic nechce, který nic neví a který nic nemá. O těchto třech bodech promluvíme.

Nejprve se jmenuje chudý člověk ten, který nic nechce.

Mnozí lidé nechápou správně smyslu těchto slov. To jsou lidé, kteří v konání pokání a v zevních cvičeních si podržují svoji vlastní bytost. Že tito lidé jsou velice ctění, nad tím se smiluj Bůh! A přece jen tak málo poznávají božskou pravdu!

Tito lidé se jmenují svatými podle obrazu, který dávají. Ale z nitra jsou osly, neboť nechápou zvláštního smyslu naší božské pravdy.

Tito lidé říkají také: Chudý člověk je ten, který nic nechce a to vykládají takto:

Člověk má býti tak utvořen, aby nikdy nepovolil své vůli v jakémkoliv smyslu, nýbrž má se snažiti, aby následoval milé vůle boží.

Tito lidé nejsou na tom zle, neboť to míní dobře a my je musíme dokonce chválit. Bůh nechť je udržuje ve svém milosrdenství!

Ale já pravím s oprávněním: tito lidé nejsou chudými lidmi a také vnitřně se chudým nepodobají. Platí za veliké v očích takových lidí, kteří neznají nic lepšího. Ale já pravím, že jsou to oslové, kteří ničemu nerozumí z božské pravdy. Pro jejich dobré mínění jim snad bude království boží uděleno, ale pokud se týká chudoby, o které chci teď mluvíti, o té nevědí nic!

Když se mne někdo otáže, co je to „chudý člověk, který nic nechce“, odpovídám na to takto:

Pokud něco člověk má, k čemu je jeho vůle namířena — a kdyby, i jeho vůlí bylo to, že chce plniti milou vůli boží — tu takový člověk nemá chudobu, o kterou zde běží.

Neboť tento člověk má dosud vůli, se kterou chce plnit vůli boží, a to není ještě to pravé. Neboť, aby byl vpravdě chudý, musí člověk býti tak zproštěn své stvořené vůle, jakým byl, když ještě neexistoval.

A já vám pravím při věčné pravdě, že pokud máte vůli, abyste mohli vyplňovati vůli boží, a pokud máte nějakou touhu — také po věčnosti a také po Bohu — potud nejste ještě skutečně

chudými. Neboť to je chudý člověk, který nic nechce, nic neznamená a nic si nepřeje.

Když jsem ještě stál ve své první příčině, tu jsem neměl žádného Boha — patřil jsem jen sobě. Nechtěl jsem nic, nežádal jsem ničeho, neboť jsem byl jsoucností bez určení a byl jsem poznavatelem svého já v božské pravdě. A tu jsem chtěl sebe sama a nechtěl jsem nic jiného. A co jsem chtěl, to jsem byl, a co jsem byl, to jsem chtěl. Tam jsem stál, prost Boha a všech věcí.

Ale, když jsem vystoupil z této svobodné vůle a když jsem dostal svou stvořenou podstatu, měl jsem tím také Boha. Neboť dříve než byli tvorové, nebyl Bůh Bohem — byl tím, čím byl.⁹³⁾

A také když vznikli tvorové a počali žít jako stvořené bytosti, tu Bůh nebyl již sám v sobě Bohem, nýbrž byl Bohem ve tvorech. Nyní tvrdíme, že Bůh prostě, jak Bůh jest, není konečným cílem stvoření a že nemá takovou velikou náplň bytostí, jakou má nejmenší tvor v Bohu.

Dejme tomu, že moucha by měla rozum a že prostřednictvím rozumu by mohla toužit po věčné propasti božské bytosti, ze které vyšla — tu můžeme říci, že Bůh se vším, čím jest

⁹³⁾ K tomu se vztahuje také biblické slovo: „Jsem, který jsem.“
Pozn. překl.

Bohem, nemohl by této mouše dáti vyplnění a postačiti jí.

Proto prosíme, abychom byli Boha zproštěni, ale chápeme se pravdy a užijeme naší věčnosti! Neboť duše jsou rovny nejvyšším anđělům, tam, kde jsem stál a kde jsem chtěl to, co jsem a kde jsem byl, co jsem chtěl.

Tak má člověk býti chudý, pokud se týká vůle a má tak málo chtíti a žádati, jako chtěl a žádal, když ještě nebyl. — To jest způsob, jak je člověk chudý, který „nic nechce“. Za druhé je to chudý člověk, který nic neví. Právě jsme dokázali, že člověk má tak žíti, jako když nežil, ani pro sebe, ani pro skutečnost, ani pro Boha.

Nyní přicházíme k něčemu novému a pravíme dále:

Člověk, kterému má se dostatí této chudoby, musí býti takový, aby o něm platilo vše, co o něm platilo, když „žádným způsobem nežil ani pro sebe, ani pro skutečnost, ani pro Boha.“

Musí také dále býti zproštěn všeho vědění, aby v něm neožila žádná představa Boha. Neboť když člověk ještě stál ve věčném způsobu božím, tu v něm nežilo nic jiného — co žilo, to byl on sám ve všem.

Proto pravíme: Člověk má býti tak prost všeho vlastního vědění, jako byl, když ještě neexistoval. A má také nechat Boha pracovati cokoliv chce a má býti zproštěn všeho určení, jako tehdy, když z Boha vyšel.

Zde se musíme obírat otázkou, na čem záleží v prvé řadě spása.

Někteří Mistři pravili, že spása záleží na lásce. Jiní učí, že záleží v poznání a v lásce. Ti druzí to dovedou již lépe. Ale my říkáme, že nezáleží ani na poznání ani na lásce, nýbrž že něco je v duši, z čeho prýští poznání a láska.

Toto něco asi samo nepoznává, ani nemiluje — to je věcí duševních sil. Kdo toto něco našel, ten našel to, na čem spočívá spása. Toto něco nemá ani nic před sebou, ani za sebou a také nečeká na nic, co by mu bylo přidáno, neboť nemůže být ani bohatší, ani chudší. A právě tak musí také býti jím zapřeno, že by v sobě něco vědělo, co by teprve mělo býti vykonáno. Je to věčně totéž, jež žije jenom sobě — jako Bůh!

V tomto smyslu pravím, že člověk se má zbavit Boha a nemá si tvořiti myšlenek a představ, co a jak „v něm“ Bůh působí! Tak může člověk mít chudobu!

Mistři učí, že Bůh je bytost, a sice rozumná bytost a že poznává veškeré věci. Ale já pravím: Bůh není ani bytostí ani rozumem a také nepoznává to nebo ono! Proto je Bůh všech věcí zproštěn. A právě proto je všemi věcmi!

Kdo tedy má býti chudý duchem, musí býti chudý ve všem vědění, jako někdo, kdo naprosto nic neví, aniž si co představuje, jako Boha, tvory nebo sama sebe. Nemá tedy býti

ve stavu, ve kterém by se snažil vědět něco o „božské bytosti“, nebo si něco představoval. Jenom tímto způsobem může být chudý vědčím.

Za třetí je chudý člověk ten, který nic nemá. Mnohokrát bylo tvrzeno, že v tom spočívá dokonalost, když nic nemáme ze zevních věcí této země. A to je v jistém smyslu zcela správné — když totiž člověk to vezme na sebe ochotně. Ale není to onen smysl, který míním.

Řekl jsem v předu: to je chudý člověk — ne který chce plnit vůli boží, nýbrž který tak žije, že je prost své vůle, ale také boží vůle, jako byl, když ještě neexistoval. Tato chudoba se jmenuje „nejvyšší chudobou.“

Za druhé jsme řekli, že to je chudý člověk, který v sobě nic neví o skutečích božích. Kdo je tak zproštěn všeho vědění a poznávání, jako Bůh je prost všech věcí — to je nejjasnější chudoba!

Ale třetí je nejvyšší chudoba. O té chci teď promluvit. Je to chudoba, ve které člověk nic nemá.

Nyní mějte bedlivý pozor! Často jsem již řekl a velcí Mistři to praví také: „Člověk má být všech věcí a všech skutků stejně zevně, jakož i vnitřně tak prost, že se může stát stánkem pro Boha, ve kterém Bůh může působit.

Dnes to řekneme jinak. Dejme tomu, že člověk by byl skutečně všech věcí prost, všech tvorů i sama sebe, i Boha a že by byl tak utvořen, že Bůh by v něm našel ke svému působení stánek. A tu pravíme přece: „Pokud něco podobného v člověku jest, potud není chud „nejvyšší“ chudobou.

Neboť Bůh nemá v úmyslu se svými skutky, aby člověk měl ve svém nitru stánek, ve kterém by mohl býti Bůh činným. Nýbrž to jest teprve chudoba v duchu, když člověk je tak prost Boha a všech jeho skutků — že Bůh chce býti činným v duši, takže sám musí býti stánkem, ve kterém chce působiti. A jak rád by to Bůh učinil!

Když totiž Bůh by našel člověka tak úplně chudého, tu je to Bůh, který svým působením sám trpí. Tu je On sám svým vlastním stánkem svého působení — je zde sám v sobě působením správným.

Zde v této chudobě dosáhne člověk zase věčného bytí, jakým býval, takže je teď takovým a proto bude žíti ve věčnosti.

Ale tu se naskytne ve slovech sv. Pavla námitka: „Vše, co jsem, to jsem z milosti boží.“

A naše řeč plove vysoko nad veškerou milostí — jako nad poznáním, nad chtěním a nad veškerou žádostí. Odpověď zní takto: Slovo sv. Pavla je jenom slovem Pavlovým. A že by je byl vyslovil ve stavu milosti, toho nebylo.

Neboť milost v něm způsobilo jenom toto: že jeho podstata se zdokonalila v samou jednotu. Ale v tom se vyčerpala její práce!

Ale poněvadž milost zastavila své působení, tu ovšem Pavel byl zase takový, jaký byl před tím.⁹⁴⁾

Tedy pravíme: Člověk má býti tak chudý, že „stánkem, ve kterém by Bůh mohl působiti“, není ani sám, aniž jej má v sobě. Pokud člověk v sobě má místa, potud v sobě udržuje rozdílnost. Proto právě prosím Boha, aby mne Boha zprostil!

Neboť nebytné býti jest mimo Boha, jest mimo veškerou rozdílnost — tam jsem byl jen sám, tam jsem chtěl sama sebe a zíral jsem na sebe jako ten, který tohoto člověka učinil! Jsem tedy příčina sama sebe, podle své bytosti věčné a podle své bytosti časné. Jen proto jsem se zrodil.

⁹⁴⁾ Je velmi podstatný rozdíl i u velkých Mistrů, když hovoří o mystických věcech, v jakém stavu to činí. Když Mistr vystoupil právě z vytržení, čili samadhi, tu může mluvit zcela jinak, než když po delší dobu byl bez přímého spojení s božstvím, které nastane jenom ve vytržení. Mistr, pokud je v lidském těle, má ještě zevní rozum, třebaže velmi osvícený, a rozumí ovšem mnohem lépe všem mystickým věcem, než ostatní lidé nebo i jeho žáci. Mluví-li ve stavu normálním o duchovních věcech, je to zajisté dobré a poučné pro každého. Ale mluví-li z Mistra jeho vnitřní Slovo, jestli právě inspirován Bohem, tu jeho slova jsou naprostou a absolutní pravdou, tak jako by je mluvil sám Bůh. Tolik na vysvětlenou k předcházejícímu odstavci o Pavlovi.

Pozn. překl.

Podle mého věčného způsobu zrození nemohu také nikdy zemřítí. Silou mého věčného zrození byl jsem zde od věčnosti a jsem a budu věčně trvat!

Jenom pokud jsem časnou bytostí, ta zemře a bude z ní nic, neboť patří dnu, a proto jako čas musí zmizet.

V mém zrození byly také zrozeny veškeré věci. Byl jsem zároveň příčinou svou a všech věcí. A kdybych chtěl, tu bych nebyl ani já, ani by nebyly veškeré věci. Ale kdybych nebyl já, tu by také nebylo Boha.

Aby tomu bylo porozuměno, není nutné.⁹⁵⁾

Velký Mistr tvrdil, že jeho proražení je něco vyššího než jeho první vystoupení.

Když jsem z Boha vystoupil, tu mluvily veškeré věci: „Jest jeden Bůh!“

Ale to mne nemůže spasit, neboť při tom se chápu jako tvor.

Ale při onom proražení, když chci státí prost ve vůli boží a když chci býtí prost také této božské vůle, a všech jeho skutků a Boha samého — tu jsem více než veškerí tvorové, tu nejsem ani Bohem, ani tvorem, ale co jsem byl a čím zůstanu nyní a navždy.⁹⁶⁾

⁹⁵⁾ O těchto věcech nelze nic vysvětlovati, ale člověk je přece jen může pochopiti svým vyšším rozumem a citem, když o nich hluboce a často přemýšlí. Pak je může pochopit, ale nebude moci to, co pochopil, někomu jinému sdělití.

Pozn. překl.

V tom obdržím trnnutí, které mne vynese vzhůru nad všechny anděly. V tomto trnnutí se stanu tak bohatý, že Bůh mi nemůže postačiti. Podle všeho, čím je jako Bůh, podle všech jeho božských skutků, neboť obdržel v onom proražení to, co jsem já a Bůh společně.

A tak jsem, co jsem byl a tam není ode mne nic odejmuto ani mně nic přidáno, neboť jsem tam něco nepohnutelného, co pohybuje všemi věcmi.

Zde nenalézá již Bůh žádného stánku v člověku, neboť zde svou chudobou člověk zase vydobyl to, čím byl od věčnosti a jakým vždy zůstane.

Zde jest Bůh vzat do ducha. A to jest „nejbližší chudoba“, jakou lze najít!

Kdo této řeči nerozumí, ten nechť tím netrápí svého srdce, neboť pokud kdo nevyrostl k této pravdě, potud nebude této řeči pravděpodobně chápati. Neboť je to nevyinyšlená pravda, která vyšla ze srdce božího — bezprostředně!

Aby nám byl poskytnut život, ve kterém to sami zažijeme věčně, k tomu nám dopomáhej Bůh. Amen!⁹⁷⁾

⁹⁷⁾ Ono znamená veliký převrat, který se s člověkem stane, když se zbaví klamu pozemské jsoucnosti a klamu světa vůbec. Jak jsme řekli již jinde, jmenují Indové tento klam slovem Maja, která svým závojem zastírá pravdu. Toto proražení je právě protřazením tohoto závoje. Komu se to podaří, ten dochází okamžité poznání pravdy věčné a je spasen. Pozn. překl.

Svatý Pavel řekl jednou: „Prosím našeho Pána Ježíše Krista a jeho nebeského Otce, aby vám dal svého Ducha Svatého, tak, aby vaše srdce bylo osvětleno a abyste byli schopni pochopiti pravdu.⁹⁵⁾

To jest nutné, neboť to, co je pravdivé, bývá často napadáno takovými lidmi, jimž schází čisté chápání, protože tomu, co je pravda, nerozumí a tak tvrdí, že je to zvrácené!⁹⁶⁾

A přece jenom zde neběží o nic jiného než o to, že tito lidé věci nerozumějí.

⁹⁵⁾ Poslední slova dokazují, že tyto odstavce jsou přímo inspirovány Bohem a proto jsem je zařadil do této knihy, neboť proto musí býti absolutní pravdou. Kdo nebude chápati těchto věcí, nechť se tím nermoutí, poněvadž je může pochopit zcela dokonale jen ten, kdo zažil vše sám, jako Mistr Eckehart.

Ale slova taková jsou jako božské semě, které musí v lidských srdcích jednou sklíčiti a nésti ovoce. Proto jsou to zlatá zrna, která nikdy a nikdy nemohou býti ztracena, když je kdo, třeba jen jednou, přečetl.

⁹⁶⁾ Pozn. překl. Pochopiti pravdu znamená poznati Boha. Oba pojmy, Bůh a pravda, jsou jedno a totéž. Vše, co ve

Tak sv. Augustin byl jednou napadán lidmi, kteří nechápali jeho výroku. A tu jim odpovídal: „Kdyby mé oči byly tak jasné a bystré, že bych hvězdu, která stojí u slunce, mohl rozeznat a kdybych vám na ni ukázal prstem, tu, když byste oné hvězdy neviděli, přece bych nebyl v nepravu já, nýbrž vinen by byl váš slabý zrak.

Vizte, tak je tomu také, když slyšíme o pravdě, nebo ji vidíme a když ji přece nechápeme. Pochází to odtud, že nejsme řádně připraveni pro osvětlení nebo omilostnění. Neboť ovšem: abychom pravdu pochopili, nesmíme žít v krvi nebo těle, nýbrž musíme žít v Duchu, musíme

hmotném světě vidíme a co z něho svými smysly chápeme, jest nepravda a klam. Naše smysly jsou klamány magickou mocí přírody, jsou jí obestřeny a zatemněny, takže pravdy nechápeme. Proto také veškeré lidské vědění je pouhým klamem, neboť spočívá zase jenom na klamu a nikoliv na pravém poznání. Na štěstí zůstala člověku jedna schopnost, která ho může vést k poznání pravdy a tím i Boha, a touto schopností je cit, ale nikoliv rozum. Dálší se člověk vést svým zjemnělým citem, dovede ho tento cit k Bohu a k pravdě. Protože naše myslící schopnost jest výronem zevního rozumu, musí ten, kdo pravdu chce poznati, tuto myslící schopnost přerušovat, tak jako indiští jóginové, zastavováním myšlenek a soustředěním se na jeden bod, do nitra. To sluje mystikou nebo jógou. Pozn. překl.

⁹⁹⁾ Ve skutečnosti celý svět se všemi učenci tvrdí, že pravda je něco opačného a hledá ji tam, kde jí není. Celý svět popírá, kromě několika málo zasvěcených, mystickou a náboženskou nauku. Náboženskou proto, že to, co dnes sluje náboženstvím, jest jenom povrchem, protože pravda je uvnitř pod tlustou skořápkou.

Pozn. překl.

tedy ustati v tom, abychom nenalezali svého uspokojení ve hmatatelném.

„Ty jsi Kristus, syn živého Boha!“ zvolal sv. Petr na našeho Pána Ježíše Krista. A tu mu odpověděl náš Pán: „Petře, toho nemáš z krve nebo těla, nýbrž od mého nebeského Otce!“

Hleďte, tak je to se všemi věcmi: Kdo má pravdu najítí, tomu musí být dána zvláštním milostným vnuknutím, božským osvícením. A chceme-li poznati cestu k Pravdě, tu vzpomeňme, co řekl náš Pán Ježíš Kristus: „Já jsem cesta, pravda a život!“

Všimněte si dobře tohoto výrazu! Kristus pravil o sobě: „Já jsem cesta!“ A dvojím způsobem můžeme mluvit u Krista o cestě — podle jeho lidskosti a podle jeho božství.

Jeho lidskost byla cestou pro naši lidskost. Abychom to pochopili, pohlédněme na celý obraz dokonalosti, jakož i na každý jeho rys! Kdykoliv nám vstoupí do cesty některá část jeho příkladu, tam se přetvořujeme. Máme žítí tak — praví svatý Pavel — aby Bůh na nás shledal odlesk svého božství, t. j. tak, abychom hleděli odpovídati tomu, co nám svým životem ukázal. To by byl teprve pravý duchovní život. Ovšem mnohými neduhy je to často zdržováno. A nejvíce jsme zdrženi těmi neduhy, které spočívají v nás, že totiž veškeré síly duševní nevyplňují svých povinností.

Sluší se, aby pro radost duše celý stvořený svět ji nemohl rozradovati, nýbrž jen to jediné, že totiž vědomí, ve kterém žije, je čisté. V tomto smyslu pravil Kristus ke svým učenníkům:

„Nad ničím se nemáme radovati, než nad tím, aby vaše jména byla napsána v knize věčného života!“¹⁰⁰⁾

Pro její strach se sluší, aby se nebála ničeho, co jest pod Bohem, ani pokud se týče těla nebo statků, ani ničeho, co na ni Bůh seslal. Totéž platí o ostatních schopnostech duše, o jejím myšlení a jejích tužbách. Zkrátka: vše, co duše může nějak projevit, má být sloučeno v prostou jednotu vůle. A tato její vůle se má vrhnouti na nejvyšší dobro a na něm má neodvratně lpět. Ale kdo ulpívá na Bohu, ten se stane — jak praví sv. Pavel — jedním duchem s ním.

A nyní vizte, jak bohatý je duch, který duchovně se spojil s Bohem: veškeré věci nemohou učiniti ho bohatším, i kdyby je měl všechny ve své moci. Neboť zatím, kdy všechny věci jsou něčím potřebným, tu přece jeho bohatství spočívá v tom, že sídlí ve stavu, který jest nad veškerou potřebu věcí. Kdo nic nemá a nic nepotřebuje, je bohatší než ten, který má všechny

¹⁰⁰⁾ Do knihy Věčného života je napsáno ve skutečnosti a nikoliv obrazně jméno toho, kdo dosáhl spojení s Bohem. To tvrdí všichni velcí mystikové, poněvadž to poznali a zažili. Pozn. překl.

věci jako něco, co potřebuje. Proto také pravil sv. Pavel: „Nám postačí jediný Bůh, jehož jsme hodnými sluhy.“

Také veškeré ctnosti nemohou takového ducha učiniti bohatším. Vždyť Mistři učí, že vlastně ctnost neobohacuje ducha, nýbrž jen její ovoce. Duše potřebuje ctnosti jako něčeho nutného. Ale poněvadž i ctnosti jsou něco nutného, tu duch jimi nemůže býti učiněn bohatším. A nejvyšší, k čemu duch může vystoupiti v tomto životě, jest, že žije ve stavu nad veškerou nutnost ctnosti, kde duši veškeré dobro se stalo tak přirozené, že nemusí o jednotlivou ctnost se vždycky teprve namahati, nýbrž že v onom stavu veškeré ctnosti, i když jich nevykonává, z ní září již napřed, kde ctnost patří k její podstatě.

Pak teprve duše prošla a vyšla ze všech ctností a došla k svému cíli, na který jí ctnost jen ukazuje — k vylití Ducha Svatého. To jest „ovoce ctností“, které jediné ducha obohacuje.

V tomto smyslu praví svatý Pavel: „Odložte starého člověka a oblečte se do člověka nového — do Krista!“ A Kristus svou ušlechtilou lidskostí nám ukázal cestu, jak se cvičiti ve všech ctnostech.¹⁰¹⁾

Druhou cestou je cesta jeho Božství. „Jakou cestou kráčí Božství a kam se asi ubírá, když je přece na všech místech, anebo kterak

může kráčet, když nemá nohou, aniž co tělesného?“

Cesta božství vede k jednotě, tam, kde tři osoby se slučují v jednu bytost. A v tom jest její směr: Poznati se a milovati, neboť každá božská osoba se poznává a miluje sebe samu v osobě druhé. A tak jdou společně k jednotě.

„Nohy“, jimiž Božství vstupuje do osob, tak jako obráceně, kdy zase osoby vstupují do božské bytosti, jsou: jednou jest předvídaní všech věcí a druhou zalíbení ve věcech věčně předvídaných.

Zde se můžeme otázati: co by mohlo býti tak zálibného, aby se to líbilo Bohu? Nuže, Jemu musí se věci líbiti, neboť ten, který je spatřil, byl Bůh, a to, co spatřil, bylo rovněž Bohem: Ve věčném praobraze věcí, který je ovšem Bohem samým, spatřoval Bůh sama sebe a zároveň v tom spatřil veškeré věci. Ačkoliv tedy Bůh spatřoval svět dění od věčnosti, tu jeho záliba v tom platila přece jenom vždycky Bohu. Proto platí jenom Jemu samému, poněvadž Bůh o sobě jest jednotou. Proto také praví Písno v první knize Mojžíšově „A Bůh patřil na vše, co stvořil, a bylo vše dobré.“

¹⁰¹⁾ Starý člověk je starý Adam, který musí zemřít mystickou smrtí, aby se v něm mohl zrodit nový člověk — Ježíš Kristus. Proto v mystice jsou tyto dvě důležité epochy: mystická smrt a znovuzrození. Kde došlo k prvnímu, musí dojít i ke druhému, jestliže je žák jen vytrvalý ve svých cvičeních. Pozn. překl.

A také duše má spatřovati svůj prostý obraz v Bohu, který z něho nikdy nevyšel. Zdokonašení ducha jest v tom, aby to něco, co zde dole je něčím stvořeným, přivedlo se k svému nic, ke svému věčnému praobrazu. Tak jako Bůh je duchu ničím, tak také tento praobraz: podle své podstaty je Bohem. Proto se musí věčně duchu skrývati tak, aby jej nikdy nemohl až do dna poznati. Přece však poznáváme podle toho, jak věčně jsme byli v Bohu, i když jsme ještě nebyli tím, čím jsme teď. A nejvyšší věcí která jest duchu údělem, je to, když může téci do nicoty svého praobrazu a jako já — úplně se v něm ztratit!¹⁰²⁾

Duch tam ztrácí svou působnost, ale nikoliv svou bytost. Je to asi tak, jako kdybychom vzali krev nějakého hada (poněvadž jest velmi červená) a kdybychom ji nalili do průhledné sklenice. Tu sklo ztratí svou průhlednost, ale nikoliv svou podstatu.

Ale pouhá podstata Božství přitáhla k sobě do výše ducha z jeho jáství a učinila je rovným takže zde se jeví pouhá bytost. Tak dokonale v tomto spojení prosvítlo a prozářilo božské světlo ducha, že duch sám s ním svítí jako totéž světlo.

¹⁰²⁾ Tato nauka Mistrova shoduje se úplně s naukou indickou o Nirvaně. Z tohoto fakta můžeme poznati, jak hluboko Mistr Eckehart vnikl do tajemství Božství.

Pozn. překl.

Tak ztrácí duch svůj zjev, ale nikoliv svou podstatu. Avšak čistá podstata Božství ducha pohltila, takže z něho nic nezbyvá, než pouhá jiskra duše, která má jméno „povznesená mysl.“¹⁰³)

Pro tento stav platí to, co pravil Dionysius: že Božství se stává nicotou pro veškeré schopnosti. Tím míní, že čistá podstata Božství přitáhla k sobě čistou jiskru ducha, ačkoliv při tom duch nikdy v božské podstatě nenalezal dna.

To zažil sv. Pavel zcela správně, když byl unesen do třetího nebe a když viděl věci, kterých nelze vyjádřit. A tu zvolal s velikým posdivením: „Ó, vysokého bohatství moudrosti a umění božího! Jak nepochopitelné jsou tvoje soudy a jak nepoznatelný a nenaleznatelný jsou tvoje cesty!“

Připisuje Bohu tedy „bohatství“. A tu se naskytá otázka: jaké bohatství může Bůh mít? Boží bohatství jest, když nic ze všeho, co lze slovy vyjádřit nepotřebujeme, nemáme, neboť tím nejsme. Božská moudrost jest vidění věcí než byly stvořeny. Božské umění jest sama sebe poznávati v záření, když se obracíme do sebe.

„Bůh sídlí ve světle, k němuž nikdo nemůže proniknouti,“ praví sv. Pavel. A Dionysius to vysvětluje: Světlo, ve kterém Bůh sídlí, jest

¹⁰³ Není to nic jiného než božská duše, které Indové říkají buddhi. Pozn. překl.

jeho vlastní podstatou, která není nikomu známa, než jemu samému.

To jest vysoká cesta Božství, kterou nikdy nekrácel žádný tvor. O něm praví Bůh skrze proroka: „Mé cesty jsou povznešeny nad vašími cestami a nad časem, tak jako nebesa jsou povznesena nad zemí.“

Tomu odpovídá, když sv. Augustin praví: „Nic není strastiplnějšího a plnějšího obavy, než vyjítí, abychom poznali Trojici a jednotu. Ale také není nic spásnějšího, pokud člověk jest veden Bohem na cestě k Pravdě. Nechte si tedy oznámiti rozdíl mezi osobami a bytostí.

Co jest osobou v Trojici? Osobou je to, co jako zvláštní vědomá bytost podržuje svůj vlastní způsob — odděleně od ostatních osob, které jsou rovněž různé. Osoby tedy do sebe nevcházejí. Jejich činnost záleží ve zrození a ve vylučování věcí. Ale zrození přináleží jedné Otci a vylučování věcí je Trojici společné.

Ale co je s podstatou osob v Trojici?

Je to to, co samo je prosté a co také věci v prosté podobě do sebe uzavřelo, zatím kdy to samo ze sebe jako bytost nic nerodí, aniž věci stanoví! A pokud to věci přece stanoví, děje se to prostřednictvím tří osob, bez nichž podstata Božství nemůže ani působiti, ani státi.

Přece však osoby netvoří jako tři, nýbrž tvoří jako jeden Bůh. Jaké je povolání podstaty? Jejím povoláním jest nebýti snad něčím

vysloveným nebo osobou, nýbrž neproměnlivě setrávati v božské jednotě. Ne snad, že by se tak odlučovala bytost od osob! Jedna a táž bytost jest přirozenou bytostí osob a také podstatou všech věcí: je to Bytí ve všem, co stává, je to Světlo ve všem, co září, je to Příroda ve všech přírodách. To vše je to jako pouhá jednota!¹⁰⁴⁾

Ale s osobami není tomu tak. Osoby nejsou jako podstata božská také podstatou všech věcí, aniž všech věcí osobností. Otec není s to, kromě sama sebe, býti ještě osobností někoho jiného. Otec ze své osoby zrodil osobu jinou, ale nikoliv ze své bytosti. Ale přece jenom silou této bytosti, a tak, že nová osoba jest jeho podstatě rovná. A že Syna mohl zroditi tak dokonalého — jako obraz sobě úplně podobný, jako Boha tak dokonalého, jako je Otec sám, to má Otec ze své přirozené podstaty.

Dává Synu, když ho rodí, jednu ze svých vlastních různých osobností, ale nikoliv různou podstatu, nebo různou bytost. A tak bytost se projevuje rozstoupením se osob, jejichž darem jest tak se projevití, neboť bytost není k tomu schopná, neboť božská bytost nemůže ani ze sebe věci vylučovati, ani jich roditi. A tato neschopnost božské podstaty jest zároveň její

¹⁰⁴⁾ Upozorňuji, aby čtenář srovnal tato místa s indickým učením, projeveným v Bhagavad-Gítě.

Pozn. překl.

nejvyšší schopností. Právě proto se sama sobě projevuje.

Osoby se poznávají a chápou podle podstaty stejnou měrou, neboť jejich bytost jest ke všem ve stejném poměru. Je ovšem otázkou mezi Mistry, zdali osobnosti poznávají bytost až do dna, či nikoliv. Ano, osobnost chápe až do dna, poněvadž je to její vlastní přirozená podstata. Ničím není osobnost až ke dnu pochopována, než třemi osobami — jsou Bohem, poněvadž obsahují podstatu.

Pokud také duše v sobě chápe podstatu, potud je rovněž božská. Ale to, co v sobě může pochopiti, je tak nepatrné, jako slza nebo kapka u porovnání s divokým mořem. Avšak něco z Boha je celý Bůh. To ostatní dobro, co pro ni ve věčnosti musí zůstat, tak, že toho nemůže proniknouti, to jest pro ni právě lákající propast, do které věčně klesá, ztrácejíc sama sebe.¹⁰⁵⁾

Nyní se můžete otázati: proč není jenom jedna osoba tak jako jest jedna podstata? Zde je odpověď:

Veškeré věci, které zde jsou, nevznikly samy ze sebe, nýbrž ve Věčnosti z jediného pramene, který vyvěrá sám ze sebe a v čase jsou stvořeny z něčeho svatou Trojicí. Věčným pramenem všech věcí jest Otec, praobrazem věcí v něm jest Syn a jeho láskou k tomuto pra-

¹⁰⁵⁾ Porovnejme s tímto výrokem známou propast gnostiků!
Pozn. překl.

obrazu jest Duch Svatý. Kdyby tedy onen tvůrce věcí nebyl se vznášel od věčnosti v Otci, tu by byl Otec nic nemohl stvořit — zde mluvím jenom o zmíněné schopnosti Otce! Musí tedy býti více osob, nebo při věčném vystupování věcí by byl Syn zbytečný!

Veškeré věci nevznikly samy ze sebe, nýbrž z Otce — ve věčném vyplývání, v němž se zrodil Syn, vyplynuly také praobrazy všech věcí. A tak toto věčné vyvěrání jest prapůvodem věcí podle jejich věčnosti. V čase jsou stvořeny z něčeho a proto jsou tvory. Ale ve věčném vystupování, v němž vyplynuly, aniž měly nějakého jáství, tam jsou jako v Bohu, samy Bohem.

K tomu praví sv. Dionysius, že první příčina předpokládá všechny věci samy sebou ke stejnosti. Všimněte si tohoto rozdílu mezi vystupováním ve věčnosti a v čase! V čem záleží takové časné vystupování? Záleží v libosti, jež se pohnula v boží vůli, spojené s objevením se, čili s viditelností věcí rozdílných.

Tímto způsobem jsme také my vyšli v čase, s přemocí božské lásky. Ale věčné vystoupení jest projevení se samotného Boha v čistém poznání — tam, kde poznávající je právě tím, co je poznáváno.¹⁹⁶⁾

To jest věčná řeka, ze které nikdy ani kapka nepadla do stvořeného rozumu, to jest vystoupení Syna z Otce.

V časném vystupování objevují se věci ve tvaru úměrném, ale ve věčném vystupování zůstávají ve své nezměnnosti. Proto je to řeka, která vtéká sama do sebe. Bůh, jak praví Dionysius, je studna, která vtéká sama do sebe, takže její podstata je skryta všemu stvořenému.¹⁰⁷⁾

Otec ve svém věčném rození jest původem Syna. Otec a Syn společně dávají vyzařovati ve věčném toku Duchu Svatému. Ale nyní se lze tázati, jak jest to s vlastností Otce? Zda-li tato jeho vlastnost je původem bytostí, nebo zda-li je původem toho všeho otcovství. Nyní mě vyslechněte s osvětleným duchem!

Podstata božství jako taková nedává ani sebe, ani nic nepřijímá. Kdyby Otci byla v poměru původu, tu by mu náleželo rození. Ale potom by to nebyla podstata, nýbrž osoba. Tak tomu však není, takže bytost vzata ve své prostotě, není osobou. Kdyby však naopak způsob otcovství byl původem bytosti, tu by tato bytost brala svůj původ z otcovské osoby. Ale tak tomu také není. Ačkoliv Otec jako osoba, jest původem, není přece původem bytosti, neboť způsob Otce a podstata božství tvoří jenom

¹⁰⁹⁾ Upozorňuji čtenáře na svůj velký překlad „Výroků Patandžaliho“, ve kterém je blíže určen poměr mezi poznavatelem, schopností poznávací a věcí poznanou. Pozn. překl.

¹⁰⁷⁾ Všichni jen poněkud sečetli okultisté znají onen symbol hada, stočeného do kruhu, který drží v tlamě konec svého ocasu. Tento symbol naznačuje právě to, co shora vysvětluje Mistr Eckehart. Pozn. překl.

ředinou vlastní bytost! Právě proto má Otec ve své vlastnosti jako Otec zároveň možnost býtí původem všech věcí.

Bytost nemůže stávatí bez osoby a osoby nemohou býtí bez božské přirozenosti. Podívejte se na jakoukoliv věc, která existuje: žádná nemůže stávatí bez své přirozenosti, neboť nemůže dátí svému jáství dovolenou, musí zůstatí takovou, jakou jest! Jestliže tedy Otec je osobou, tu nemůže jí býtí bez přirozenosti. A přirozenost nemůže také stávatí bez osob. Neboť když jest přirozeností, tu musí také něco býtí, čeho je přirozeností. Vidíte tedy, že podstata žádným způsobem nemůže obstátí bez odloučenosti a vtělení do osob, a toto vtělení nemůže zase obstátí bez vlastní přirozenosti — kterou jest právě sama podstata.

Je tedy dokázáno, že ani podstata Otci, ani Otec podstatě není původem, poněvadž žádné z obou nemůže býtí bez druhého. Také Syn nemůže býtí bez Otce, aniž Otec může obstátí bez Syna, aniž oba bez Ducha Svatého, avšak přece jen jim přináleží trojnásobná vlastní bytost, kterou vystupují jako osoby rozdílné.

Ale není tomu tak mezi Otcem a podstatou. Ačkoliv podstata není totéž jako osoba a osoba není zase to, čím je podstata, tu přece jenom způsob Otce a podstata tvoří ředinou vlastní bytost. Proto nemůže býtí tvrzeno, že jedno je původem druhého.

Spása v pravdě náleží ušlechtilému duchu, který je vzat vzhůru do bohatého a prostého poznání, které všem jiným jest neznámo, těm, kteří se nezbavili svého já a všech věcí!

Aby tedy duše byla prostá, potřebuje se odvrátiti od všech obrazů a tvarů, které jsou před ní otevřeny, aby nestanula před žádným z nich.¹⁰⁸⁾

Neboť božská přirozenost není ani obrazem, ani tvarem, tak abychom ji mohli pochopiti. Když tedy pak duše především, co jest jí zjeveno, se obrací k tomu, co jest nad ní — neboť to znamená zůstaviti za sebou obrazy a tvary — tu obdrží stejnost z přirozenosti boží, která jest bez tvaru, neboť vlastní postava boží se nikdy neprojeví v tomto těle žádné bytosti.¹⁰⁹⁾

To jest tajný vchod, který má duše do božské přirozenosti.¹¹⁰⁾ Když totiž duše nemá již nic, na čem by spočinula, tu je připravena vstoupiti do obrazu božího. To znamená, „jako nic jíti k ničemu“ — k onomu nic božské přirozenosti, kam nikdo nemůže vstoupiti, jestliže není zbaven veškeré duchovní hmotnosti.

Ó, jak velice si uzavírají tento tajný vchod, kteří lehkovážně zůstávají státi při smyslných věcech! V tom se doznávám také ke své chybě

¹⁰⁸⁾ Zde zase mluví Mistr o koncentraci myšlenek, totiž o zapuzení všech obrazů a tvarů z mysli.

Pozn. překl.

¹⁰⁹⁾ Krásné to vysvětlení, proč člověk má na mystické cestě zapuzovati veškeré obrazy a představy.

Pozn. překl.

době. V tom smyslu napomíná svatý Dionysius jednoho ze svých učenníků a praví:

„Chceš-li proniknouti poznání skrytého tajemství božího, tu musíš vystoupiti ze všeho, co by ti mohlo zabraňovati v čistém poznání a vystoupiti nade vše, co můžeš chápati svým rozumem: Bůh nemá nic tak skrytého, co by nebylo duši dosažitelné, takové duši, která ví, z pilnosti a moudrosti, jak hledati!“

Tomu lze těžko rozuměti. Když „nic na něm není tak skrytého, co by nebylo duši dosažitelné.“ Nyní mějte pozor! Síla veškerých věcí jest v jejich podstatě. Ale duše má schopnost poznávati věci podle své nejvyšší duševní síly — ale pak se vrhá úplně do své podstaty. A když tím se vznese nad všechny věci, tu pro

¹¹⁰⁾ Tajný vchod je proto, že celá cesta mystická byla až do nejnovějších dob tajena, aspoň pokud se týká zemí západních. Ale i indické spisy, jednající o jógu, udávají všude, že jóga jest cesta tajná a že nemá býti nehodnému zjevena. Je to cesta svatá a kdyby byla zjevena všem lidem, byla by již jich nevěrou znehodnocena. — Podle duchovních pravidel může býti tato cesta prozrazena jenom tomu, kdo jest odhodlán ji nastoupiti. Kdo o ní zví a nenastoupí ji, ukládá si velmi přísné pokání v časech budoucích, protože se nechopil dané příležitosti. To platí i pro toho, kdo důležitost této cesty nepochopil. Jestliže taková kniha nebo taková nauka ústně se dostane člověku, který tuto svatou cestu zavrhuje, anebo jí nepoužije, tu je to právě ono semeno, které padlo na skálu podle slov Kristových. Na druhé straně je však málo těch, kteří by nebyli v hlubinách své duše dotčeni tímto zjevením a tak pro ně zcela jistě nadejde jednou čas, kdy použijí sděleného tajemství ke svému nejvyššímu prospěchu. Pozn. překl.

ni je z božské podstaty zvednuto vše, co ji zakrývá. A tak duše je uvedena do stavu, vše-mohoucnost božské skrytosti přijmouti. V tomto smyslu mluví sv. Pavel: „Mohu učiniti všechny věci v onom, který mne činí silným!“

Když pak očistěná duše se svým očistěným rozumem, který je teď osvícen božským světlem, si Boha představí, tu pozná také sama sebe. A když pak pozná, jak je k Bohu připsána a jak mu náleží a jak oba jsou jedno, tu by chtěla, aby nebylo váhy tělesné, setrvali tam stále.

Toto vysoké poznání, které se dostane duši o skrytém tajemství božím, je to, co praví Job:

„V hrůze nočního zjevení přichází a šeptá člověku do ucha.“

Co míní slovem „v hrůze“? Je to starost při tomto poznání, o němž je zde psáno. A noční vidění, to jest poznání tajné pravdy. A šepot znamená vtékání do jednoty tam, kde poznané a poznatel se sjednocují.

Abychom k tomu došli, abychom prostřednictvím Kristovy cesty lidskosti byli vedeni na skrytou cestu jeho vysokého božství a abychom vpravdě dospěli k blaženému cíli, k němuž jsme stvořeni — k věčnému životu, k tomu nám dopomoz svatá Trojice. Amen!

*

Tato kniha je obtížná a mnohým lidem nepochopitelná. Proto nemá býti zobecněna —

o to vás prosím — při Bohu! Neboť mně to bylo také zapovězeno. Kdyby se však někdo našel, kdo by ji chtěl zamítnouti, tu by to zaviňovala vpravdě jenom jeho slepota. Neboť je to čistá pravda. Kdyby však v ní něco bylo, co by ve výrazu nebylo správné, tu nechť není proto nepochopena! Neboť naše řeč se stává přerývanou, když chceme mluvit o božské přirozenosti. Ale zato své mínění přednáší tato kniha čistě a pravdivě s Kristem a v Kristu, v našem Pánu. Za to budiž věčně chválen. Amen!

O východu a návratu Ducha.

(Kázání o výroku sv. Matouše, X., 28.)

„Nebojte se těch, kteří vás chtějí zabítí podle těla, neboť duši zabítí nemohou.“

Proto ne, poněvadž duch nemůže ducha usmrtit a jenom život může dát duchu jinému duchu.

Ti, kteří vás chtějí usmrtit, to jest jenom jejich krev a tělo, a jenom jako takové zemře, zemře prostřednictvím jiného. Nejušlechtilejší věcí v člověku jest krev — chce-li býti správnou. Ale krev je také v člověku někdy věcí nejhorší, když chce zlo.

Má-li krev nadvládu nad tělem, tu je člověk pokorný, trpělivý a cudný a má v sobě veškeré ctnosti. Ale má-li tělo nadvládu nad krví, tu se stává člověk pyšným, hněvivým a necudným a má v sobě veškeré nectnosti.

A nyní mějte pozor! Chci něco říci, co jsem dosud nikdy neřekl. Když Bůh stvořil zemi, nebe a veškeré bytosti, tu při tom nečinil nic.

Neměl nic, čím by se zabýval a v něm nebylo také prázdné činnosti. Pak teprve řekl: „Učíníme obraz sobě podobný!“ Tvořiti je snadná věc a lze to činiti kdykoliv a jakkoliv chceme. Ale když něco tvořím, tu to činím sám v sobě a s tím, co jsem sám a vtisknu tomu svůj vlastní obraz.

„My utvoříme obraz sobě podobný — nekoliv ty, Otče, aniž ty, Synu, aniž ty, Duchu Svatý! Nýbrž my — v radě svaté Trojice učiníme obraz sobě podobný!“

Když tedy Bůh stvořil člověka, tu tím stvořil přiměřené, věčně platné a působící dílo. A toto dílo bylo tak veliké, neboť to nebylo nic menšího než duše — ta byla dílem božím!¹¹¹⁾

Boží podstata, jeho bytost a jeho božství spočívají na duši a proto Bůh musí v duši působit. Požehnaný, požehnaný budiž proto! A protože Bůh sám je v duši činný, musí toto svoje dílo milovat. Jeho působení jest naším milováním.

A tato láska je Bůh — v ní Bůh sama sebe

¹¹¹⁾ Je velmi příznačné, že v naší době toto největší dílo boží je buď předmětem polemik, nebo je popíráno, anebo je nechápáno. Ba i ti, kteří vědí, že tento nejvyšší dar boží jest jejich údělem a podstatou, nedbají ho, nestarají se o něj, a kdyby mohli, zbavili by se ho, aby mohli tím lépe užívatí světských radostí. Právě v tom jim duše brání, poněvadž její hlas, tajný hlas svědomí, člověka neustále napomíná a varuje ho.

Pozn. překl.

miluje, svoji podstatu, svou bytost a .svoje božství.

Ale v lásce, kterou Bůh sama sebe miluje, miluje také veškeré tvorstvo, ale ne jako tvory, nýbrž jako Boha: v této lásce, ve které Bůh sama sebe miluje, miluje také celý svět.¹¹²⁾

Ale dále: Bůh v tomto díle sama sebe požívá. Ale v rozkoši, ve které Bůh sama sebe požívá, požívá také celý svět.

„Bůh požívá se ve věcech?“ Také slunce rozlévá svůj zářící lesk na všechny tvory a načkoliv dá padati svým paprskům, to přitahuje k sobě. A při tom slunce nic neztrácí ze své záře!

Vezmu na př. džber s vodou a položím tam zrcadlo a postavím to proti slunečním paprskům. Pak vysílá slunce svoji světelnou zář nejen ze svého kotouče, nýbrž právě tak ze dna nádoby, ale při tom přece nic neztrácí.

Odraz zrcadla ve slunci je, poněvadž slunci patří, sám také sluncem. A přece jenom zůstává zrcadlo tím, čím jest.

Právě tak je to také s Bohem! On je v duši se svou podstatou, bytostí a božstvím, ale přece jenom není duší. Jeho odraz v duši jest, po

¹¹²⁾ Právě proto, že Bůh se miluje v každém tvorů, probouzí se tím časem také láska každého tvora k Bohu, takže každý tvor jednou musí po Bohu zatoužit jako po svém nejmilejším a když takový okamžik nastane u člověka, tu nastupuje s radostí a nadšením cestu mystickou, která je přímou stezkou k Bohu.

Pozn. překl.

něvadž patří Bohu, sám Bohem — ale ona sama přesto jest tůn, čím jest.

A teď hleďte: všichni tvorové mají v sobě spěch ke své nejvyšší dokonalosti. Všichni se nesou do mého rozumu, aby ve mně se stali rozumem. Já — jako jediný — připravuji veškeré tvorstvo zase k Bohu! Starejte se o to, co každý z vás tvoří!¹¹³⁾

A nyní vás prosím! Pochopte to při věčné a vždycky trapné pravdě a při mé duši! Znovu nepronesu toho, co jsem dosud neřekl. Bůh a božství jsou tak rozdílny jako nebesa a země. Ale především: také vnitřní a zevní člověk jsou tak rozdílní jako nebesa od země. Ovšem, stojí o mnoho tisíc mil výše. Ale také Bůh vzniká a hyne.

Ale nejprve přistupuji ke svému „vnitřnímu a zevnímu člověku.“ Vidím lilie na poli, vidím jejich světlý lesk, jejich barvu a veškeré jejich listy. A pokud se týká jejich hýření, z toho nevidím nic!

Proč?

Poněvadž toto hýření je ve mně! Je to tak,

¹¹³⁾ Zde činí Mistr Eckehart narážku na svoje učitelské povolání a při tom napomíná každého, kdo ho slyší, aby měl pozor na to, co tvoří svými skutky, žádostmi a myšlenkami. Všichni lidé jsou jediným celkem, ač o tom nevědí a nepocítují toho, dokud se nespojíli s Bohem. Pak teprve spatřují ony jemné nitky, které nás všechny spojují, malé i velké, zlé i dobré, blízké i vzdálené. Pozn. překl.

jako to, co mluvím: To je ve mně! A pak teprve to vyslovuji navenek.

Můj zevní člověk ovšem chutná věci, stvořené jako věci, na př. víno, chléb, maso! Ale můj vnitřní člověk nechutná jich jako stvořených věcí, nýbrž jako dar boží. Avšak můj nejvnitřnější člověk nechutná jich také jako daru božího, nýbrž jako něco, co od věčnosti bylo moje! Neboť také Bůh vzniká a zachází.¹¹⁴⁾

Poněvadž všichni tvorové vyslovují Boha, stává se Bůh Bohem! Když jsem ještě prodléval v základě a na dně božství, v jeho proudu a pramenu, tu se mne nikdo netázal, kam chci, nebo co činím — tu nebylo nikoho, kdo by se mne mohl tázati.

¹¹⁴⁾ Zde se dotýká Mistr Eckehart velmi důležitých pouček mystických, jež však musí býti správně pochopeny. Jak vidíme, rozeznává zevního člověka a vnitřního člověka, což jest duše, a pak nejvnitřnějšího člověka, což jest duch neboli Athma. Tento Athma jest onou božskou jiskrou, která nikdy nehyne a jež byla od věčnosti. Závěrem tohoto odstavce jest věta: „neboť také Bůh vzniká a hyne“. Tato věta se bude zdáti mnohým nepravdivou nebo mylnou. Všichni staří bohové, kteří kdykoliv pod jakýmkoliv jménem a tvary — všimněme si, že pravím pod jmény a tvary, nebo podobami — byli vzýváni u jakýchkoliv národů, byli stvoření z božnými představami a myšlenkami tehdejších lidí. Tito bohové byli a jsou dosud nesmírně mocní, ale když přestali býti vzýváni, když lidé přestali se jim klaněti tu se ztrácejí čili hynou, rozplývají se a přestávají býti tím, čím byli. Ale toto ztrácení se starých bohů trvá miliony let, takže na př. ještě dnes existuje Osiris, Isis, Thót, nebo řecký Zeus, Afrodita a j. Staří Mistři znali tuto pravdu a jmenují tyto stvořené bohy Eggregori.

Pozn. překl.

Teprve když jsem z Boha vyzářil, oznamovaly všechny bytosti Boha. Kdyby se mne někdo tázal: „Bratře Eckeharte, kdy jste vyšel z domu?“ Tu bych odpověděl: „Právě jsem tam byl!“

O Bohu tedy mluví veškeré bytosti a všechny jej oznamují. Ale proč nemluví o božství? Vše, co je v božství, je jednota a o té nemůžeme nic mluvit! Jenom Bůh něco činí, ale božství nečiní nic, neboť nemá, co by činilo. V božství není nic na práci a také se božství po ní nikdy neohlíželo. Bůh a božství jsou tak rozdílní jako činnost a nečinnost!¹¹⁵⁾

A když se zase vrátím domů, k Bohu, tu, si v sobě již nic nepředstavuji, je to moje vynutí mnohem nádhernější, než moje první vystoupení z Boha. Neboť já — jako jeden —

¹¹⁵⁾ Onen dům, o němž se zde Mistr zmiňuje, jest správně božství. Bůh vzniká a zaniká, ale božství jest věčné, neboť božstvím rozumí Mistr Boha absolutního čili Parabrahmu. Podle starých spisů indických nelze o Parabrahmovi nic říci, ani jaký je, ba ani nelze říci, jestli nebo neníli. Kdo se stal mystikem a soustřeďuje se na jednu a sice vždycky stejnou postavu Boha, ten v sobě tohoto Boha vytvoří a tento jeho Bůh se stává jeho Spasitelem, zasvěť ho, učiní ho nesmrtelným adeptem, dá mu veškerou moc na zemi i na nebi. To je pochod spásy. Zevní náboženství o tomto tajemství nic nevědí a theologové si pletou neustále oba pojmy, Boha a božství. Při tom nehlídají k tomu, že si matou pojmy Boha osobního a Boha vesmírového. Z toho důvodu je však nutno, aby se mystik soustřeďoval vždy jen na jediný a týž tvar Boha. Podobnou nauku, vzatou ostatně z Indie, mají také lamové v Tibetu. Pozn. překl.

přináším přece veškeré bytosti ve svém citění povzneseny z jejich citění vlastního, a sice proto, aby ve mně také ony se staly jednotou! Když se pak vrátím ke dnu a základu božství do jeho proudů a pramenů, tu se mne nikdo netáže, odkud přicházím, nebo kde jsem byl — nikdo mne nepostrádal. To znamená: „Bůh zaniká.“

Kdo pochopil toto kázání, tomu to dobře přeji! Kdyby zde nebylo nikoho, tu bych musil kázat tomuto oltáři! Jest mnoho ubohých lidí, kteří se zase vrátí domů a řeknou: „Chci sedět na svém místě a požídati svůj chléb a sloužit Bohu!“ Říkám vpravdě: tito lidé musí zůstat ve svém bludu a nikdy nemohou dosáhnouti ani vybojovati toho, co jiným je údělem, totiž, těm, kteří jdou za Bohem do jeho chudoby a odcizení! Amen.¹¹⁶⁾

¹¹⁶⁾ Chudoba znamená pozbytí všech věcí pozemských anebo se jich odřeknutí, třeba bychom je měli, a to tak abychom na nich nelpěli. Ale dále to znamená také zbavení se všech myšlenek a představ, čili koncentraci. Odcizení znamená totéž, pokud se týká milých nám bytostí. Ježíš Kristus pravil, že nikdo Hlo není hoden, kdo se nezřekne svého otce nebo matky, nebo sestry, nebo své manželky. Pozn. překl.

„Stejné věci se milují a spojují se a
nestejné věci prchají od sebe a vzá-
jemně se nenávidí.“

Jeden Mistr praví, že nic není sobě tak ne-
rovného jako nebesa a země. Okrsek zemský to
pocítil ve své nejvnitřnější podstatě, že jest
nebi cizí a nepodobný. Proto od nebes uprchl na
nejhlubší místo a leží tiše a nepohnutě, aby se
snad nebesům nepřiblížil.

A nebesa zpozorovala v své nejvnitřnější
podstatě, že zemský okrsek od nich uprchl a že
se usadil na nejhlubším místě. A právě proto se
nebe vylévá po svém plodném způsobu bez
obalu do zemského povrchu a Mistři tvrdí, že
daleké a široké nebe neponechává pro sebe ani
tolik šířky, mnoho-li obsahuje špička jehly a
že úplně a zcela se rodí, probouzejíc plody v
okrsku pozemském.

Právě tak pravím o člověku, který před sebou,
před Bohem a přede všemi tvory se stal ničím.

On zaujal nejhlubší místo a proto se do něho musí Bůh vylíti a úplně a zcela, že v svém životě, své bytosti a své přirozenosti, ba ve svém celém Božství Bůh nic pro sebe nepodrží a že musí vše vylíti do člověka, co přináší plody, jestliže člověk se odevzdal Bohu a jestliže zaujal nejhlubší místo.¹¹⁷⁾

Když jsem sem dnes kráčet, uvažoval jsem, jak bych vám mohl kázat pokud možno srozumitelně. A vymyslel jsem si podobenství. — Kdybyste je pochopili, tu byste také rozuměli vlastnímu smyslu a základu celé mé nauky, kterou jsem kdy kázał.

Ono podobenství se týkalo mého oka a dřeva. Jestli mé oko otevřeno, tu je to oko, a jestli zavřeno, je to totéž oko. A také dřevu není viděním nic vzato ani přidáno.

Nyní však mějte pozor! Dejme tomu, že mé oko by spočívalo v sobě, jako něco jednotného a v sobě uzavřeného, a že by se pak otevřelo, a že by jeho síla byla vržena na dřevo ve vidění. Tu oboje zůstává tím, čím bylo a přece jenom ve chvíli vidění se sjednocují, že bychom mohli říci, že oko je dřevem a dřevo okem.

A kdyby dokonce dřevo bylo bez hmoty a kdyby bylo něčím tak duchovním jako vidění

¹¹⁷⁾ Toto nejhlubší místo nazývá na př. náš Komenský „hlubinou bezpečnosti“. Je to ona hlubina v našem nitru, do které musíme vniknouti svými myšlenkami, abychom tam svoje vědomí udržovali bez pohnutí v mystické koncentraci. Pozn. překl.

mého oka, tu bychom mohli právem tvrditi, že že ve skutečném provádění mého vidění tvořily dřevo i mé oko jenom jedinou bytost. Jestliže toto platí v oblasti hmotné, o mnohemli více to platí v duchovnu?

Také to můžete vzíti v úvahu, že existuje v mnohem vyšší míře jednota mezi okem mým a okem nějaké ovce, která je za mořem a které jsem nikdy neviděl, než mezi mým okem a mým uchem, ačkoliv mé oko stojí s mým uchem přece jenom v jakémisi podstatném společenství.

To platí proto, že oko ovce je schopno téže činnosti jako oko moje, pročez připisují oběma očím vyšší jednotnost — totiž jednotu v díle, než svému oku a svému uchu, které, pokud se týká své činnosti, nemají nic společného.

Jindy jsem také mluvil o jistém světle v duši, kteréžto světlo jest nestvořené a nestvořitelné. Právě toto světlo jest onou září, o které se vždy zmiňuji ve svém kázání. A toto světlo přijímá Boha bezprostředně, nezahaleného, obnaženého tak, jak jest On sám — přijímá Ho v díle vnikání a rození se Boha.¹¹⁸⁾

Zde mohu rovněž právem tvrditi, že toto světlo má více jednotnosti s Bohem než s kteroukoliv jinou duševní mohutností, s nimiž všemi má

¹¹⁸⁾ Toto světlo jest ohromujícího jasu, takže ho nelze s ničím pozemským přirovnati. V indických spisích je popisováno jako světlo tisíckrát jasnější nad slunce. Toto světlo vzniká v mystickém srdci a proniká celé nitro žákovo jako blesk. Pozn. překl.

také toto světlo bytostné společenství. Neboť ovšem uvnitř mé duše, když ji vezmeme jako jednotnou bytost, nestojí toto světlo výše, než nejspodnější, čistě smyslové schopnosti, jako na př. sluch nebo zrak, nebo jiná její síla, která by mohla trpěti hladem nebo žízní nebo mrazem či vedrem. Příčinou toho je okolnost, že lidská podstata jest jednoduchá. Vezmeme-li zde tedy duševní síly v jediné bytosti, tu jsou všechny jednotou a stojí vesměs stejně vysoko. Vezmeme-li je však podle jejich činnosti, tu jest jedna mnohem vyšší a ušlechtilejší než ostatní.

Pravím tedy: jestliže člověk se odvrátí od sebe a od všeho stvořeného — tu, pokud to činíš, dotud budeš doveden k jednotě a blaženosti v oné jiskérce duše, která neměla nikdy nic společného s časem a prostorem. Tato jiskra se protiví všem tvorům a chce jenom Boha čistého, tak, jaký jest sám.

Této jiskře nepostačí ani Otec, ani Syn, ani Duch Svatý, zkrátka, nepostačí jí tři osoby, pokud každá z nich stává ve své vlastní bytosti.

Ano, a já tvrdím, že tomuto světlu také nepostačuje, když božská přirozenost se v něm rodí, aby zplodila ovoce. Ba více ještě, a to zní ještě mnohem podivněji: tvrdím s veškerou vážností, že tomuto světlu nepostačuje také ani v sobě odpočívající jediná božská bytost, která ani nedává, ani nepřijímá. Neboť toto světlo chce vědět, odkud tato bytost přichází,

neboť chce vniknouti do prostého základu, do tiché pouště, do které nikdy nic různorodého nepohlédlo, nechce ani Otce, ani Syna, ani Ducha Svatého. A v nejvnitřnějším, kde nikdo nepřebývá, tam teprve se toto světlo uspokojuje a onomu nejvnitřnějšímu náleží vroucněji než sobě samo.

Neboť tento základ jest ticho, prosté všeho rozlišování, ticho, které nepohnutě spočívá samo v sobě. A tímto Nepohnutelným jsou pohybovány veškeré věci! Od tohoto Nepohnutelného přijímají také všichni ti svůj život, kteří žijí rozumně, totiž, kteří jsou zahloubáni do sebe!

Abychom v tomto smyslu žili rozumně, k tomu nám dopomáhej Bůh! Amen!¹¹⁹⁾

¹¹⁹⁾ V tomto odstavci vyslovuje Mistr Eckehart znovu poučku o hledání onoho vnitřního ticha zahloubáním se do sebe, totiž mystickou koncentrací. Podle jeho slov žije rozumně jenom ten, kdo toto soustředění provádí. Je to ona úzká brána a úzká stezka, o které také mluvil Kristus a která jediné vede podle slov Spasitelových k životu! Všichni ostatní lidé, kteří buď o této stezce nevědí, nebo po ní nekráčejí, nemohou tedy dojítí pravého života, a proto žijí nerozumně. Kdo o této stezce slyšel nebo četl, a kdo ji přijal, obdržel první stupeň zasvěcení. Protože přijal tajemství, které jiným lidem je zakryto a uzavřeno na sedmero zámků. Pozn. překl.

Jako Jitřenka.

(Kázání z knihy Ježíš Sirah, 50, 6.)

„Tak jako jitřenka uprostřed mlhy, jako úplněk měsíce, jako lesklé slunce, tak tento zářil v chrámu božím.“

Tato slova vztahujeme obvykle na svaté božské učitele, kteří svým ctnostným životem a svým božským uměním byli světlem a pochodní oněm bytostem, jejichž světská srdce jsou zatajena v mlze a nepřetržitě temnotě nevědomosti na cestě k věčné spáse, při čemž bloudí jako světci.

A především Svatý Otec, kterého dnes vzpomínáme, svatý Dominik, jako podpora křesťanství a zakladatel kazatelského řádu, který započal a zařídil, aby bylo hlášáno slovo boží, k pomoci ubohých hříšníků.

Jako Jitřenka zářil v chrámu božím, jak praví Písmo. Vezmu nejdříve poslední slova: Ve chrámu božím.

Co je Bůh a co je chrám boží?

Sešlo se dvacetčtyři Mistrů a chtěli vypátrati, co jest Bůh, ale nesvedli toho. Potom v ustanovené době se zase sešli a zase každý z nich vyjádřil své myšlenky. Z těch vyjímám dvě nebo tři.

Jeden pravil: „Bůh je něco, kdežto veškeré pomíjející a časné věci jsou nic.“

Druhý řekl: „Vše, co má existenci, jest skrze Něho a jest nepatrně maličké vůči Němu.“

Třetí se vyjádřil: „Bůh je něco, co stojí nad veškerým bytím.“

A čtvrtý řekl: „Bůh je něco, co ve věčnosti nerozděleně a zbaveno veškeré určitosti je samo o sobě činné, co nikoho nepotřebuje, ale čeho potřebují veškeré věci.

A pátý se vyslovil: „Bůh jest rozum, který jest oddán svému vlastnímu poznání.“

Nevšimnu si prvého a obou posledních a mluvím o třetím: že Bůh je něco, co nevyhnutelně musí státi nad bytím. Neboť vše, co má existenci v čase a prostoru, nepatří k Bohu. On sám stojí nad tím.

Je-li Bůh také bytí ve všech tvorech, pokud mají podstatu, tu přece jenom stojí nad nimi. Neboť to, co ve mnohých věcech jest jedno a totéž, musí státi nad těmi věcmi.

Tak někteří Mistři tvrdí, že duše jest jediné v srdci. Ale tak tomu není — velcí Mistři se

v tom mylili. Duše je celá a nerozdílná zároveň v oku, noze a v každém údu!¹²⁰⁾

Ano, vezmu-li nějakou částku času, tedy je to třeba den, po případě dnešní, nebo včerejší, ale vezmu-li pojem „ted“, tu tento pojem zahrnuje v sobě celý čas. Takové „ted“, v němž Bůh stvořil svět, jest onomu „ted“ ve kterém okamžitě mluvím, právě tak blízko, jako včerejší den.

A také soudný den je mu ve věčnosti právě tak blízko jako včerejší den.

Proto praví jeden z Mistrů: „Bůh je něco, co nerozděleno samo v sobě je činné ve věčnosti, co nepotřebuje pomoci od nikoho, ani nějakého nástroje, ale čeho veškeré věci potřebují a k čemu se snaží dojíti veškeré věci jako k poslednímu cíli.

A tento konečný cíl nemá prázdné určitosti. Rozrůstá se mimo veškeré určení a rozšiřuje se do dálky.

Svatý Bernard se vyjádřil: Milovati Boha je stav, kterého nelze vůbec určití. Lékař, který

¹²⁰⁾ Kdo zná Kerningův „Testament“ a kdo pochopil jeho nauku, pochopí také jeho tvrzení. Právě písmem novým cvičením, které nutno prováděti ve všech částech a v každé buňce těla, probouzí se posvátnou silou písmen činnost duše v celém těle, či lépe řečeno, naše zevní vědění spojuje se s jejím vědomím. Dokládám k tomu, že ono světlo, o kterém mluví Mistr v předcházející kapitole, je právě světlem božské duše, kterou nazývají Indové buddhi. Tato božská duše je přítomna ve všech částech těla. Pozn. překl.

chce vyléčiti některého nemocného, nemá při tom na zřeteli nějaké určité zdraví, ale má ovšem určitý způsob, kterým chce nemocného vyléčit. Ale jak ho chce vyléčit, to se vymyká dalšímu určení. Chce ho právě vyléčit, pokud to jenom svede. Jak máme Boha milovati? Také to se vymyká všemu určení.

U věci a bytostí je sice jejich působení uzavřeno jejich existencí, neboť nic nemůže působiti mimo svou existenci: Oheň hoří jen pokud má dříví.

Naproti tomu Bůh působí mimo bytí, v dálce, kde se může pohybovati. Bůh vládne v nejsoucí jsoucnosti.

Velcí Mistři sice učí, že Bůh jest „jsoucnost neurčitelná.“ Ale tak tomu není.

Bůh stojí nad jsoucností tak vysoko, jako nejvyšší anděl nad komárem. A já tvrdím, že je zvráceno, když bych Boha jinenoval jsoucností, jako kdybych říkal o slunci, že je bledé nebo černé. Jeden Mistr praví, a sice jest to svatý Dionysius: „Bůh není ani to, ani ono. Když se někdo mylně domnívá, že Boha poznal, a když si tím něco představuje, tu něco poznal, jenom Boha ne!

Malí Mistři přednášejí ve škole, že veškerá jsoucnost se rozpadá na deset druhů. A deset těchto druhů odpírají Bohu úplně. Také z obou druhých nedosahuje žádný Boha, jenom že mu právě nescházejí. První, který obsahuje nejvíce

jsoucnosti, kterému vděčí veškeré věci za svoji jsoucnost, se jmenuje substance, čili látka. A druhý druh, který jest, pokud se týká jsoucností, jí v sobě skrývá nejméně, se jmenuje vztah. Ale ten v Bohu jest úplně roven onomu prvému druhu — oba mají v Bohu stejný praobraz. V Bohu jsou praobrazy všech věcí stejné — a přece jsou praobrazy nesterýných věcí! Nejvyšší anděl, duše, komár mají vesměs v Bohu stejný praobraz.

Ale když jsem dokazoval, že Bůh není žádnou jsoucností, že stojí nad jsoucností, tu jsem Mu neubíral jsoucnosti, nýbrž jsem ji v Něm zušlechťoval a zvyšoval! Vezmu-li měď jako součástku zlata, tu je zde měď přece jenom, a dokonce vyšším způsobem, než sama v sobě.

Sv. Augustin praví: Bůh je všemohoucností a přece zase není všemohoucností; Bůh je moudrý a přece není moudrostí. Je dobrý a přece není dobrotou. — Bůh není ani jsoucností, ani dobrotou. Dobrota lpí na jsoucnosti a není obsáhlejší než tato. Kdyby nebylo jsoucnosti, nebylo by také dobroty. Jsoucnost je dokonce čistším pojmem než dobrota! V Bohu není ani dobra, ani něco lepšího, ani nejlepšího. Kdo tvrdí, že Bůh je dobrý, činí mu právě tak bezpráví, jako kdyby říkal, že je slunce černé.

Ale nyní praví Bůh sám: „Nikdo není dobrý než jedině Bůh!“⁽¹²¹⁾

⁽¹²¹⁾ Výrok Ježíše Krista.

Pozn. překl.

Co znamená „dobrý“? To, co se jiným učiní společným! Neboť člověka jmenujeme dobrým, když jiným lidem se prokazuje sdílným a když je podporuje. Proto praví jeden pohanský Mistr, že poustevník v tomto smyslu není ani dobrý ani zlý, poněvadž se nesdíljuje a není lidem ku prospěchu.

Bůh jest ovšem ze všeho nejsdílnější, co stává. Žádná bytost se ze svého nesdíljuje, poněvadž tvorové nejsou vůbec ve jsoucnosti sami ze sebe. To, co sdílují, to mají od jiného. A nikdy sami sebe nedávají. Slunce uděluje své světlo, ale zůstává klidně na svém místě a oheň dává svoje teplo, ale zůstává klidně ohněm. Bůh však sděljuje své, poněvadž to, čím jest, je skrze sama sebe. A ze všech darů, které uděluje, dává především sám sebe; dává se jako Bůh, který jest kdekoliv, dává — při čemž záleží jenom na tom, který ho má přijmouti.

„Veškeré dobré dary“, praví svatý Jakub, „proudí shora dolů, od Otce nebeských světél.“

Jestliže chápeme Boha jako jsoucnost, tu ho chápeme v jeho předhradí, neboť jeho jsoucnost jest ovšem v Bohu a on sídlí v tomto svém předhradí, neboť také dobrota jest v Bohu a také v tomto předhradí sídlí.

Ale kde je Bůh „ve svém chrámu“? Božím chrámem je rozum, ve kterém sídlí a kde září v nepřetržitém lesku. Nikde není Bůh více doma, než v chrámu rozumu, poněvadž tam je ve

svém tichu, kam nikdy k němu nic nevniklo. V čistém sebepoznání Bůh tam poznává sama sebe. Tak také řekl pátý Mistr: „Bůh je rozum, ve kterém jediné žije pro svoje poznávání.“¹²²⁾

My chápeme Boha v duši, která má také kapku onoho rozumu, jiskérku, větévku. Duše má různé schopnosti. Jednou ty, které působí v těle. Je tu na př. síla, kterou člověk zažívá potravu. Tato síla je činná více v noci než ve dne a touto silou člověk roste.

Dále má jistou sílu v očích. Touto silou je oko tak jemné, něžné a pronikavé, že nepřijímá věci v jejich hrubosti tak, jak jsou samy o sobě, nýbrž veškeré věci musí napřed býti prosety a zjemněny ve vzduchu a světle. To pochází odtud, že oko má u sebe duši.

Jiná síla je to, že duše si umí představit. Tato síla vytváří v sobě věci, které nejsou přítomny, takže je spatřuji právě tak přesně, jako kdybych je viděl očima, ba dokonce ještě lépe. Myslím na př. v zimě na růži, kdy růží není. Touto schopností je duše tedy činná v nejsoucnosti a tím se přibližuje k Bohu, který také vládne jako Stvořitel v nejsoucnu!¹²³⁾

A když dále duše Boha miluje, tu ho přijímá duše v rouchu dobroty. Jeden pohanský Mistr praví — vůbec to, co jsem až dosud u-

¹²²⁾ Výrazem „rozum“ nemíní ovšem Mistr zevní rozum lidský, nýbrž rozum nejvyšší, čili rozum duchovní. Pozn. překl.

vážděl, jsou slova pohanských Mistrů — kteří poznali jen přirozeným světlem, a já jsem dosud nepřistoupil ke slovům svatých učitelů, kteří poznávali ve světle mnohem vyšším. Tento Mistr tedy praví: Když duše Boha miluje, tu ho přijímá v rouchu dobroty.

Rozum však stahuje s Boha tento obal a přijímá jen pouhého Boha, tak, jak je svlečen s dobroty, ze jsoucnosti a zbaven všech jmen.¹²³⁾

Jednou jsem přednášel ve škole, že rozum jest výše než vůle, ačkoliv oboje patří světlu přirozenému. Naproti tomu učí jiný Mistr v jiné škole, že vůle jest výše než rozum, neboť vůle přijímá věci tak, jak jsou samy v sobě, kdežto rozum je přijímá, jak jsou v něm. Nuže, to jest správné: oko, přijímáme-li ho o sobě, jest něco vyššího než oko, které je namalováno na zdi. Přes to však tvrdím, že rozum jest výše než

¹²³⁾ O této síle představy čili imaginaci by bylo možno napsati celé svazky. Je to skutečně tvůrčí síla, kterou lze vytvořiti věci z ničeho, tak jako byl stvořen svět. Kdo četl na př. knihu „Magikové a mystikové v Tibetu“ od Al. David Neelové, zvěděl, jak tibetští zasvěcení vytvářejí imaginací silou nejen hmotné předměty, nýbrž i lidské postavy, které jednají jako živé a jsou úplně hmotné. Ostatně také v jiných mystických a okultních spisech se vždycky mluví o imaginaci jako o nejdůležitější síle, bez které by nebyla možná ani mystika ani magie. Ovšem, ne každý má tuto schopnost ve stejné míře, ale každý si ji může vycvičiti. Představovat si však něco jiného kromě Boha, je velmi nebezpečné a může to vésti snadno k duševním i tělesným poruchám, bla i k šílenství nebo smrti.

¹²⁴⁾ Zde zase běží o rozum duchovní a nikoliv o prostý rozum lidský.

Pozn. překl.

Pozn. překl.

vůle. Musím říci, že vůle přijímá Boha v rouchu dobroty a rozum ho přijímá všeho zbaveného, i dobroty, i jsoucnosti. Ale dobrota je roucho, pod kterým je Bůh ukryt. A jenom tak ho vůle přijímá.

Kdyby Bůh neměl tohoto roucha, má vůle by se o něj nestarala. Když bychom chtěli oslovovat krále v den, kdy se má stát králem, a kdybychom ho oblékli do šedého roucha, tu bychom ho neodívali vhodně.

A já také nikdy nechci toužit po tom, aby mě Bůh svou dobrotou spasil, neboť by toho ani nemohl. Také nejsem spasen tím, že Bůh je rozum a že to poznávám. Jenom tolik tvrdím, že lepší než vůle jest přece jen rozum, neboť rozum stahuje s Boha obal dobroty a přijímá ho pouhého — kdy pak je Bůh zbaven dobroty a jsoucnosti a všech jmen.¹²⁵⁾

Božský rozum je také to, na čem, jak praví jeden Mistr, jediné stojí podstata a život anděla. Je možno se ptát, kde obraz vlastně má svou podstatu — zdali v zrcadle, anebo v tom, odkud vychází. A já odpovídám: jeho vlastní místo je více v tom, odkud vychází. Stojí-li zrcadlo přede mnou, tu je můj obraz v něm. Ale když zrcadlo padne k zemi, tu již v něm mého obrazu není. Můj obraz je ve mně, je ode mne, je při mně. Podstata anděla záleží

¹²⁵⁾ Nejvyšší duchovní rozum člověka poznává na konec Boha bez tvaru, bez vlastností a beze jména, což jest božství absolutní a neprojevené. Pozn. překl.

v tom, že Bůh jako rozum je v něm přítomen a že se v něm poznává.

„Jako jitřenka uprostřed mlhy“ — Quasi stella matutina. — Vezmu nejdříve slovíčko ‚quasi‘. Znamená to ‚jako takový‘. A toto ‚jako takový‘ je právě to, k čemu směřuji ve všech svých kázáních. Děti ve škole říkají něčemu podobnému přídavné jméno. — Vlastní označení, které máme dávat Bohu, je slovo a pravda. Sám Bůh se nazval slovem. A sv. Jan praví: „A na počátku bylo slovo.“ A při tom má na mysli, že my při tomto slově máme být jmenem přídavným!

„Jako Jitřenka“. To je hvězda Venuše, podle které jest nazván (v němčině) pátek. Tato hvězda má více jmen. Když jde před sluncem a když vychází dříve než ono, jmenuje se jitřenka. Ale když jde za sluncem, takže slunce zapadá dříve než ona, jmenuje se večernice. V jedné době běží nahoře a ve druhé zase dole pod sluncem. Především hvězdami je slunci na všech cestách stejně blízko a nikdy se od něho nevzdaluje. A Venuše nám ukazuje a naznačuje, že člověk, který má dojít spásy, musí být Bohu stále blízko a mít Boha stále před očima, tak, aby ho neodálilo od Boha ani štěstí, ani neštěstí, ani cokoliv stvořeného.

Dále je psáno: „jako úplňk ve svých dnech“. Měsíc vládne nad vlhkou přírodou. Potom stojí nejbližší slunci, když je v úplňku a když svoje

světlo z prvé ruky přijímá od slunce. Ale protože také se přibližuje mnohem více k zemi než kterákoliv jiná hvězda, trpí dvojí škodou: že je bledý a skvrnitý a že ztrácí svoje světlo.

Proto má největší sílu, když je od země nejdále. Neboť potom nejvíce přitahuje k sobě moře. Čím více měsíce ubývá, tím menší je jeho síla nad mořem.

A teď — čím výše stojí duše nad pozemskými věcmi, tím více má síly! Ale kdo by poznal jenom tvory, ten by již nemusil přemýšlet o nějakém kázání, neboť každý tvor je plný Boha a je celou knihou.

Člověk, který chce dospět k tomu, o čem jsme zde mluvili, má být: k tomu směřuje celá naše řeč — jako jitřenka! Pak je to člověk, v němž je Bůh přítomen, který je stále u Boha a stále je mu blízko a jenž jest povznesen nad veškeré pozemské věci. Takový člověk má být u Slova jménem přídavným.

Jest jedno slovo, které jest vysloveno. To jest anděl, duše a veškerí tvorové. Je druhé slovo, které je myslitelné, ale nevysloveno. A o tomto slově si mohu ještě učinit představy. Ale je ještě třetí slovo, které je nevyslovitelné a nepomyslitelné a které nikdy nevyjde najevo! Ale toto slovo je věčně v tom, kdo je mluví, totiž v Otci. Neboť Otec je vyslovuje. Toto slovo je vždycky zároveň ve zrodu a také vždy zůstává uvnitř.

Také v duši jest rozum se svým působením úplně namířen do nitra. Čím je duše jemnější a duchovnější, tím více a tím mocněji působí dovnitř. A ve stejné míře, jak její působení je více obráceno do nitra, ve stejné míře působí také na Boha.¹²⁶⁾

Tak tomu není u hmotných věcí, neboť čím jsou mocnější, tím více působí naveněk, do světa, pryč od Boha. Tak jako u stromu plod. Nejprve je v něm, potom vykvete navenek a konečně visí na stromě. Naproti tomu rozum, čím je silnější a jemnější, tu v témže stupni to, co poznává, jest sloučeno v jednotu a stává se s ním zajedno.

Spása záleží také u Boha jenom na rozumu, který svoji působnost obrátil do nitra. Kde je Slovo, které věčně zůstává uvnitř, tam také má ušlechtilá duše býti jménem přídatným a s Bohem vládnouti stejnému dílu. Tam, kde je Bůh blažen — v čistém sobě se předoucím poznání, tam také má duše čerpati svou spásu a odtud ji přijmouti — právě v tom, v čem je blažen Bůh!

Abychom u tohoto slova mohli býti stále jménem přídatným, k tomu nám dopomáhěj Otec a právě i toto Slovo a Duch Svatý. Amen!

¹²⁶⁾ Z toho vysvítá, že čím více se člověk soustřeďuje na božství, tím je mu blíže a tím je postupně Bohem pronikán.

Pozn. překl.

(Kázání o epištole k Efezským, IV., 23.)

„Máte býti obnoveni ve svém Duchu, pokud se jmenuje mysl!“

Tak praví svatý Pavel. A Augustin to rozvádí: To, co patří k nejvyšší oblasti duševní a co se nazývá myslí, to Bůh zároveň s podstatou duše stvořil jako její schopnost a to nazývají Místři truhlou nebo skříní duchovních postav nebo utvořených obrazů.

Tato síla staví duši na roveň s Bohem Otcem. Dává jí v Bohu vyzařování jeho božství, ve kterém Bůh s vyloučením božských osob celou výheň své božské bytosti vylil do Syna a do Ducha Svatého. Právě tak v duši paměť vylévá poklad jeho obrazů do ostatních duševních sil.

Ale pokud duše prostřednictvím této schopnosti spatřuje formy, ať již vidí anděla, ať již vidí sebe sama jako něco s tvarem, tu jest při ní jistá nedokonalost.

Ano, i kdyby viděla Boha, pokud je Bohem, pokud je tvarem, pokud je trojicí, tu jest to nedokonalostí duše. Když však veškeré tvary jsou z duše vyloučeny a když ona sama spatřuje jenom jediné, pak pocítuje pouhou podstatu duše pouhou beztvárnou bytost božské jednoty — což jest již spíše nad bytostí, zatím kdy duše trpně spočívá v sobě.

Ó, zázrak nad zázrakem, jaké to ušlechtilé utrpení, když podstata duše nemůže snést nic menšího, než jediné pouhou jednotu Boha.¹²⁷⁾

„Máme býti obnoveni v duchu!“ pravil sv. Pavel. Obnovování postihuje veškeré bytosti, které snad jsou pod Bohem. Ale Bohu nepřináležejí žádné obnovování, nýbrž jen věčnost.

Co je věčnost? Vlastností věčnosti jest jsoucnost a mladost, což oboje jest při ní jedinou věcí. Věčnost by totiž nebyla věčná, když by se musila obnovovati a když by již takovou nebyla. Ale ovšem tvrdím: obnovování postihuje anděla, totiž pokud mu jest nařizováno něco budoucího. Neboť anděl ví o budoucích věcech také jen tolik, pokud mu to Bůh zjeví.

V tomto smyslu praví jeden pohanský Mistr: To, co poznáváme nebo vyřkneme o první příčině, jsme více my sami než by to byla pravá

¹²⁷⁾ Tyto odstavce se týkají jistých tajemství, která se odhalují mystikovi při jeho hlubokých koncentracích. Kdo jim nerozumí, nechť se nad tím nermoutí a jen nechť čeká, až mu budou osvětlením odhalena.

Pozn. překl.

příčina, neboť ta stojí nad veškerými výroky a poznáním.

Když tedy řeknu Bůh je dobrý, tu to není pravda. Ale já jsem dobrý — Bůh není dobrý. Jdu ještě dále: Jsem lepší než Bůh! Neboť jen to, co je dobré, může být lepší a co je lepší, se jmenuje „duší“. Neboť toto značení ji vede k tomu, že dává život tělu a tvar.¹²⁸⁾

Ale obnovení ji postihuje také, když ji nazveme „Duchem“. Jmenuje se duchem potud, jak jest odpoutána od nynějška a od pozemského místa a ode všeho pouze přirozeného. Ale pokud jest obrazem Boha a pokud je bezjmenná jako Bůh, tu ji nepostihuje také žádné obnovování, nýbrž jediné věčnost, tedy právě tak, jako je to u Boha.

Pamatujte to dobře! Bůh jest beze jména, neboť o něm nemůže nikdo nic říci, aniž ho poznati.¹²⁹⁾

Také duši postihuje obnovení. Jednou pokud může být nejlepší. Bůh není dobrý, proto nemůže být lepším a protože nemůže být lepším, nemůže být také nejlepším.

¹²⁸⁾ Tato nepatrná věta dokazuje zřetelně, jak Mistr Eckehart dokonale znal okultní nauky, jak jinak ani být nemůže. Věděl tedy, že lidské tělo je vytvořeno přesně podle imaginace duše, neboť jeho tvar odpovídá přesně obrazu, který si duše před zrozením o svém hmotném těle vytvořila. Pozn. překl.

¹²⁹⁾ Stejně praví Rama Krišna: „Bůh má mnoho jmen a mnoho tvarů, ale pak je také beze tvaru a beze jména. Pozn. překl.

Vzdálena Boha, spočívají tato tři určení — „dobrý“, „lepší“, „nejlepší“. Bůh stojí nad vším tím.

A pravím-li dále, že Bůh je moudrý, tu to není pravda, neboť jsem moudřejší jeho! A pravím-li dále, že Bůh jest něco jsoucího, tu to není pravda, neboť Bůh jest něco naprosto vznešenějšího, on jest nadjsoucí Nejsoucností.

Proto praví sv. Augustín: Nejkrásnější, co může mluvit člověk o Bohu jest, aby z naproستé moudrosti vnitřního bohatství uměl mlčet. Proto mlč a nežvatlej o Bohu! Neboť když o něm žvatláš, tu jdeš a hřešíš. Chceš-li tedy býti bez hříchu a dokonalým, nežvatlej o Bohu!

Také nemáš nic o Bohu poznati, neboť Bůh jest nad veškeré poznání. Jeden Mistr praví: Kdybych měl Boha, kterého bych mohl poznati, tu bych ho již nechtěl považovati za Boha. A jestliže z Boha něco poznáš, tu věz, že ničím takovým není. A když přece jenom z něho něco „poznáš“, tu vnikneš do stavu nepoznání a prostřednictvím tohoto stavu „přijdeš do stavu zvířete.“ Neboť co jest prosto poznání u tvorů, jest v nich zvířecí. Nechceš-li tedy klesnouti ke zvířeti, tu nepoznej nic z Boha, který nikdy nemůže ti býti oznámen.

„A co mám tedy činit?“

Sklesni ze všeho, co jsi nějak ty! — rozplyň se zcela do jeho bytostného klidu. Co dříve bylo: tam On, zde ty, to se pak uzavře k jed-

notnému my! A kde ty — je teď On — pak Ho poznáš věčným smyslem jako bezejmenné nic, jako nestvořené „Jsem!“

„Máte býti obnoveni v Duchu!“ praví sv. Pavel. Chceme-li býti obnoveni v duchu, tu oněch šest sil duševních, a sice stejně ony vyšší jako nižší, každá pro sebe, musí nésti zlatý na prstě kroužek. Je pozlacen zlatem božské lásky.

Slyšte nejdříve o nižších silách, které jsou tři: první se jmenuje dar rozeznávání. Ta nechť nese zlatý kroužek na prstu, jenž sluje „osvícení“. To proto, aby tvoje chápání ve všech dobách bez času bylo osvíceno božským světlem.

Druhá síla se jmenuje hněv. Ta nechť také nosí podobný prsten, který se jmenuje „tvůj mír“! Proč? Pokud jsi v míru, potud jsi v Bohu. Pokud jsi mimo mír, potud jsi mimo Boha!

Třetí síla se jmenuje touha. Na ní také nos zlatý prsten, jenž se jmenuje „dostí“. A to je proto, aby veškerí tvorové, kteří jsou Bohem, ti postačili. Ale Boha nemáš mítí nikdy dosti.

Boha nemůžeš nikdy mítí dosti, neboť čím více ho máš, tím více po něm toužíš. Kdybys ho mohl mítí dosti, kdyby bylo nějaké „dostí“, které se vztahuje na Boha, tu by Bůh nebyl Bohem.

Také pokud se týká vyšších sil, musíš na každé nésti zlatý prsten. Vyšší síly jsou také

tři. První se jmenuje schopnost podržovati (paměť). Tato síla ti dává schopnost porovnávati Otec s Trojicí. Na ní nos zlatý prsten, který se jmenuje „udržování“. To proto, aby veškeré věčné věci v tobě byly podrženy. Druhá se jmenuje rozum.¹³⁰⁾ Tuto sílu lze porovnat se Synem. Na ní nos také zlatý prsten, který se jmenuje „poznání“. To proto, abys Boha ve všech dobách bez času musil poznávati.

„Jak to?“

Musíš ho poznávati bez pomoci jakéhokoliv obrazu, jeho prostřednictvím nebo podobností.

„Mám-li Boha poznati tak bezprostředně, tu musím dokonce býti jím a On mnou!“

To právě míním! Bůh musí býti přímo já a já zase Bohem. Tak musí býti oboje jednotou, že ono On a toto já jest jedno a totéž a zůstane tak, a že jako čistá jsoucnost vládne pak ve věčnosti stejné činnosti.

Neboť pokud toto On a toto já, nebo Bůh a duše nejsou sjednoceny zde jako jedinnost ve věčném „ted“, potud nemůže ono já s oním On spolupůsobiti, anebo se s ním dokonce sjednotit.

Třetí síla se jmenuje vůle. Tuto sílu porovnáváme s Duchem Svatým. Na ní také nos zlatý prsten, který se jmenuje „láska“ — abys Boha miloval.

¹³⁰⁾ Zde zase to znamená onen vyšší rozum, který má božská duše buddhi. Pozn. píckl.

Avšak Boha máš milovati bez ohledu na jeho milosťnost, nebo jinak pověděno, ne proto, že jest lásky hoden! Bůh není vůbec hoden lásky, neboť stojí nad každou láskou a nad každou hodnotou lásky.

„Jak ho mám tedy milovat?“

Musíš Boha milovat neduchovně. To znamená, že tvá duše má být neduchovná, že má být zbavena veškeré duchovnosti. Neboť pokud tvoje duše podržuje tvar ducha, potud má jako svůj předmět něco s tvarem. A pokud to má, potud nemá jednotnosti a také nemá vnitřního zrození. A pokud nemá toho, potud Boha nikdy správně nemilovala, neboť pravé milování spočívá na vnitřním zrození.

Proto tvá duše musí být zbavena všeho ducha, musí být bez ducha.¹³¹⁾

Neboť miluješ-li Boha, pokud je Bohem, pokud je duchem, pokud je osobou, zkrátka, pokud má nějaký tvar, tu vše to musí být z tebe vypuzeno!

„Ale jak ho mám tedy milovat?“

Máš ho milovat jak jest nebohem, neduchem, neosobou, netvarem, a jako čistou, jasnou jednotu, která jest vzdálena veškeré dvojnosti. A k této jednosti máme všichni věčně se propadnouti ze jsoucnosti k nicotě. K tomu nám dopomáhej Bůh! Amen!

O hněvu duše a o jejím pravém sídle.

„Boží vůlí jest, abyste byli svatí!“ praví sv. Pavel.

Také naše svatost záleží v tom, abychom poznali Boha a sami sebe, abychom věděli, co jsme byli před časem, co jsme teď, v čase a co budeme potom, po čase.¹³¹⁾

Ale svůj počátek každá naše svatost má zde.

Ke svatosti také patří, abychom uposlechli tohoto poznání a abychom vše, co nám poskytuje svatá víra jako vlastní rozum, nabídli své představě a své lásce, abychom to vše milovali jen v Bohu.

Neboť k tomu jsme všichni zavázáni. A ten, jemuž se stal pravý život již údělem¹³²⁾, je k

¹³¹⁾ To znamená, že duše musí býti naprosto zbavena své duchovní činnosti, která jí dává myšlenky a představy. Zkrátka duše musí býti bez myšlenky a bez představy, což jest koncentrace. Pozn. překl.

¹³²⁾ Sebepoznání, které je totožné s poznáním Boha, je cílem veškeré mystiky a bylo známo jako takový cíl u všech velkých národů starověkých, u Egypťanů, Indů, u Řeků a Římanů a všude jinde. O tom svědčí

tomu zavázán teprve — nic jiného nemilovati ani nechtíti, než to, co Bůh chce a miluje.

Chceme-li poznati, co jsme teď, tu musíme nahlédnouti, že nejsme nic jiného, než dobrá věc pro Boha, na kterou jako Trojjediný, působí svou činností. A tak se máme s pilností vystříhati, abychom nikdy nebránili některé práci, kterou na nás chce onen veliký Dělmistr k své cti vykonati. ale spíše se máme chovati tak, aby tato naše látka byla bez přestání vysokému Dělmistrovi pohotově, aby své dílo mohl na nás vykonávati.

„Neboť“, tak praví Pavel, „Duch Páně přichází shora dolů ve skrytosti a působí, kde a

známý nápis na řeckém chrámu: „Gnothis e auton!“, což znamená „Poznej sama sebe!“ Filosofové zevního rozumu, tedy lidé světské, velmi často citují tento nápis nad chrámovým vchodem a opírajíce se o něj, chtějí jej vysvětlovat. Marne! Sebezpoznaní jest poznáním Boha a nikoliv filosofickým úkolem. Proto, že je to poznání Boha, stál tento nápis nad vchodem do chrámu, a nikoliv nad vchodem do nějaké školy filosofické. Cesta k tomuto poznání sebe sama a tím také k poznání Boha jest určena slovy biblickými: „Vy jste bohové!“ A jinými slovy: „Království boží jest ve vás!“ Je to cesta mystická, která neodchylně vždycky byla stejná, vždy byla prováděna soustředováním myšlenek na vnitřní božství, ačkoliv metod a pomůcek je velmi mnoho. Je to ta cesta přímá, ke které není třeba ani církve, ani kněží, ani chrámu, ani obřadů, ani jakýchkoliv jiných úkonů, jenom modlitby nejvyšší a nejčistší, modlitby tiché, beze slov, kterou je koncentrace myšlenek na vnitřního Boha.

¹³³⁾ Tento život je údělem tomu, jenž provádí praktickou mystiku, ke které musí dojít všichni lidé, ať chtějí nebo nechtějí, protože všichni lidé musí být jednou spaseni a jiná cesta ke spáse není. Pozn. překl.

jak a kdy chce — v onom člověku, u kterého nenalézá překážek. To jsou děti Boží, které se dávají vésti Duchem Božím.¹³⁴⁾

Tolik o sebepoznání. Druhým požadavkem jest: poznati Boha. Zde je na místě napomenutí, které vyřkl svatý Dionysius ke svým učenníkům: „Vzhůru, příteli mého srdce, zbav se všech věcí a svlékni se sebe svoje já, abys spatřil nejvyšší dobro!“

O Bohu lze říci trojí věc. Předně jest jedinou silou, která jest nerozdílně ve všech věcech. Pak jest jediným dobrem, v němž vše jednotlivé jest spoluobsaženo. Ale když byste chtěli Boha vpravdě poznati, tu musíte uznati, že jest něčím „neznámým“. To řekl Dionysius.

¹³⁴⁾ Kdyby lidé nečinili Bohu v jeho působení sami překážek, byli by všichni lidé bez výjimky velikými mystiky a svěťci. Lidé se však staví rozmanitým způsobem proti Bohu a jeho činnosti — nejvíce tím, že místo aby toužili po věčném pokladu a věčné blaženosti, touží po časných pokladech a malicherné blaženosti světské, která nepřináší nikomu uspokojení, nýbrž naopak vždycky pozdní lítost. Druhou velikou překážkou, kladenou lidmi Bohu do cesty, je lidský zevní rozum, který nás klame a vede k domněnce, že je neomylný, ačkoliv každý člověk za několik roků života se tisícekrát přesvědčil, jak je tento zevní rozum omylný a jak zavádí. Ale přes tyto zážitky a zkušenosti se lidé dávají, jako očarovani, klamati znovu a znovu. Třetí překážkou je nevědomost. Lidé nevědí, že existuje bezpečná cesta z bludiště světa a života, vedoucí k věčné blaženosti. Čtvrtou překážkou, kterou lidé kladou Bohu při jeho působení jest okolnost, že lidé chtějí uplatňovati ve všech věcech svou vlastní vůli, čímž se staví proti vůli boží. Pozn. překl.

Svatost tedy od nás Bůh vyžaduje a svatost jest v tom, abychom poznali Boha a sebe samí, a abychom se řídili tímto poznáním.

Ale tu vystoupí v duši jistý nesoulad: Ona neví, zdali to chce skutečně, nebo zdali toho nechce!

A tu vstupuje milující duše do hněvu nad takovým výsledkem svého sebepoznání. Její oblíbený je vzrušený a rudý hněvem nad odstrkováním, které se jí děje vůči Bohu, že není také tím vším, čím jest Bůh svou přirozeností, že nemá také vše to, co On má svou podstatou!

Učenci se sjednocují v tom, že neexistuje palcivější touhy než té, když přítel chce mít svého přítele jako své vlastnictví se vším všudy, co jest jeho.

Duše tvrdí, že její nevůle jest bez míry, takže není s to, aby se zase smířila. Pouto lásky je jí příliš tvrdé.

„Ach“, volá, „kdo by mne mohl potěšit? Mé neštěstí je příliš veliké! Kdybych já byla Stvořitelem a Jediným bez konce a počátku a kdybych byla já tvory stvořila a On byl duší, jakou jsem teď já, tu bych ustoupila z veškeré té nádhery a dovolila bych jí, aby tam vstoupila, aby se stala Bohem a já bych se stala tvorem.

A když by se pak Bůh cítil obtížen tím, že svou nádheru má ode mne, tu bych raději přála, aby mne zničil, neboť raději bych vůbec nebyla, než abych mu nějak stála v cestě. Ale

poněvadž, bohužel, se mají věci tak, že vše stvořené má v sobě něco z věčné bytosti, v podstatě a přirozenosti, takže v nich musí věčně vytrvati, tu vůbec nevím, kam se mám obrátit, abych našla svoje místo. Proto se vrátím zase k sobě a zde naleznu nejhlubší místo, hlubší než jest peklo samo. Neboť i odtamtud má bída mne vyhání: nemohu přece sama před sebou uprchnouti! Zde se tedy usadím a zde chci zůstat!“

Ale její hněv jí nedá pokoje. Jakmile jí vstoupí k vědomí, že nejprve musí ještě vykonati to, aby něčím byla, čím On není, tu vypadne ze sebe také ve svém hněvu. Neboť raději nechce vůbec existovati, než něco míti nebo přijmouti, co Jemu patří.

„Pane!“ volá, „má spása jest v tom, aby ses na mne nikdy nerozpomenul! A zakaž přece všem tvorům, aby mne těšili. Ale radostí jest mi, že mé duševní síly nepředstoupí nikdy před Tvůj obličej!“

Avšak slyš, co duše míní takovými podivnými slovy. Její spása jest v tom, aby Bůh si na ni nikdy nevzpomněl. Neboť ona ví dobře, že by pak nikdy nezmizela z jeho vědomí a v tom spočívá její blaženost. A chce býti neutešena všemi bytostmi proto, že o sobě ví, že je v takové bezútěšné bídě, kdy její neútěcha jest jedinou její útěhou.

A proč nepředstoupí nikdy duševní síly před Boží obličej? Zde si musíme nejprve objasnit, co je to „Boží Obličej“.

To, co člověku jest jako jeho vlastní já ještě nejspíše viditelné, jmenujeme jeho obličejem. Právě tak tam, kde Bůh se sám projevuje v mlčícím tichu své vlastní bytosti, jmenuje se toto jeho projevení jeho obličejem, t. j. božstvím. A to duše ovšem nahlíží a ví, že se svými schopnostmi nemůže proniknouti do onoho čistého ticha, tam, kde se Bůh sám projevuje, a proto si přeje, aby její schopnosti a síly nikdy ne-
přišly před jeho obličej.

Hledte, jak tyto síly se zastavují před jeho zrcadlením se trojjednosti a jenom čistá podstata duchovní je přijata jako čistý paprsek v čistém sebevidění Boha — když utichla každá vlastní síla duše. O tom praví jeden Mistr: Když někdo čistý a ryzí, čistota sama, se stávají jednotou, tu veškeré schopnosti duchovní jsou u konce; nebo jinak pověděno: v bezurčitosti jednoty jest bezurčitá podstata ducha povznesena nad veškeré duchovní síly.¹³⁵⁾

¹³⁵⁾ Toto čisté ticho, o němž zde Mistr mluví, je dosažitelné pouze jógickou čili mystickou koncentrací. V tomto tichu, když bylo dosaženo, probouzí se okamžitě vnitřní člověk, t. j. božská podstata naší duše a počne se projevovati člověku zevnímu. Shora praví Eckehart, že spása duše spočívá v tom, aby si na ni Bůh nikdy nevzpomněl. Je to tak, jako když bychom někomu řekli, že nikdy nemá myslet na př. na bílého páva. Pak bude stále jen na bílého páva myslet. Proto duše ví, že by pak z vědomí Boha nikdy nevyšla.

A tak hněvající duše si za třetí přeje, aby byla Bohem a aby vůbec nebylo žádného tvora, tak jako tehdy, když Bůh ještě trval ve své věčnosti a než stvořil cokoli: a to si přeje proto, aby blaženost božské přirozenosti ochutnávala v plné jedinosti jak okdysi Bůh sám. Avšak, řekne si duše, že by to znamenalo vytrhnouti mu ze srdce lásku, neboť sdělovatí se znamená pro duši vždycky něco dobrého.

A tak za čtvrté pokračuje duše ve svém hněvu, aby se stala čistou a chtěla jen čistou bytost a aby tak nebylo ani Boha, ani tvora! „Copak chtějí“, táže se duše, „ony tři osoby v božství?“ A pak si dává odpověď: Bez jejich přičinění nebylo by žádných tvorů. Proto je nutno umístiti je v božství, protože jsou základem všeho stvoření.

„Ale k čemu mají býti veškerá ta stvoření? Bůh přijímá svou vznešenost jen ze sebe, a tvorové, které přece On stvořil, nemohou mu jí dát. A to, co by mu chtěli tvorové přidatí, Boha vůbec nedosahuje. Ona nádhra, kterou tvorové by mohli Bohu dát, patří přece vždycky jen jim!“

A tu odpověděli svatí učitelové: „Všechny věci jsou Bůh.“¹³⁶⁾

Neboť to je obsaženo ve větě, ve které veškeré věci věčně byly v Bohu a touto větou je to potvrzeno. Ne snad, že bychom ve hmatatelném světě byli v Bohu, jako jsme v něm teď, ale

byli jsme v Bohu věčně, jako umění je v mistrovi.

Bůh na sebe zíral a spatřil zároveň sebe a všechny věci. Ale proto přece jen nebyl něčím různým, jako jsou dnes věci ve svých rozdílnostech, nýbrž zůstal jednotou. Neboť ačkoliv dnes věci jsou Bohu přesto jen jediným pohledem: Bůh je u sebe sama jen jednou Jednotou.

A to všechny věci, ale zvláště tvorové, rozumní¹³⁷⁾, uvidí, jakmile se vrátí ke svému původu: tam patříme na Boha jinak, než prostě jako na jedinou Bytost a přece trojjedinou, pokud se týká osob a různou podle jeho děl. Všechny bytosti mají tedy svou jsoucnost v Bohu a bytost, kterou mají, dává jim Bůh svou přítomností.

¹³⁶⁾ Pro podobně znějící věty, jako je tato poslední, které Mistr Eckehart pronášel velmi často, byl obžalován svými odpůrci pro kacířské názory a řekli o něm, že jest pantheistou. Ale pantheismus je bohovědný názor, podle kterého jest Bůh totožný se světem, čili jinak, že Bůh jest obsažen ve všech věcech, živých i neživých. Tento názor byl za starých dob prohlašován mnohými filosofickými školami, hlavně Héřaklitem, potom školou Stoiků a novoplatoniky, k nimž patřili nejslavnější mystikové. V novější době byl prohlašován pantheismus filosofy Spinozou, Schellingem, Hegelem a j. Naproti tomu křesťanští theologové, jak známo, tvrdí, že je Bůh všude přítomen. Je tedy obsažen v každé největší i nejmenší věci, živé i neživé a ve všem prostoru. Jinými slovy je to vlastně zase jenom pantheismus. Rozdíl mezi oběma názory není naprosto žádný a jen theologická hlava, která dovede různými finesami zkroutit pravdu k nepoznání, mohla dojít k postulátu, že pantheismus je názor pohanský a tudíž kacířský a že nauka o všudypřítomnosti boží je správná a křesťanská.

Pozn. překl.

Duše praví v „Písni písní“: „Nyní jsem oběhla okruh světa a přece jsem tam nedošla ku konci. Proto jsem se vrhla do jediného středu, neboť ten mne okouznil svým vzezřením!“¹³⁷⁾

Kruh, který milující duše proběhla, je nejvyšší svatá Trojice a vše, co stvořila v čase a věčnosti. To dohromady se právem nazývá kruhem. Neboť všichni tvorové a zvláště rozumem a řečí nadaná duše, mají v sobě vtisknuty božské osobnosti, jako jejich obraz. Je tedy svatá Trojice původem všech věcí. A veškeré věci touží vrátit se zase domů, do svého původu. To je tedy onen kruh. A duše jej proběhla svými myšlenkami, když se jí objasnilo, že tento celý stvořený svět je veliký — ale tisíckrát více by mohl Bůh stvořiti kdyby chtěl. A přece jen nemohla dojít k žádnému konci. To nejmenší, co Bůh stvořil, nemohla obsáhnouti a nemohla v tom přijíti ke konci, aniž toho mohla probadati v jeho nádhře.

¹³⁷⁾ Rozumní tvorové jsou ti, kteří nahlédli, že jedině mystickou koncentrací lze dojít ke spáse a tím také k životu věčnému, nebo vůbec k životu, jak se často přímo vyjádřil Kristus, poněvadž náš život ve zdejší není vlastně životem, nýbrž jen mátožným sněním. Nemohu zde ani opakovati, jak Paracelsus nazývá všechny lidi, kteří v sobě neprobudili vnitřního života mystickým cvičením. Porovnává je k jistému druhu zvířat! Konec této věty praví však jasně, že Bůh je přítomen ve všech věcech. Pozn. překl.

¹³⁸⁾ Onen střed jmenovali Rosikruciani: „Centrum in trigono centri“, čili střed ve středu trojúhelníku. To je onen střed tří božských osob, jež jsou symbolicky naznačeny trojúhelníkem. Pozn. překl.

A když duše tento kruh horlivě probíhá svým myšlením, a když kruhu přece nemůže uzavřítí, tu se vrhne do jeho středu. Tímto střediskem jest tvůrčí moc svaté Trojice, jejímž prostřednictvím ti Tři dokonali veškerá svoje díla. A v onom středu obdrží také duše svoji tvůrčí všemohoucnost.¹²⁹⁾

Nebot Trojice jest zároveň svět; poněvadž všichni tvorové k ní nedospěli. A sice ti Tři jsou jen jedinou tvůrčí mocí. To jest onen nepohnutelný bod, to jest jednota v Trojici. — Z vnitřku, vzato z božství, je právě tak působitel jako dílo bez proměny. V onom bodu probíhá Bůh proměnu bez druhotností a vše se v něm uzavírá k bytostné jednotě. A když také duše, která se odevzdala, se stává jednotnou s tímto nepohnutelným bodem, tu nese zároveň s ním v sobě tvůrčí moc světa.

Však svými duševními silami, kterými, jak doloženo, jest obrazem svatá Trojice, nemůže pochopiti duše jednotnost podstaty. A tak se stalo, že tvůrčí moc svaté Trojice mnohého velkého Mistra na vysoké škole omezila, takže se do ní zapletl příliš hluboko a nemohl proniknouti k jednotě.

A přece jenom tento střed je všem koncům stejně blízko, tak jako teď na všech místech

¹²⁹⁾ V tomto okamžiku se člověk stává všemohoucím adeptem, který ovládá jako Bůh veškeré síly, pozemské i nebeské.

Pozn. překl.

Duše praví v „Písni písní“: „Nyní jsem oběhla okruh světa a přece jsem tam nedošla ku konci. Proto jsem se vrhla do jediného středu, neboť ten mne okouzлил svým vzezřením!“¹³⁵⁾

Kruh, který milující duše proběhla, je nejvyšší svatá Trojice a vše, co stvořila v času a věčnosti. To dohromady se právem nazývá kruhem. Neboť všichni tvorové a zvláště rozumem a řečí nadaná duše, mají v sobě vtisknuty božské osobnosti, jako jejich obraz. Je tedy svatá Trojice původem všech věcí. A veškeré věci touží vrátit se zase domů, do svého původu. To je tedy onen kruh. A duše jej proběhla svými myšlenkami, když se jí objasnilo, že tento celý stvořený svět je veliký — ale tisíckrát více by mohl Bůh stvořiti kdyby chtěl. A přece jen nemohla dojít k žádnému konci. To nejmenší, co Bůh stvořil, nemohla obsáhnouti a nemohla v tom přijít ke konci, aniž toho mohla probadati v jeho nádheře.

¹³⁷⁾ Rozumní tvorové jsou ti, kteří nahlédli, že jediné mystickou koncentrací lze dojít ke spáse a tím také k životu věčnému, nebo vůbec k životu, jak se často přímo vyjádřil Kristus, poněvadž náš život ve zdejší není vlastně životem, nýbrž jen mátožným sněním. Nemohu zde ani opakovati, jak Paracelsus nazývá všechny lidi, kteří v sobě neprobudili vnitřního života mystickým cvičením. Porovnává je k jistému druhu zvířat! Konec této věty praví však jasně, že Bůh je přítomen ve všech věcech. Pozn. překl.

¹³⁶⁾ Onen střed jmenovali Rosikruciani: „Centrum in trigono centri“, čili střed ve středu trojúhelníku. To je onen střed tří božských osob, jež jsou symbolicky naznačeny trojúhelníkem. Pozn. překl.

A když duše tento kruh horlivě probíhá svým myšlením, a když kruhu přece nemůže uzavřítí, tu se vrhne do jeho středu. Tímto střediskem jest tvůrčí moc svaté Trojice, jejímž prostřednictvím ti Tři dokonali veškerá svoje díla. A v onom středu obdrží také duše svoji tvůrčí všemohoucnost.¹³⁹⁾

Neboť Trojice jest zároveň svět, poněvadž všichni tvorové k ní nedospěli. A sice ti Tři jsou jen jedinou tvůrčí mocí. To jest onen nepohnutelný bod, to jest jednota v Trojici. — Z vnitřku, vzato z božství, je právě tak působitel jako dílo bez proměny. V onom bodu probíhá Bůh proměnu bez druhotnosti a vše se v něm uzavírá k bytostné jednotě. A když také duše, která se odevzdala, se stává jednotnou s tímto nepohnutelným bodem, tu nese zároveň s ním v sobě tvůrčí moc světa.

Však svými duševními silami, kterými, jak doloženo, jest obrazem svatá Trojice, nemůže pochopiti duše jednotnost podstaty. A tak se stalo, že tvůrčí moc svaté Trojice mnohého velkého Mistra na vysoké škole omezila, takže se do ní zapletl příliš hluboko a nemohl proniknouti k jednotě.

A přece jenom tento střed je všem koncům stejně blízko, tak jako teď na všech místech

¹³⁹⁾ V tomto okamžiku se člověk stává všemohoucím adeptem, který ovládá jako Bůh veškeré síly, pozemské i nebeské.

Pozn. překl.

je časem, neboť „teď“ je čas, stejně zde, jako v Římě.

„Neboť jsem byla naplněna podivením, jediným pohledem jeho oka!“

To jest ona jednotící síla, která se sem vylije z onoho bodu. Tak odlučuje Bůh duši od všeho stvořeného a od všech pomíjejících věcí, a v tomto okamžiku ji strhne zpět do onoho jediného bodu, s nímž teď spojena, je věčně utvrzena.

Ale vědomě můžeme pozorovati tento pohled jen tehdy, když duše veškeré určitosti je tak zproštěna, že v ní není prázdného směru ani k ctnosti, ani k nectnosti. Jenom tak, co v tomto stavu do ní padá, má duše nejvyšší poznání. Proto skloní Bůh právě v této chvíli do ní svůj pohled, aby také ona Ho poznala, jako On ji poznal a miloval dříve, než byla. To má býti duši nutkavým napomenutím, aby vyšla ze svého já a ze všech věcí. Koho tento pohled nezranil, ten nebude ani nebyl nikdy zraněn láskou!

O tom praví sv. Bernard: Či duch pocítil tento pohled, nemůže toho vysloviti, a kdo nepocítil, nemůže tomu věřiti. Neboť zde jest vystřelen šíp bez hněvu a cítíme jej bez bolesti. Zde se otvírá čistý a jasný pramen léku milosti, který je osvěcen vnitřním okem, aby v blahoplém zírání pocíťovalo rozkoš božského navštívení, ve kterém netušené duchovní statky jsou nám uděleny a které nebyly nikdy slýchány

ani kázány, aniž by byly zapsány v nějaké knize.

Duše praví: „Pane, ty sám říkáš, že jsi ve mně stvořil svůj obraz. To přesahuje lidské pochopení. Neboť žádný Mistr není tak moudrý, aby mohl stvořit obraz, který by byl jeho podobou stvím. Jestliže jsi mne tak stvořil, a jsem-li ti skutečně rovna, tu mi dej, abych tě spatřila ve všemohoucnosti Stvořitele, ve které jsi mne stvořil, abych tě poznala v moudrosti, kterou jsi mne poznal, abych tě pochopila, jako jsi ty pochopil mne! Dejž mi, ó Pane, ve své milosti, abych se s tebou spojila ve tvé božské přirozenosti, jako je s tebou sjednocen tvůj Syn na věky: tvoje milost budiž mojí přirozeností, a bychom byli sjednoceni, ty se mnou a já s tebou!“

Jestliže jsi mne dobře pochopil, tu v těchto slovech spočívá dvojí věc. Předně, že duše ví, že byla stvořena z ničeho, proto touží spatřit toho, jenž ji stvořil. Ale že to tak vyjadřuje: „Ó, abych tě tak spatřila jako ty mne, když jsi mne stvořil!“ tím naznačuje, že si je dobře vědoma, oné důvěry a úmyslu, ve kterém ji Bůh stvořil.

A tak spatřuje Boha a nemůže ho přece prohlédnouti, a jest jí určeno, aby Ho poznala, ale přece ne, aby poznávajíc Ho, Ho probadala. A aby ho pochopila, je jí určeno tak, jako On chápe ji. A přece jen nikdy nemůže ho skutečně zcela a nadobro chápat.

To jest onen stupeň, o němž praví sv. Pavel: „Potom Ho poznáte tak, jak On poznává nás!“

Teprve když duše jest zbavena své vlastní bytosti, a když její bytostí je pouze Bůh, pak spatřuje, poznává a chápe Boha prostřednictvím Boha samého.¹⁴⁰⁾

Jeden vysoký Mistr praví, že musíme Boha poznati jeho vlastní bytostí a tak ho pochopiti, takže vlastně je to On, který poznává. Zde je v duši právě tak činitelem chápajícím, jako tím, co má být pochopeno. — Ale nikdo nemůže ve vlastním smyslu tomu rozuměti zde, v této časnosti, jak takovým způsobem duše v jedné a téže činnosti může chápati a sebe pochopiti. Toho nemůže nikdo, leda když je úplně do sebe ponořen — v čistém zírání božské přirozenosti — kam stvořený smysl nikdy nemůže vniknout.

A duše dále praví: „Tomu patřilo mé počinání, který zde nebyl nikdy milován, aniž sám miloval!“

Tím je míněno toto: Když duše z veškeré síly a moci se povznese nad sebe, aby se přiblížila s láskou k nejvyššímu dobru, tu musí zažít, že není s to, aby pronikla k onomu božskému Ně-

¹⁴⁰⁾ Duše je zbavena své vlastní bytosti tehdy, když se zbaví svých myšlenek a představ, neboť to jest její podstatou, aby myslila a představovala si. Ale duše to činí nesprávně, totiž svým rozumem, kdežto správně to bude činiti, až její rozum bude osvěcen rozumem božím. A toho docílí tehdy, když dosáhne vnitřního ticha a nepohnutelnosti.

Pozn. překl.

čemu — ať se namáhá jak chce. A tak se vrací zase dolů a vstupuje sama do sebe. A tak zůstane ono nedosažitelné božské něco duší nemilováno — jako je nemilováno ničím, co není jím samým.

„Ten, který sám nikdy nemiloval“ znamená: „On miluje jenom sebe, nebo své podobenství! Ale poněvadž nemá ani lásky, ani jakékoliv pospatelné vlastnosti jiné, tu „miluje“ vlastně právě tak málo jako je milován.“

To měl právě na mysli svatý Dionysius, když pravil: „On sídlí v jistém tichu, které jest mimo veškerý tvar.“¹¹¹⁾

Pak mluví duše jako nevěsta v „Písni písní“:

„Veškeré výšiny hor, ba dokonce své vlastní nemohoucí já jsem přeletěla až k temné síle věčného Otce. Tam jsem slyšela zvláštní zvuk, tam jsem viděla zvláštní světlo, tam jsem číchala, kde žádná duše se nehnula, tam jsem chutnala, kde přece nic nebylo, tam jsem cítila, kde přece nic přede mnou nestálo! Tam bylo mé srdce bezedné, má duše beze smyslů, můj duch bez tvaru a bez podstaty má přirozenost.“

Slyšte, co tím duše míní.

¹¹¹⁾ To znamená, že je to ticho, ve kterém není ani myšlenky ani představy. Tedy ticho v duši. U Indů jsou známy tři stupně tohoto ticha, a sice dharana, dhyana a samadhi. Kdo vytrvá jen několik minut v tomto tichu, dochází spojení s vnitřním Bohem. Ale naprosté spojení vědomé vyžaduje několik hodin tohoto ticha. To je pak samadhi čili mystické vytržení, které přináší spásu.

Pozn. překl.

„Veškeré výšiny hor jsem přeletěl“: Tím míní vystoupení přes všechno rozumové poznání, které je s to vykonati z vlastní síly. „Až k temné síle Otce“: tam, kde se končí veškeré rozumové rozdíly. Co tam slyší, je „bez zvuku“: neboť je to vnitřní vnímání a děje se v prapůvodním vycítění.¹⁴²⁾

„Tam spatřila zvláštní světlo“: neboť toto „vidění“ jest temné vnitřní povstávání v nicotě bezurčitelné.

„Tam jsem čichala, kde se nehnula žádná vůně“: t. j. výdech Jednoty, ve které veškeré věci utichují. „Tam chutnala, kde přece nic nebylo“: nade vším, co může býti vnímáno, se vznášejí jediná a táž Jednotnost. „Tam cítila, kde přece před ní nic nestálo“: to jest čistá jednotvárnost podstaty, která jest přece jen podstatou všech věcí a je nezkalena ničím stvořeným.

„Tam mé srdce bylo beze dna“: protože před přemahajícím nadzázrakem každý pokus lásky klesá ke dnu. „Má duše byla beze smyslů“: poněvadž veškeré její smysly a schopnosti jsou zbaveny síly. „Můj duch byl bez tvaru“: protože je přeražen do tvaru, který není ani tvarem, ani postavou — v Bohu samém.

„A má podstata byla bez podstaty“: poněvadž její vlastní bytost jí tak úplně zmizela, že nic nezůstává než jedno jediné „Jest“.

¹⁴²⁾ To je onen pravý nepopsatelný hlas ticha, známý všem mystikům. Pozn. překl.

Toto Jest však existuje jako Jednotnost, která je právě Jsoucností — a to její vlastní, tak jako všech ostatních věcí.

O ní praví Dionysius: Jedno jednotné je životem všeho žijícího, jsoucností všeho jsoucího, rozumem všeho rozumného, přírodou všech přirozeností, světlem všeho zářícího. A přece to není ani světlo, ani život, ani příroda!

„První věc,“ praví Dionysius, „jest nad veškerá jména a vznáší se nad každou láskou, každým pochopením a porozuměním. Je vyšší nad podstatu, vyšší nad přirozenost. Není ani světlem, ani temnotou. Vpravdě „jak cizí jest tento základ všemu tomu, co zakládá!“

Pak praví duše: „Není již pro mne Boha. A tak jako již pro mne zde není žádného určitého a jednotlivého, tak také já nejsem pro nikoho duší.“

Tím chce duše vyjádřit, že Bůh je beze jména a že vše, co je určité nebo co je přístupné nějakému pojmenování, není pro ni Bohem.

„Ach, nikoliv již nejsem duší!“ Tím praví, že nyní je zbavena každé určitosti, ba i svého vlastního já tak naprosto, že již nic nemá na sobě, aby pro něco byla někomu něčím.

A to je také správné pochopení, které má duše mít, aby byla zproštěna veškeré určitosti.

Ovšem nevěsta ve jmenované knize praví: „On jest můj a já jsem jeho!“ Ale lépe by byla řekla:

„On pro mne zde není a já tu nejsem pro něho!“

Neboť Bůh jest zde jen pro sebe. Poněvadž přece ve všem jest! Proto také duše si nic nebere, neboť vše z ní odpadlo, co někomu něčím mohlo býti, nebo čím by někomu mohla něčím býti. A tak tedy jí nikdo není Bohem a ona nikomu duší.

Proto volá také nevěsta: „Odstup ode mne, můj milénče, odstup ode mne!“ — „Vše, co je schopno nějakého zobrazení, nepovažuji za Boha. A tak prchám před Bohem — k vůli Bohu!“

Kde tedy má duše zůstatí?

„Na křídlech větru!“

Těmito křídly větru se mají rozuměti zástupy serafínů, jak se vznášejí, jsouce oddány nejčistšímu poznání Boha. A nad nimi ještě se vznáší duše! Avšak dříve jí to nemůže býti dáno, dokud vše, co má tvar a formu, nezůstavila za sebou, takže nic podobného již nenalezla ani v sobě, aniž při něčem podobném hledá odpočinku. Také musí vystoupiti a propadnouti se z veškeré vlastní činnosti.

Tak musí nejdříve býti svlečena ze všeho stvořeného, aby již neměla nic, čeho by se zadržela — pak klesne do čistého nic. A tam je ukryta všem tvorům. K tomu nic nemůže Seraf s veškerým svým poznáním vniknouti. Neboť v tomto nic sídlí duše nad serafem a nad veškerým poznáním.¹¹³⁾

Ono nic je bez počátku. Proto nemohl Bůh, když nás chtěl stvořit ke svému obrazu, nás vůbec z něčeho lepšího učinit než z nic. I když totiž boží tvůrčí síla stvořila duši, přece jenom jest bez hmoty jako On. A tak duše nemůže mít vůbec žádného bližšího přístupu do Božské přirozenosti než jako nic, poněvadž nic tolik nespojuje jako stejnost s přirozeností.

K tomu poznamenává sv. Jan Zlatoústý: Nemůže tomu nikdo porozumět, leda když se všemi zevními i vnitřními smysly je vtažen v čisté chápání božské přirozenosti.

Ono nic, čím jsme byli, než jsme se stali pro sebe tím, co jsme, nepotřebovalo nic a mohlo odporovat také všem stvořeným bytostem — jenom božská moc je silnější než vše ostatní. Tato moc uvedla nic v pohyb, když Bůh veškeré věci stvořil z něčeho. A nyní máme být nepo-
hnutelnější než ono nic.

„Jak to?“

Slyš tedy! Bůh vsadil duši do svobodného sebeurčení, takže ji nechce nic učinit nad její svobodnou vůlí, ani od ní nic neočekává, čeho by nechtěla. Co tedy duše v tomto těle se svobodnou vůlí zvolí, na tom může setrvat. Chce-li tedy přijít tam, kde by nic nepotřebovala, a aby byla neproměnlivější než ono nic, tu musí

¹¹³⁾ Ze vyvinutý a znovuzrozený mystik jest nad anděly, toho důkazem je, že andělé přicházejí, aby mu sloužili.
Pozn. překl.

sebrati veškeré své síly ve své svobodné vůli, aby zůstala neomylnou ve svém já i ve všech věcech.

A tak se má s věčným, neproměnlivým Bohem jednotit, poněvadž on nebyl nikdy vtažen do spolutrpitelství některým z děl, kterákoliv tvořila svatá Trojice. Duše musí tak naprosto se ponořiti do tohoto bezedného pramene Božského nic, že nic ji nemůže vyprostit, takže se již nikdy neobráť k věcem, nýbrž tam setrvá.

Právě tak nebeský Otec ve své božské přirozenosti věčně neustupuje a nekolísá, tak také duše z oné hlubiny věčné neustupuje ani nekolísá, pokud je to možno tvorů.

„Pověz mi tedy, dobrý, jak by jí to nebylo možno, když je k tomu přece stvořena?“

Ano, hled', tento případ nastupuje pak, když duše k tomu, co jest pod ní, se obrátí a když jí to postačuje: tím se stává, že jest jí nedosažitelné to, co jest nad ní. A přece Bůh nemá nic tak skrytého ve své vlastní podstatě, aby to bylo duši nepřístupno, neboť její ušlechtilost jest právě v tom, že to může hledati.¹⁴⁴⁾

¹⁴⁴⁾ Kdo se dá zaslepití leskem zevního světa, nebo vůbec věcmi viditelnými, ať mají jakoukoliv podobu nebo vlastnost, obrací se právě k tomu, co jest pod duší lidskou, a když mu něco podobného postačuje, pak jeho duši není možno vyšvihnouti se k onomu mystickému nic, jež dává lidské duši Boha. Kdo pozoruje svět a lidi, vidí, že velká většina lidstva jedná nerozumně, poněvadž se právě spokojuje s věcmi hmotnými. Tak se stalo, že nejsvětější nauka mystická upadla naprosto v zapomenutí, že jí nerozumí ani většina

Vzhůru tedy, ušlechtilá duše, vystup tedy ze sebe tak daleko, aby ses již nemohla vůbec vrátit a vstup do Boha tak daleko, že vůbec z něho nebudeš moci vystoupit! A tam se drž, abys již nikdy nepřišla do postavení takového, aby ses musila zabývatí „tvory“. A vším, co ti bude zjeveno, se nezatěžuj a vším, co ti stojí před očima, se nedej zaváděti.¹⁴⁵⁾

Také se nezdržuj sama nějakou službou, kterou sis uložila.¹⁴⁶⁾

Jdi jen svou čistou podstatou a za oním nic, které nic nepotřebuje a nehledej pražádného

kněží jakéhokoliv vyznání a že tudíž mystická nauka musí býti teď nanovo pracně vyhrabávána z kamení a hrud, jimiž byla od staletí zavalena. Na štěstí jednotlivci tuto nauku dovedli udržeti svými spisy a k většímu ještě štěstí, Duch Svatý nedopustil nikdy, aby byla naprosto zapomenuta, neboť si v každém věku vyhledává lidi, kteří jsou jí přístupni a tyto své žáky dovede tak dokonale vésti ku pravdě, že ji zase naleznou a pak jim dá také prostředky, aby ji mohli šířiti. V okultismu se jmenuje tento pochod mystickou tradicí, t. j. řetěz jednotlivců, kteří třeba jen duchovně si podávají ruce a sdělují si posvátnou nauku, takže tímto řetězem zasvěcení byla, jest a bude věčně udržována. A kdo chce poznat pravdu, i kdyby o mystice neměl ani tušení, bude veden tak, že se setká buď se spisy, které ji obsahují, anebo s některým zasvěceným, který ji zná a poví mu ji ústně. A to je právě oním šlechtic tvím duše, že může pravdu hledati a že ji také vědycky může najíti.

Pozn. překl.
¹⁴⁵⁾ To znamená, aby duše se nedala zlákatí mystickými silami, které jí jsou údělem, když se přiblížila k Bohu. Mistr Eckehart mluví právě tak jako Rama Krišna.

Pozn. překl.
¹⁴⁶⁾ To se vztahuje na služby ve světě a na sliby, které byly rády skládány členy katolických řádů, neboť to vše jenom zdržuje na mystické cestě.

jiného sídla. Bůh, který tě stvořil z něčeho, bude jako toto nic, které nic nepotřebuje, sám tvým sídlem a v jeho neproměnlivosti budeš méně proměnlivou než ono nic.

To však někteří chytrí lidé nechtějí uznati a praví: „Tak by to nešlo. Ono nic je ovšem neproměnlivé a jak tedy duše by se mohla státi ještě méně proměnlivou? Duše je stvořená věc a poněvadž jest podrobena proměně, lze do ní vložiti snadno změnu. Jenom nic je neproměnlivé.“

Slyšte tedy! Duše ovšem probíhá změnami a jde z jednoho stupně osvětlení do druhého — ale jenom pokud nedospěje k nejvyšší pravdě, kde veškeré „věci“ se končí.

„Také potom podléhá duše změně. Má dosud ještě citění něčeho jiného než je sama. Ale nic nemá žádného citění. Proto toto něco, totiž duše, je proměnlivější než nic!“

Tak zní odpor proti naší větě. Dobrá tedy. Přístupme k důkazům, že duše se musí státi ještě méně proměnlivou než ono nic.

Nejvyšší dobro, Bůh, je přece neproměnlivější než nic? A co tedy má v sobě podobenství nejvyššího neproměnlivého Boha jako jeho obraz, to má rovněž tento nejvyšší stupeň neproměnlivosti.

Mohli byste namítnout: „Nic a Bůh jsou totéž, poněvadž přece oba nejsou ‚nic‘!“

Nikoliv, tak tomu není. Ono nic není zde ani pro sebe, ani pro tvory. Bůh naproti tomu je sám pro sebe. Je to jsoucnost a jenom pro chápání všech tvorů jest „nic“. Ale také oni prohlašují tím, čím jsou, více Božskou jsoucnost než svou vlastní.

Božská jsoucnost jest rozum. A tato rozumná jsoucnost nebo Bůh dala, jak praví ctihodný Dionysius — rozumné duši svoje podobenství. Jestli tedy Bůh ještě neproměnlivější než nic, a jestli duše proměněna v neproměnlivost toho, který jest její jsoucností, v Boha, tu také ona se stala neproměnlivější než ono nic.

Ó, jak „svatě“ musí žít člověk, který má přijíti k něčemu takovému! A jak naprosto musí odumřítí veškeré mnohočinnost, než toho zažije! Právem praví svatý Jan: „Blahoslavení mrtví, kteří tak zemrou v Bohu!“¹⁴⁷⁾

A tak se musíš tedy, človče, zbavit všeho pozorování a všeho ohlížení se na to a ono, ba

¹⁴⁷⁾ Zde běží ovšem o smrt mystickou, ve které zmrá zevní člověk, aby mohl býti vzkřísen člověk nový, nesmrtelný! Tato mystická smrt není jiným lidem vůbec pozorovatelná. Vypsal jsem sice její pochod v různých svých spisech, hlavně v Ohnivém Keři, ale dokládám zde pro ty, kteří těchto knih neznají, že mystická smrt je smrtí na kříži, k čemuž nám dal vzor náš Vykupitel! Proto každý mystik musí obdržeti již na počátku svých cvičení stigmatisace, čili rány Kristovy, na rukou a nohou a v boku, jakož i trnovou korunu. Tyto rány se jeví buď viditelně a zároveň citelně, tedy bolestně, anebo jenom bolestmi v oněch místech. Stigmatisace, jak jsem vypsal ve své knize

vůbec veškeré smyslovosti.¹⁴⁸⁾ Tak jako Bůh všeho toho je prost a zbaven, tak také máš ty, snaživá duše, býti právě taková, chceš-li pochopiti skrytost božského tajemství. K tomu se musíš zprostit všech svých smyslů.

O tom se vyjádřil Dionysius k jednomu ze svých učeníků, Timotheovi, když byl usmrčen svatý Pavel a když o něm hovořili.

„Stigmatisace čili jizvy ran Kristových“, opakuji se po celou mystickou cestu až do konce. Kromě toho však mystická smrt se jeví ještě sterými jinými mystickými stavy, které žák mysticky zřetelně prožívá. Co se děje při mystické smrti? Celé hmotné tělo člověka se přeměňuje z těla smrtelného v tělo nesmrtelné. To je ovšem fyziologům přímo políček do tváře, poněvadž toho nemohou pochopit, neznajíce duchovních sil, které zde v člověku působí a které tajuplným postupem, jež bychom mohli nazvat také „duchovní alchymii“, přeměňují člověka smrtelného v bytost nesmrtelnou. Koncentrace, která je klíčem a základním kamenem mystiky, není nic jiného, než usmrcování zevního člověka, protože projev zevního člověka je myšlení a obraznost. Když člověk tedy svou vůli potlačuje čili zastavuje myšlenky a obraznost soustředěním se do nitra, tu vlastně usmrcuje svoje zevní já a vstupuje do onoho velkého Nic prostřednictvím vnitřního ticha a tak se činí prázdným, sestupuje do hlubiny své bytosti, kde sídlí jiskra boží a tím tuto jiskru rozdmýchává v plamen, který pronikne jako božské světlo člověka celého a osvíti ho tak, že jeho zevní rozum je nahrazen rozumem božským. To se děje ovšem pozvolna a trvá to dlouhá léta, neboť naše cvičení, jak jsem je zavedl v naší české křesťanské škole mystické, působí mírně a nikoliv násilně. Naproti tomu indická cvičení jsou krutá a násilná, ale také pro nás nebezpečná, neboť se nehodí pro člověka světského. Za to ovšem indická cvičení působí velmi rychle. Je k nim však třeba života asketického, kterého u nás nelze vůbec provádět. To jsou tedy ti mrtví, kteří jsou blahoslaveni proto, že zemřeli v Bohu. Pozn. překl.

„Ach, ze srdce milovaný příteli, cožpak již nikdy nemáme uslyšeti sladkého hlasu našeho Mistra?“

A tu mu odpověděl světec, řka: „Milý příteli Timotheji, rádím nám, abychom zůstavili za sebou vše tělesné a odebrali se k Bohu. Toho nemůžeme jinak učinit, než slepýma očima a s cizími smysly!“¹⁴⁸⁾

Ne snad, že bychom měli mítí klamné smysly! Nýbrž přes veškeré naše smysly a přes veškeré chápání máme vystoupiti do Božské, skryté jednoty. V tomto smyslu nás napomíná náš Kristus, abychom byli dokonalí, tak jako nebeský Otec je dokonalý ve své božské podstatě: „Bůh“, praví, „je vám blíže než vy jste sami sobě!“

A Augustin řekl: „Duše má blízký vchod do Božské přirozenosti, ve které veškeré věci jsou pro ni zničeny. Tam stává se z bytosti vědoucí nevědomou, z bytosti chtějící tvorem bez vůle a z bytosti osvětlené temnou. Kdyby pak ještě něco o sobě věděla, tu by to pocítovala jako nedokonalost, kdyby ještě věděla o Bohu, pocítovala by to jako nedokonalost. Má do sebe nassáti nad veškerým poznáním nepochopitelnou

¹⁴⁸⁾ To znamená, všeho, co nám přinášejí do duše naše zevní smysly. Pozn. překl.

¹⁴⁹⁾ Cizí smysly znamenají nové smysly, neboť mystik v sobě vyvine pět duchovních čili mystických smyslů, kterými pak může vnímatí věci božské. Duchovní věci nelze viděti ani cítiti, ani chutnatí, ani hmatati smysly hrubými, nýbrž jenom novými smysly, které se cvičením mystickým vyvinou. Pozn. překl.

Bylost — a to může učiniti duše prostřednictvím milosti, tak jako to činí Otec silou své podstaty. A jsoucnost Boží jako zrozená v osobách božských, má jim býti předmětem jenom tak, jako Otec to udržuje v sobě uzavřeno.

Duše má se sama ze sebe vyplížití a tak vniknouti do nahé jsoucnosti a tam si má všimati všech věcí tak málo, jako bylo, když vyšla z Boha. Tak naprosto má jako „já“ se zničiti, že pak nezůstane nic než Bůh, ba že také Boha přezaruje jako Slunce Měsíc a s touž všude pronikati, tak jako On proudil po celou věčnost do božství — tam, kde ve věčném proudu Bůh vtéká do Boha.

„V tom se nám objevila a ukázala Boží láska, že svého jednorozenného Syna poslal do světa, abychom skrze Něho (to znamená s ním a v něm) žili.“

Je to tak, jako když by byl nějaký bohatý král, jenž měl krásnou dceru a kdyby ji dal za manželku synovi chudého muže, tu všichni, kteří by patřili k ženichově rodině, by tím byli povznesení a zušlechtěni.

Tak praví také jeden Mistr: „Tím, že Bůh se stal člověkem, byl celý lidský kmen povýšen a zušlechtěn. Proto se můžeme radovati, že Kristus, náš Bratr, z vlastní síly, přes veškeré sbory an-
delské, vystoupil a že sedí po pravici Otce.“

Mistr řekl něco dobrého, ale vpravdě já na to mnoho nedám. Co by mně to pomohlo, když bych měl bratra, který je boháč, a já bych byl chudás! Co by mi to pomohlo,

kdybych měl bratra, který je mudrc a já bych byl při tom blázeu?

Já pravím něco jiného, co zasáhne věc blíže:

Bůh se nestal jedinečným člověkem, ale on přijal lidskou podstatu. U Mistrů je všeobecné mínění, že lidé jsou jeden jako druhý ve své lidské přirozenosti. A já tvrdím z přesvědčení: vše dobré, co všichni svatí měli a Maria, matka boží a Kristus v celé své lidskosti, to je také v celé své přirozenosti mým vlastnictvím!¹⁵⁰)

A nyní se mně můžete tázat: „Ještěliže já v této přirozenosti mám již vše to, co Kristus ve své lidskosti mi může nabídnout, odkud je tedy skutečnost, že Krista stavíme tak vysoko a že ho uctíváme jako svého Pána a jako svého Boha?“

To je proto, že Kristus byl poslem Boha k nám a že nám přinesl spásu: Ale ta spása, kterou nám přinesl, byla naše! Když Otec rodí Syna ve svém nejvnitřnějším základě, tu v téže chvíli vyprýští také tato přirozenost. Tato jedna a táž přirozenost jest prostá a jednotná. Je sice možno, že zde jakási určitost z ní může zírati a na ní lpěti, ale pak to již není ona jednotnost!

A pravím dále a to jest již obtížnější:

Kdo v této čisté přirozenosti má státi, jsa osvobozen od všeho rozdělujícího, musí se zbaviti všech osob, takže člověku, který na př. žije za mořem a kterého okem nikdy nespatriil, má práti vše dobré právě tak, jako tomu, který je

mu nablízku a jež je jeho důvěrným přítelem.

Pokud úplně své vlastní osobě přeješ více dobra než onomu člověku, kterého jsi nikdy nespatřil jsi zcela zvrácen a nikdy jsi ještě ani v nejmenším okamžiku nepohlédl do onoho základu. Možná, že jsi snad v bledém myšlenkovém obraze spatřil pravdu jako v podobenství, ale toho nejlepšího jsi neměl nikdy!¹⁵¹⁾

Za druhé musíš býti čistého srdce. Jenom to srdce je čisté, které zničilo v sobě vše stvořené.¹⁵²⁾

A za třetí musíš býti zproštěn „ničeho“.¹⁵³⁾

Mistři se hádají o tom, co vlastně v pekle tak hoří. A Mistři odpovídají souhlasně: To činí svévole. Já však tvrdím: ono „nic“ hoří v pekle. Podobenství! Dejme tomu, že někdo vezme

¹⁵⁰⁾ Z těchto slov vidíme, že Mistr Ekehart tomu mnohem lépe rozuměl. V jeho slovech je obsažena pravda, že lidstvo jest jednotou, a že tedy vysoké schopnosti světců patří celému lidstvu, poněvadž všichni jsme bratři. To je také obsaženo v učení indického. Bohužel však nejen vše dobré, co kdo z lidstva měl nebo má, ale i špatné vlastnosti jednotlivců jsou všeobecným majetkem. Nejen, že tvůj přítel je jako jsi ty, ale tvůj nepřítel, to jsi též ty! Kdo má na paměti tuto pravdu a kdo ví, že jsme v jednotě spojeni nejen se všemi boháči, ale s chudáky, s mudrci a nevědomci, ten nemůže ani pomyslet na jedinou ohavnou vlastnost, která teď čím dále tím více roste, jako všechny ohavné vlastnosti lidí nedokonalých — duchovní pýchu. Není věru hloupější vlastností lidské, než nadutost a pýcha, poněvadž člověku ve skutečnosti nic nepatří, nad ničím nemá práva, neboť je to jednak všeobecným majetkem lidstva jako jednoty a jednak vše dobré, co máme, nebo co se zdáme mít, je pouze propůjčeno Bohem.

Pozn. překl.

hořící uhlí a že je položí na moji ruku. Kdybych řekl, že uhlí pálí mou ruku, tu bych mu činil veliké bezpráví. Kdybych to měl naznačiti správně, co mne pálí, musil bych říci: „Je to nic!“ Protože uhlí má v sobě něco, co má ruka nemá. Hled'te, právě toto nic, kterého moje ruka nemá, mne pálí.

Ale kdyby má ruka měla vše to v sobě, co je v uhlí a co uhlí zmůže, tu by měla úplně a naprosto povahu ohnivou. Když byste pak vzali všechen oheň, který kdykoliv hořel, a nasypali

¹⁵¹⁾ Zde je potvrzení toho, co jsem napsal v předšlé poznámce: jednota všeho lidstva, poněvadž jsme všichni bratry a sestrami. Uměti to, je ovšem nesmírně obtížné a musíme se do tohoto duševního postoje vnutit cvičením. Jestliže však řekl Kristus: „Milujte své nepřátele!“ tu je vyplnění tohoto příkazu Spasitele ještě nesnadnější, než milovati a přáteli to nejlepších osobám neznámým, které nám neublížily a jež jsou nám tedy lhostejní. Vím však ze zkušeností mnohých lidí, praktických mystiků, že lze cvičením k tomu dojít alespoň částečně. Také Buddhův rozkaz, aby každý člověk, kdo uvěřil jeho učení, denně vysílal na všechny strany světové pro jistou osobu denně, řekněme 5—10 minut, dobré myšlenky všemu lidstvu a tvorstvu vůbec (Buddha praví všem tvorům ve třech světech), je také takovým cvičením, které přináší požehnání tomu, jenž provádí delší dobu toto cvičení. Postačí mysliti si opakovaně větu nejprve na stranu východní: „Přeji všem bytostem ve všech třech světech mír a blaženost!“ Tuto větu opakujeme pokud je nám líbo a pak ji vysíláme na jih, potom na západ, pak na sever, konečně vzhůru a pak dolů. Ujišťuji každého, že toto cvičení, které sám provádím mnoho a mnoho let, přináší požehnání.

Pozn. překl.

¹⁵²⁾ To znamená, zničit v sobě přichylnost ke všemu stvořenému.

Pozn. překl.

¹⁵³⁾ Tím myslí Mistr Eckehart z a p o r. Göthe napsal ve „Faustovi“, že Mefistofeles je duch „der stets vera

jej na mou ruku, tu bych nepocítil naprosto žádné bolesti.

Tím způsobem tvrdím: Když Bůh a všichni ti, kteří v plné spáse zírají na Boha, mají něco v sobě, co nemají ti, kteří jsou od Boha odloučeni, tu toto nic jediné trápí duše, které jsou v pekle, více než svévole nebo nějaký oheň. Pokud na tobě lpí „nic“, dotud jsi nedokonalý. Proto, chcete-li býti dokonalými, musíte se zbavit všeho „nic“!

Dále pak praví Slovo, které jsem přečetl: „Bůh poslal svého jednorozeného Syna do světa.“

Tím nesmíte rozuměti zevní svět, ačkoliv Syn právě tak jako my jedl a pil, ale musíte tím rozuměti vnitřní svět. Tak jako vpravdě Otec ze své vlastní Božské podstaty rodí Syna, tak je pravda, že ho rodí v nejvroucnějším nitru ducha. A to je svět vnitřní.

Tam Boží základ jest mým základem a můj základ je božím základem, tam žiji ze svého

neint“, totiž duch, který stále zapírá. To činí také všichni nevěrci, ateisté a vůbec skeptikové. Letošního roku byl v Praze sjezd filosofů, ve kterém se děly přednášky různých světových autorit. Mezi nimi byl také největší učenec německý v onom oboru, prof. Driesch, který je známým metapsychikem a jenž po léta studuje zjevy medií a telepatické. Měl přednášku, ve které uváděl to, co zažil a co viděl, ale setkal se nenadále u některých našich učenců s velkým odporem. Řekli o něm, tak jako ještě o některých jiných učencích stejného směru, že chtějí zaváděti nanovo „pověry.“ To jsou ti, kteří holdují onomu „nic“. Pozn. překl.

vlastního, jako Bůh žije z vlastního. Kdo do tohoto základu nahlédl, třeba jenom na nějaký okamžik, tomu je tisíc dukátů rudého raženého zlata jako padělaný halíř.¹⁵⁴⁾

Z tohoto nejvnitřnějšího základu máš konati veškerá svá díla, aniž ses tázal proč. Tvrdím rozhodně: Pokud pracuješ k vůli nebeskému království nebo k vůli Bohu, nebo k vůli své spáse, tedy zvenčí, tu opravdu nejsi na své pravé cestě. Je sice možno chválit tě, ale není to nejlepší, neboť vpravdě, kdo se mylně domnívá, že v zahlobubání, zbožnosti a v rozplývavých se pocitech a ve zvláštním přitulení se (k Bohu), bude míti Boha více než u krbu, nebo ve stáji — tu nečiníš nic jiného, než jako bys Boha vzal a zavinul ho do pláště přes hlavu a vsunul si ho pod lavici!

Neboť, kdo hledá Boha s určitými formami, ten sice se uchopí této formy, ale Bůh, který je v ní ukryt, mu neunikne. Jenom ten, kdo Boha hledá bez jakéhokoliv tvaru, chopí se ho, jak je sám v sobě.¹⁵⁵⁾

¹⁵⁴⁾ Připomínám zde jednu příhodu ze života Rama Krišny, kde tento Mistr obdržel od jednoho boháče hrst zlatých peněz. Vzal zlato do jedné ruky a usednuv k řece, vzal do druhé ruky hrst bahna. A pak si říkal: „Zde je zlato, zde je bahno“ a pak obráceně: „Zde je bahno, zde je zlato“ a potom: „Zde je bahno a zde je také bahno“, neboť viděl, že oboje má stejnou cenu pro člověka duchovního. A nakonec zlato i bahno hodil do vody. Pozn. překl.

¹⁵⁵⁾ Zde vidíme rozpor mezi učením Ramy Krišny, který byl stejně vysokým Mistrem jako Mistr Eckehart.

Takový člověk „žije se Synem“ a je sám živ o t e m. Kdybychom se života tázali tisíce let: „Proč žiješ?“ tu kdyby vůbec odpověděl, mohl by jen říci: „Žiji, abych žil“

To pochází odtud, že život žije z vlastního základu, že vytéká z vlastního. A proto žije bez jakéhokoliv proč — žije jenom sám v sobě! A kdybychom se otázali pravdivého člověka, takového, který působí z vlastního základu: „Proč konáš své dilo?“ tu kdyby správně odpověděl, řekl by také: „Působím, abych působil“

Tam, kde přestává tvor, tam začíná Bůh. Ale Bůh nežádá od tebe nic tak velice, jako to, abys vystoupil ze sebe podle svého určení jako tvor, a abys v sobě Boha nechal býti Bohem. Nejmenší tvárný obraz, který se v tobě jako

Rama Krišna totiž praví, že nejprve je nutno poznati Boha ve tvaru a pak teprve poznáme Boha bez tvaru žili Boha absolutního. Je to věc osobního názoru u Mistra Eckeharta, který patrně šel jinou cestou než Rama Krišna. Ale logický je postup podle Rama Krišny, protože žák si Boha bez tvaru nemůže představit, kdežto s tvarem si ho může představit každý. Je sice možno zvláštní koncentraci b e z e v š e c h p ř e d s t a v a m ý š l e n e k dojít k této vysoké metě, ale toto cvičení je velmi obtížné a nesvede je každý. Proto nemůže býti universálním jako obyčejná mystická koncentrace na Boha ve formě, nebo na nějaký posvátný symbol, anebo konečně jako cvičení písmenové, což je ostatně opakování jména božího. Je třeba upozorňovati na takové zdánlivé rozpory, které mohou vésti k tomu — a to se stalo i mezi některými mystiky v Praze — že jsou zavedeni a že proto se ubírají cestou neschůdnou, nebo alespoň se o to snaží a tím ztrácejí drahocenný čas. Ale horší při tom jest, že právě tito mystikové pro nepochopení pravého významu několika slov, zavrhuji

ve tvoru vytvoří, je tak veliký jako Bůh. Proč Takový obraz ti bere celého Boha! Neboť v okamžiku, kdy tento obraz do tebe vstoupí, musí Bůh ustoupit s veškerou svou Božskostí. Ale jakmile tento obraz vystoupí, tu vstupuje Bůh.

Bůh si toho žádá tak nutkavě, abys že sebe vystoupil ve svém určení jako tvor, jako by na tom byla jeho celá věčná blaženost.¹⁵⁶⁾

Nuže, milý človče, co ti uškodí, když Bohu popřeješ, aby v tobě byl Bohem? Vyjdi, proboha, ze svého „já“ úplně a tu také Bůh úplně ze svého vyjde — k vůli tobě. A když tito oba vyjdou, tu to, co zůstane, jest něco naprosto jednoduché. V tomto Jediném

velikého Mistra Rama Krišnu a jeho učení. Takové věci vedou potom k vážným následkům, jejichž vyvrcholení se jmenuje schisma, čili rozpoltění. A toho nemůžeme ve své české křesťanské škole mystické trpět. Každý Mistr, pokud je v těle, jak jsem již dříve jinde napsal, a jak také se vyjádřil Rama Krišna, podléhá jistým osobním názorům, a proto je také prohlašuje, poněvadž malinká částčka jeho osoby v něm zbývá a zbývat musí, jinak by nemohl žít v těle lidském. Dále pak nutno dávat přednost, pokud se týká nynějšího pokolení, Rama Krišnovi před všemi učiteli starými, protože každý učitel je poslán se zvláštním úkolem pro svoji dobu. Z toho vysvítá, že Rama Krišna byl poslán pro nás, neboť byl naším současníkem, zemřev roku 1885, a jeho úkolem bylo dát nynějšímu lidstvu mystické učení tak, aby je nejsnadněji pochopilo. Právě proto je Rama Krišna i dnešnímu dítěti srozumitelný. Kdo toho nevidí a kdo toho nechápe, má zavázané oči.

¹⁵⁶⁾ Zde máme zase překrásné vysvětlení tiché koncentrace bez obrazu.

Pozn. překl.

Pozn. překl.

zrodí Otec svého Syna, a sice v nejvnitřnějším bodu pramene — tam vykvete Duch Svatý a tam také vznikne v Bohu vůle, která patří pak „duši“.

Pokud tato vůle jest nedotčena jakýmkoliv tvorem a každou tvorbou, potud je svobodná.

Kristus pravil: „Nikdo nevstoupí do nebe, než kdo s nebe přišel.“ Veškeré věci jsou stvořeny z něčeho a proto jejich pravým základem je nic. Jak tato ušlechtilá vůle vyteče tak úplně, že by se již nikdy nemohla vrátit? Mistři odpovídají souhlasně, že tato vůle se nevrací, pokud již otekla časem.

Já však pravím: Když tato vůle, třeba jenom na jediný okamžik, se odvrátí od sebe a od všeho stvořeného zase do svého původu, tu jest ve svém pravém, svobodném způsobu a je svobodná a v tomto jediném okamžiku je zase vrácen veškerý ztracený čas!

Lidé často ke mně říkají: „Poproste za mne Boha!“ A tu si při tom pomyslím: „Proč jen vycházíte? Proč nezůstáváte u sebe samých a proč nesáhnete do svého vlastního pokladu? Vždyť ve skutečnosti nosíte podle podstaty celou skutečnost v sobě!“

Abychom tak v sobě musili zůstatí v bytosti a abychom měli celou skutečnost bez zprostředkování a rozdílu, v pravé blaženosti, k tomu nám dopomáhej Bůh! Amen!

OBSAH:

	Str.
Předmluva	
<i>O vyplnění (Lukáš I. 26)</i>	10
<i>Království Boží je blízko (Lukáš XXI. 31)</i>	19
<i>O spravedlivých (Knihla Moudrosti V. 16)</i>	27
<i>Návod k životu nazíravému</i>	37
<i>O odloučenosti</i>	48
<i>O věčném zrození</i>	67
<i>Kdo je ten, který se narodil, král židovský (Matouš II. 2)</i>	83
<i>Musím býti tam, co jest mého Otce (Lukáš I. 49)</i>	95
<i>O zdokonalení duše</i>	124
<i>O zušlechťení duše</i>	124
<i>O poznání Boha</i>	133
<i>O sjednocení Boha s duší</i>	144
<i>O vidění Boha a věčné blaženosti</i>	149
<i>O zaslíbení otce (Skutkové apoštolů I. 4)</i>	163
<i>O chudobě ducha (Matouš V. 3)</i>	172
<i>O dvou cestách</i>	183
<i>O východu a návratu Ducha (Matouš X. 28)</i>	201
<i>O jednotě v díle</i>	208
<i>Jako litfenka (Ježíš Sira 50., 6)</i>	213
<i>O obnovení ducha (Epišt. k Efeským IV. 23)</i>	225
<i>O hněvu duše a o jejím pravém sídle</i>	232
<i>O synu (Epišt. sv. Jana I. IV. 9)</i>	257
Doslov	266